Revista Română De Studii De Intelligence

Nr. 7/iunie 2012
București

REVISTA ROMÂNĂ
DE STUDII DE INTELLIGENCE

Nr. 7
Iunie
2012

Bucureşti
- 2012 -

CUPRINS

CONTENT

The Adaptive Intelligence Communities in the Information Society

Nihal AKGÜN
Center for Intelligence Studies (ISAMER)
National Intelligence Organization of Turkey (MIT)

Abstract

In recent years, we have been experiencing an irreversible technological progress and social transformation in the world. ***Information*** *is regarded as the major power behind the change. The society has been altered by rapidly developing information and telecommunication technologies and has gained a new structure. This new social organization is labeled as* ***"information society"****. The transformation of the society has also affected the* ***intelligence communities****. With a general outlook on the accommodation of intelligence communities to the information age, new debates are opened up with regard to intelligence process, intelligence organizations and intelligence itself. Three of these debates can be summed up as to* ***the primacy of Open Source Intelligence or Human Intelligence in intelligence gathering, the possibility of international cooperation of intelligence sharing in the information society and the ways for adaptation of intelligence organizations to the information age****.*

Keywords: information, intelligence, information society, intelligence communities

1. Introduction

The world has been going through a rapid progressive change where the information technologies and telecommunication systems have taken the leading role in the society. This unique change profoundly affects all major activities related to politics, economics and society – and hence to the intelligence area. The driving force behind this global change is believed to be "information". The universal use of advanced information and telecommunication technologies enabled free production, flow, access and use of information that has given rise to the emergence of a new type of social organization. The stated new structure is called "information society".

The transforming power behind the information society has inherently affected the intelligence communities. The irreversible technological progress and social transformation in the world introduced new debates, reconsiderations and internal criticism to the field.

In this paper, the aim is to analyze the presence of intelligence communities in the information society with respect to three questions:

1. Has Open Source Intelligence (OSINT) preceded Human Intelligence (HUMINT) in the information age?
2. Is it possible to establish international cooperation of intelligence sharing in the information society?
3. How should an intelligence service modify itself in the age of information?

These questions are important as they touch upon major disputable areas of the intelligence field where the debates can be of absolute scale. Yet, the thoughts have to be compressed within the limited size of this paper. The study starts with a review of the information, intelligence and the information society concerning their identifying elements and relationship among them. Next, the adaptive intelligence communities in the information society are laid out with regard to current prevalent debates of OSINT or HUMINT, possibility of enhanced international cooperation in intelligence information sharing and modification of the intelligence agencies. Conclusions and further remarks are presented in the final section.

2. Information and information society

2.1. What are information and intelligence?

The term *information* is used very broadly. In the dictionary Encarta[1], *information* is defined as:

1) definite knowledge acquired or supplied about something or somebody;
2) the collected facts and data about a specific object;
3) the communication of facts and knowledge.

Knowledge, on the other hand, is defined in the same dictionary as follows: "all the information, facts, truths and principles learned throughout

[1] Encarta is a digital encyclopedia launched in 1993 on CD-ROM, later expanded to include Internet – based incarnation and discontinued in 2009.

the time." Bell (1979) described knowledge as "an organized set of statements of facts or ideas, presenting a reasoned judgment or an experimental result, which is transmitted to others through some communication medium in some systematic form."

In other words, information is raw data processed to be useful in answering questions "who, what, where and when", whereas knowledge is collection and application of information and answers "how" questions (Ackoff, 1989).

According to Ackoff, there is a transition from data to information, to knowledge and to wisdom (Table 1). If we need to define *wisdom*, it is the process by which we discern and judge based on our accumulated knowledge. It can be said that information and knowledge provide us with past (what has been) or present (what is) while wisdom gives us the hints of future (seeing and shaping the unknown). As knowledge accumulates, a certain level of wisdom will be achieved which consequently leads to a better understanding.

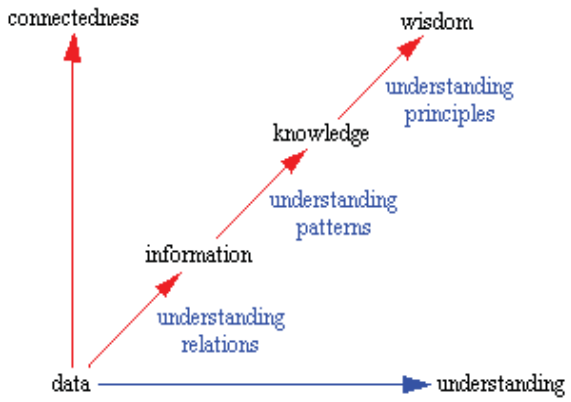

Table 1: Ackoff's diagram shows the relationship between information and understanding. Understanding is a cognitive and analytical process where wisdom is the evaluated understanding.

The term information provides various meanings for individuals in different working areas. Within the scope of intelligence field, information can be explained as "Data that is specifically organized for a purpose and verified to be accurate and timely, also gets the meaning through relational connection when presented within a certain context."

Intelligence is sometimes defined as only information. Moreover, these two terms can be used interchangeably. Intelligence, however, does not only mean accurate and relevant information but also covers the process of collection, analysis, evaluation, understanding and usage of that information for a purpose. It is not wrong to conclude that intelligence always includes information but not all information is intelligence. In other words, intelligence is the processing of information and knowledge obtained from several analyses and understanding as well as the end product of this processing. Therefore, information and intelligence cannot be used synonymously.

Intelligence process is designed to realize the transformation from raw data to enhanced wisdom. Thus, it should lead to an increase in understanding and a decrease in uncertainty. To what purpose it serves, the function of intelligence is to understand and define what has been going on and more importantly to see and shape the unknown. This is mostly why intelligence is called as an art based on knowledge and wisdom. When the collected raw information is processed and converted into intelligence, intelligence officers achieve a broader understanding based on their cumulative knowledge on a specific subject.

In the age of information, the sources of information have been varied enormously. This appears as a great opportunity for intelligence officers in intelligence gathering. However, as mentioned before, all information may not result in intelligence. In the information society, analyzed in the next chapter, the burden on intelligence officers has been increasing as they have to filter out and use both accurate and reliable information from bottomless sources of information. Fyffe (2011, p. 3) delivers it as "Good information is essential, but using intelligence wisely is a specialized skill." What is more to speak achieving foreknowledge through assessment and analyses of the information derived from diversified resources that individuals of the information society mostly own may necessitate collaboration of knowledge and wisdom of different intelligence organizations – this is discussed in another chapter.

2.2. Information society: Towards a global village?

> *"In recorded history, there have perhaps been three pulses of change powerful enough to alter Man in basic ways. The introduction of agriculture... The Industrial Revolution... (and) the revolution in information processing technology of computer."*
>
> *Herbert A. Simon*

Despite the several attempts by scholars, there has not been an established definition for the concept of *"information society"*[2] yet, because the information society is continuing its (r)evolutionary process. As long as the globalization and human creativeness brings up technological developments, the information society will be definitely gaining new defining features.

Information society, however, can be described as the post-industrial society which is based on instant production and distribution of information and in which information technology (IT) is transforming every aspect of political, economic, social and cultural life in a manner of recreating individuals' daily routines. Information has obtained "a central role in all activities from government activities to business transactions and to leisure pursuits" (Webster, 1995) in this society. Hence, it is a new type of social organization based on free production, flow, access and use of information and knowledge as a result of global use of information and telecommunication technologies.

Frank Webster (1995) argues that the information society has five identifying components:

1. *Technological innovation*: Technological developments have an undoubted effect on the evolution of the information society. The merging of information and communications technologies (ICTs) characterized this new society.

[2] There are divergent terms such as post-industrial society, technotronic era, knowledge society, information society etc. in usage to identify the emerging society. There is not a consensus on a single term yet. Like the United Nations prefered to name their conferences as World Summit on the Information Society (WSIS), in this paper, the term "information society" is prefered to describe the new evolving social structure based on information and communication technologies.

2. *Economic value*: "Information-based economies" are growing where the economic activities are based on information goods and service producers rather than agricultural or industrial manufacture.

3. *Occupational change:* Due to economic value changes, informational work forms the basis of employment in the information society. Therefore, "the predominant group of occupations consists of information workers" (Bell, 1979).

4. *Spatial flow:* Technological innovations have eliminated the limitations of time and space in respect to the flow of information. The information networks in the "cyberspace" dominate the social interaction. Therefore, individuals of information society can communicate and manage their social affairs at national, international and global level irrespective of their locations.

5. *Cultural effects:* As a result of the aspects listed above, the social and cultural behaviors of individuals have been changing accordingly. Humans now have a computerized life where internet has become the prominent element of their information and cultural environment.

Bearing these notions in mind, the statement made by *IBM Community Development Foundation (1997)* summarized overtly what information society means in the 21st century:

"Information Society: A society characterized by a high level of information intensity in the everyday life of most citizens, in most organizations and workplaces; by the use of common or compatible technology for a wide range of personal, social, educational and business activities, and by the ability to transmit, receive and exchange digital data rapidly between places irrespective of distance."

Technological developments alter the society in social and cultural fractions. The accelerated developments in information and communication technologies, consecutively increases in information networks and in information circulation have revolutionized the social structure. This changing structure also brought up a new working environment for society which is totally different from previous society contexts such as the industrial society period. An obvious example is how the social communication has changed remarkably in this new society. In the industrial society, mass communication of one-way messaging dominated the social affairs. With the wide spread of Internet, mobile communication, social software and digital media; interactive communication has increased

through developed horizontal networks. Consequently, interactive communication of the information society has superseded mass-media communication of the industrial society.

In the age of information, interactive communication on cyberspace is available as long as there are telephone wires, coaxial cables, fiber optic lines or electromagnetic waves. The World Wide Web rapidly grew since the end of the 1990s and so did the number of personal computers. In addition, there emerged a new type of intelligent web services enabling the "participative web and user-created content". These new services that allow users to share, adapt and create content are labeled as "social media" and Web 2.0 (Verdegem, 2011).

In the literature, the term social media is an umbrella concept that describes social software and social networking. It refers to the web based applications that facilitate creation and exchange of user-generated content and eventually allow individuals to communicate and to track discussions or changes across the Web as they happen. Therefore, communication has transformed into the interactive dialogue within the information society.

Social media provides means for:

- Co-creation of content (blogs and microblogs, wiki, Flickr, Twitter, Youtube);
- Social networking (Facebook, Myspace, Netlog);
- Sharing of experience and relevance (shopping sites, Amazon, Google Pagerank);
- Connectivity (Wi-Fi);
- Crowdmapping (i.e. Syria tracker)[3];
- Wiki applications (Wikipedia, Wikibooks);

The users benefit from all communication products which are offered by social computing: writing blogs, picture, video and music

[3] Crowdmap is a tool that allows users to crowdsource information and see it on a map and timeline. Users gather information from websites, news sources and cell phones and turn it into a visualization through crowdmapping. The data collected is aggregated into a centralized platform. It can then be displayed on a map or timeline. The application works entirely online so there is no need to download software. CrowdMap allows users to build interactive Google maps that can help them plot reports and collect the data they need quickly. Timelines allow the user to track reports and maps generated over a period of time. The user can set date filters to determine what was happening and when it happened. Real Time tracking tools allow users to stay on top of the information gathered in a way that is easy to understand.

sharing, wall-postings, e-mails and instant messaging. Globally, more than 2 billion people (which are 30% of world population) use internet today. Among these users, around 711 million people have Facebook accounts.[4] By June 2008, social networking sites alone were attracting 165 million unique visitors monthly and there are more than 100 million blogs worldwide (Ala-Mutka, 2009). The remarkable growth of social media tools in such a short time have occurred in an inexperienced manner. Many social computing applications such as Facebook and Twitter have become global phenomena allowing their users to share thoughts, information or messages in real time to a large audience (to their "friends" and "followers").

For the intelligence field, information has become more obvious and ironically more hidden in the information age. To track the information or the owner or the user of the information has merged under the scope of intelligence activities. The members of the information society have become technology – addicted (or web addicted) that facilitates the production and spread of information on a dynamic basis. Intelligence communities have to adapt to this changing era which is characterized by dynamism, speed, openness, interactivity and technology. In the following part, the effects of the information society's transforming aspects on intelligence communities are examined with respect to the role of HUMINT, intelligence information sharing and modification of intelligence services.

3. Adaptive intelligence communities in the information society

Before examining the intelligence communities in the age of information, we should ask one critical question: Have the definition and core of *intelligence* changed in the information society?

First of all, we should re-define what information means to us. In today's world, anything that can be digitized or encoded is regarded as information. Cyberspace is a land of information or rather, information *garbage*. The World Wide Web has become an invaluable information resource. In addition, information distributing tools have been more diversified such as web pages, blogs, forums and wiki applications than the conventional forms of books, encyclopedia, magazines, and databases. So, has changed the value and spread of the information. Since the information is available so quickly and ubiquitously, there is an unavoidable information

[4] The statistics are cited from http://www.internetworldstats.com/stats.htm

overload that brings up the risk of huge amounts of available information which are of lower value. Nonetheless, the value of information in intelligence relies upon its ability to affect a decision, behavior or outcome.

As a result, is intelligence gathering of all available information from every single global communication tool? Or, is it the whole process of timely obtaining of needed information and analyzing of this information? Concisely, in the age of information, *intelligence is still timely and accurately gathering and processing of relevant and necessary information that provide insight to decision-making process.*

Therefore, if the ultimate objective of it is to find answers to "why", "how" and "what happens next" questions, intelligence officers are obliged to collect, analyze, evaluate, understand and use accurate and timely information.

In this study, intelligence communities in the information society are considered from various aspects of high importance. In the sub-chapters below, we have given our answers to the questions of:

1) Has OSINT preceded HUMINT?

2) Is it possible to establish international cooperation in information sharing?

3) How should an intelligence service modify itself in the age of information?

3.1. Traditional versus Contemporary Intelligence Gathering

The intelligence communities gather information from various resources through different tactics such as espionage, communication interception, crypto analysis, cooperation with other institutions, assessment of open sources, etc. These activities can be legal or illegal, technological or non-technological but the core will never change: *to obtain accurate and timely information.*

Specifically, there are six main categories that describe the ways that intelligence is collected:

- SIGINT: Signals intelligence – gathered from interception of signals;
- HUMINT: Human intelligence – gathering of information from human sources;
- MASINT: Measurement and Signature Intelligence;
- GEOINT: Geospatial intelligence;
- OSINT: Open Source Intelligence;
- IMINT: Imagery intelligence.

It has been argued that modern practice of intelligence gathering has differentiated from traditional methods such as HUMINT. The proponents of this statement claim that contemporary approach is based more upon Information and Communication Technology (ICT) and OSINT. OSINT was, indeed, popularized when intelligence analysts realized that information is "stove piped" over time where most of the information is available in isolated environments. Furthermore, they argue that the Internet and recently, social media have evolved as an essential resource for intelligence agencies. There has been a significant shift toward relying more on open-source information. Social media is stated to provide the best platform for Open Source Intelligence (OSINT), as it encompasses legally obtainable, voluntarily encoded, mostly valuable and real time public information. By considering social media as "primary open source", the intention may be to get a predictive behavior or to obtain any information that has strategic importance.

It cannot be denied that social media is influential in all areas from politics to economics and to cultural affairs. Indeed, social media sites, such as Twitter and Facebook, got major attention during recent events like the Arab Spring. These popular networking sites have been claimed to help organize protesters and provoke the revolution. Social networking can offer the means to organize and mobilize mass groups irrespective of their locations. Based on this statement, some analysts argue that social networks contain mass information that will help them to predict what is coming next. However, *social network sites have not, as of yet, been an accurate predictor of future events*. Hence they cannot be regarded such as a revolutionary analytical tool for intelligence officers.

Social networks and web applications are useful in tracking recent/current incidents or get an overall idea of the big picture. However, social media sites are not necessarily predictive of what might happen. For example, Twitter and Facebook were very useful for intelligence officials to monitor real-time events in the Egypt revolution during its occurrence, neither social network gave any indication it would happen prior to its beginning.

Open Source Information cannot be disregarded in today's world. Open Source Information based primarily on the Internet can be used for background briefing, targeting and tracing individuals or organizations, providing support for cover. However, it must be remembered that search engines or social media are privately held companies with no obligation to serve public interest. Moreover, not everything is available digitally

no matter how far the Internet and its elements have penetrated in our lives. Most importantly to remember, the information provided by the public sources is not intelligence if the information is not processed and value is not added to the information.

Why is HUMINT important in the information society?

1) Human source intelligence (HUMINT) is dependent on **interpersonal communication** that enables intelligence officers to evaluate their resource face to face. In today's technology and Internet saturated world, communication through e-mail, Internet chat, Internet dating, text messaging, and even the telephone have replaced previous face to face personal communication. Today, everybody – that can be a secretary, a manager and IT expert – can do shopping, banking, chatting etc. online with no true human interaction in their life. The avoidance or lack of the personal interaction leaves an unrealized psychological desire of "talking", which HUMINT officer can take an advantage against their unwitting subject. Also most individuals have a unique desire for excitement through human interaction[5], especially when the individual is able to speak about themselves or able to speak about a subject which he has a distinct interest. Many unsuspecting individuals find talking about themselves self-gratifying, as they feel a sense of pride or accomplishment. Others feel they are subject matter experts in their respected fields and wish to impart their knowledge onto others. And yet, there are still those who find the necessity to share information with others and gossip about situations they may not be actively involved. To sum up, as the relationship between the HUMINT officer and the individual develops, so does the freedom of information through skillful elicitation of conversational gates which lead the individual into sharing information either wittingly or unwittingly (Taylor, 2010).

2) With globalization, the definition and nature of security threats and actors have changed. Specifically, terrorism has become a global security threat. In the information society, terrorism and organized crime exist as the two important threats to global security. We ask a simple question here: Is that proper to put exclusive reliance on technology based methods in the fight against terrorism?

"...the Cold War enemy was big and noisy, today's terrorist organizations have "small signatures" and a "low signal to noise ratio."

[5] In HUMINT method, what motivates an agent to spy is Money, Ideology, Coercion and Excitement (MICE). Excitement is given as an example in the study; otherwise all these factors are still important.

That is, they can hide easily and blend into the activities of normal societies... Many terrorist organizations do not even admit to their own existence, and documenting a formal chain of command is probably a low priority for them…" (B. Berkowitz. 2002, p. 291-2)

It is known that through the rapid absorption and adaptation of commercial information and telecommunication products, terrorists use the Internet or other technological tools at most to gather intelligence, spread propaganda etc. Our adversaries are also responsive to technological developments. With the fast spread of information, they can find out the set of tactics, technologies, or tradecraft techniques used by case officers and quickly change their "footprinted" practices. For example, when bin Laden reportedly learned of SIGINT tracking of satellite phone activity, al Qaeda discontinued the use of normal phones and took up using disposable cell phones. Another good example is how the Madrid train bombers ingeniously used unsent letters in email accounts to avoid detection of their communications. (Butler, 2009).

With OSINT, SIGINT, MASINT etc., an intelligence officer can obtain every detailed technological data, process them and hand over to decision makers. However, this technology based methods can lead to important mistakes in the decision making process. For instance, in the Iraq case, the intelligence gathered was more based on technology, but less human based. However, it turned out that decision makers had not got the sufficient and reliable intelligence whether Saddam acquired the weapons of mass destruction (WMDs). The son of Saddam Hussein, paranoiac Uday Hussein had been well known for his interest in women and drinking. He was also controlling the oil trade within the embargoed Iraq. Uday and his Western-originated "business" partners were used to hang out together. If the intelligence officers had motivated an agent within the circle of Uday's friends, with whom he had been carousing, they might have learnt that his father had secretly got rid of the WMDs. Thus, the war would not have occurred.

This proves us that Human Intelligence (HUMINT) serves uniquely valuable; it can obtain information that more technologically-oriented assets cannot. For example, a well-placed human source is the best possible intelligence asset for counterterrorism that will lead to consistent intelligence. The level of failure/mistake is lower in HUMINT based information collection than the other means. Although an HUMINT activity will be time consuming, its reliability for the outcome is worthwhile.

Technology is an indispensable part of intelligence. However, if an intelligence analysis is based on technology driven products, this will not bring a successful contribution to the security decisions.

3) Another point is that the resource of OSINT is also human beings. The content is user-created, as stated above. Indeed, people are still the primary source of information. The best reliable source is always eye-witnesses who encountered first-hand accounts of any given situations. Undocumented information is gathered from people and these human sources mostly provide timely and accurate information than documented or published information available. Therefore, OSINT is definitely in interaction with HUMINT.

As a result, HUMINT will be the heart, soul, and brain of 21st century intelligence. Without HUMINT, most technical intelligence is noise. Without HUMINT, decisions will continue to be made in a vacuum, at great cost (Steele, 2010). Therefore, the traditional ways of intelligence gathering cannot be excluded from contemporary intelligence gathering and also, the highly contributive OSINT should not be regarded as the core for information collections and analyses. Intelligence draws on both open-publicly available-sources of information as well as secretor clandestinely obtained information that the target of analysis wishes to conceal. Hence, both traditional and contemporary methods of intelligence gathering should be practiced in a nested and balanced manner.

3.2. International cooperation in intelligence information sharing

Intelligence Communities Information Sharing:

Shared Information → Deeper Knowledge → Enhanced Security

The new threat environment in the global society is dynamic. There have emerged non-state and intra-state actors that pose non-traditional threats. These actors and their motivations as well as methods emerge and develop rapidly due to advances in technology.

By adopting technological advantage immediately, they can move, act or mobilize quickly. This brings up the necessity for the decision makers of fast reacting ability. That is why the burden of intelligence producers increases, having the task of gathering needed and relevant information

and process it to obtain intelligence for their customers. How should intelligence communities take action to tackle these new threats and recent obligations? Since the structure of security threats have transformed towards international form, so should the intelligence communities change their attitudes towards more international cooperation. The International collaboration should be achieved for intelligence or information sharing to respond effectively to the evolving threats of our society. For an ideal structure of intelligence-sharing relationship, a common ground comprised of shared values should be established. These values are:

- **A "common threat" concept**: The nation states should obtain a common threat perception and agree on what constitutes the new security threats in the global society. If the purpose is an international fight against these new threats through intelligence cooperation, then the threats should be understood in the same way by all states.
- **Mutual interests**: The stronger the mutual interests, the higher the international intelligence sharing. The nations' interests will merge as much as they achieve their set of mutual threats. With common threats and mutual interests, the states will get a common understanding of intelligence.
- **Trust**: For the desired outcome, it is necessary to trust the state/organization that the information is shared with. The core elements of information-sharing relationship are state interests and trust between them (Walsh, 2009). Mistrust is the main barrier to fully effective intelligence-sharing. It is mostly caused by diversified national interests of the partner states. Hence, it is crucial to obtain a common set of interest for building trust within the intelligence communities. Also, to achieve a common trust impression, the information flow between the counterparts should be mutual. Also, the relationships should be set on an equality basis-no privileges.
- **International trainings**: The international trainings will pave the way for the establishment of informal (personal) networks that contribute to the intelligence cooperation. These training programs will assist the formation of a common terminology, promote the common value system and enhance the trust atmosphere. Furthermore, through these trainings, the intelligence abilities will be improved. As a result, the quality of the information produced and shared will be enriched.
- **Collective operations**: Cooperative operations will boost the common understanding; enhance the trust between partners and increase efficiency in combating against mutual threats.

- **Institutions**: The problems are unavoidable in any kind of multi-partner cooperation. An institutionalized structure will serve useful function to mitigate the foreseen or unpredictable complications. Walsh (2009) argues that intelligence should be shared through anarchic institutions. As a result, these institutions will improve the effectiveness and cooperation between the competent states with respect to information-sharing. An institution, like the Trevi Group and Europol[6], will offer support service such as fast information exchange, coordination, expertise, training, sophisticated intelligence analysis and operational provision through a secure communication line. The institution will work on the basis of information and intelligence supplied by partner states or gathered from other sources. In other words, the mission of the institution will be gathering, analyzing and disseminating the relevant information regarding common threats for mutual gains and common benefit.
- **A common will**: cooperation cannot succeed if the relationship is not based on good will. Specifically in the intelligence activities where secrecy and mistrust stand as the main impediments, an effective collaboration will be possible only if states present their desire for true partnership in information sharing.

It may be convenient to start with intelligence cooperation in a limited area such as terrorism and organized crime where common threats and common interests can be defined easily. International terrorism is one of these areas. Terrorist acts have been a major concern for the international community. First of all, the cooperating partners should formulate and agree

[6] The ***Trevi Group*** was a predecessor to Europol. It was created as an intergovernmental forum by the Member States in the 1970s as a part of European political cooperation. The Member States' interior ministries and security services used the Trevi Group to coordinate national counter-terrorism efforts that had cross-border implications. Trevi established secure communication links between Member States to share intelligence on terrorism and sponsored the exchange of information on training and equipment and investigative methods. The *European Police Organization,* or ***Europol***, was created by a convention signed by all Member States in 1995 and began operations in 1999. Europol encourages intelligence-sharing by obtaining and analyzing intelligence provided by the Member States, notifying Member States when it has "information concerning them and of any connections identified between criminal offences", providing "strategic intelligence" and preparing "general situation reports", and, since April 2002, establishing ad hoc teams of staff from Europol and interested Member States to collect shared intelligence on specific terrorist groups (quotations from Europol Convention, Articles 3.1 and 3.2).

upon a definition of "terrorism". If a consensus can not be achieved on what constitutes a terrorist activity, this will hinder the cooperation in intelligence sharing. For example, Turkey has for a long time been fighting against PKK terrorism. However, PKK is not regarded as a terrorist organization by some states, as known[7]. Under these circumstances, an effective collaboration cannot be realized due to lack of trust and a common terminology between the partners.

Without a doubt, intelligence liaison is a vital element of any counterterrorism policy or operation. A foreign security service can be closer than the other security services to the front line of conflict with particular terrorist groups, have longer experience in monitoring them, and better access in attempting to penetrate them (Butler, 2009). If a mechanism can be established which enables common use of intelligence or sole information gathered by these intelligence agencies through direct or indirect methods as well as other sources, this mechanism may make a major contribution into the fight against terrorism. States can take necessary steps to prevent terrorist acts by provision of early warning as a result of exchange of information. The international intelligence cooperation can be realized through a three step action plan: First, international trainings can be held that enable informal networks and promote the trust atmosphere. After the trust is obtained in the relationship, information sharing will follow. Then, the last link of the chain is the joint practices and cooperative operations.

There can be some setbacks in the international intelligence cooperation due to undefined borders and degrees of secrecy field, mistrust or interest clash of the partners. Moreover Intelligence agencies can be particularly reluctant to share full details with other countries, out of concern to protect the clandestine "sources and methods" used to obtain intelligence. These obstacles can be surmounted by adopting 1) a more explicit definition of these secrecy borders, 2) a mindset of common set of values, common terminology, 3) common will to fight against common threats, 4) stronger mutual benefits, 5) an institution. These inducements will create a powerful incentive to continue collaboration. Moreover,

[7] PKK is recognized and classified as a terrorist organization by Western countries including the European Parliament and the Council of Europe. Since 1984, indiscriminate violence and terror waged by the PKK have resulted in death of more than 30.000 Turkish citizens including elderly, women and children and large economic loss. (The statistic has been taken from the website of Ministry of Foreign Affairs of Turkey).

international institutions and agreements can help states overcome mistrust and engage in mutually beneficial cooperation (Koremenos et al., 2001).

Institutions, formed by agreements, can encourage cooperation even when the degree of trust between the states involved is not very high. An agreement governing information sharing will set out the rules about how widely a receiving state can disseminate shared intelligence, establish common security procedures and standardize technical terms, code words and formalize the training across the participating intelligence services. It will also include safeguards that protect the interests of both information senders and receivers. The agreement should also explicitly specify what types of intelligence will and will not be shared – that is to say states will clarify that they will not share information regarding, for example, sensitive counterintelligence information, bilateral or commercial issues, etc.

To remember, intelligence is based on knowledge and wisdom. In the information society in which security threats are also taking advantages of information and technology, a united effort is necessary for the security of nations' welfare. This necessitates a cooperative intelligence process against these common threats. More intelligence information sharing will boost the knowledge within and between the intelligence communities. With deeper knowledge, understanding will increase and the outcome will be more high-class intelligence that decision makers are in need of.

3.3. The Adaptation of the Intelligence Services

Because the customers demand them to be more reliable and effective in the information age, the intelligence services are questioned how to modify themselves in the new security environment of the information society. Some argue that "reorganization" can help an intelligence agency to adapt to the latest conditions of information age. In the information age in which information and technology are the driving force, as stated in the above chapters, circumstances change rapidly and unpredictably because of fast creation, dissemination and usage of information.

"We live in a moment of history where change is so speeded up that we begin to see the present only when it is already disappearing."

R. D. Laing

On the other hand, any reorganization by its nature is both predictable and slow. Until a reorganization process has been completed, the causes that led to it may have been replaced by new and different ones.

Thus, reorganization is not suited to address these rapidly changing conditions (Andrus, 2005). Rather than reorganization, the Intelligence service should be transformed to a dynamic organization that has the ability to reshape itself by continuous learning and adapting according to the developments in the society. This dynamic, **self-organizing organization** structure can be gained if:

- Intelligence officers are allowed to act more independently. Therefore, they can decide which task to perform in line with the changes in a security situation.

- Intelligence officers get expertise in tradecraft. For independent action, they should acquire a certain level of trust that can be engendered by attaining expertise in the practice areas.

- Intelligence officers get more feedback from the national security environment. Hence, they can learn from and adapt to the changing circumstances.

- Intelligence officers know more about strategic objectives. The officers can self-check whether their own piece of work is still fitted to the strategic intelligence objectives as long as they are aware of the changes in them.

An intelligence service will gain a dynamic entity that is able to react quickly to the changing security conditions as its officers get more elastic and self-organizing features stemming from their expertise in tradecraft, feedback from their addressees and proportional freedom in action. Intelligence officers are the nucleus of an intelligence service. The dynamism should start within the nucleus so that the body can follow the process.

A self – organizing intelligence service will necessitate **less bureaucracy and less hierarchy**. An information age intelligence service should move from a rigid, hierarchical structure towards a more elastic and networked organization.

Another issue that should concern the international communities is **"information management"**. How can intelligence officers examine large volumes of ever-changing data, find the most useful information and process them in time? The vast amount of information available today on the World Wide Web (WWW) and other published sources has great potential to improve the quality of decisions and the productivity of consumers. However, the WWW's large number of information sources and their different levels of accessibility, reliability, completeness, and associated costs

present human decision makers with a complex information gathering planning problem that is too difficult to solve without high-level filtering of information (Lesser, 2000).

OSINT is an important information gathering method in the huge pool of information. All this information has to be gathered, grouped, measured and in the end analyzed. As this will be a daunting and inefficient work load, some specific criteria should be defined to create priorities and to achieve a constant selection process, to find and monitor reliable sources. Therefore, intelligence collectors will know their sources and develop accurate assessments of both the sources and the information gathered – or shared. Social media, for example, has emerged as important global phenomena and a rich information resource as a result of ICT. It also affected intelligence gathering activities. Getting Information from social media requires **good communication and data mining skills** of intelligence officers.

Confronted by the new challenges of the Information Age intelligence communities must adapt and change. Another initiative that an intelligence service can adopt is a system that would **utilize the private sector**. Private sector has access to more capital and the ability to move more quickly than a government organization. At the same time, this system would encourage government intelligence operations to concentrate on the specialized, high-risk activities they are uniquely able to perform. Also, intelligence communities can subsidize commercial and academic sources to ensure specialized or additional expertise for surge situations (Goodman, 2000). Intelligence services will need mechanisms that keep these experts at arm's length. The challenge for intelligence officials in the Information Age is to understand how to integrate these indirect mechanisms into their operations. One alternative could be to work through with some public institutions or private organizations such as science foundations (Goodman, 2000).

4. Conclusion

In the first part of this paper, the major concepts used in the study are defined. Then, the relation between information, knowledge and understanding is evaluated. After stating how understanding develops with deepened knowledge, the concept of intelligence is examined with respect to its difference from sole information. Intelligence is not only accurate and relevant information but also the process of collection, analysis, evaluation,

understanding and usage of that information. Afterwards, the defining characteristics of the information society are given. It is also stated that information society is an enduring development that indicates the changing era. Information and technology are the driving forces behind the information society. Owing to the developments in information and communication technologies, the social communication has gained an interactive feature in the society. With the recently accelerated spread of the Internet, mobile communication, social software and digital media; interactive communication has increased through developed horizontal networks. Today, individuals of the information society can freely create, access, use, share and distribute information.

Next, the effects of the information society's transforming powers on intelligence communities are examined with respect to the role of HUMINT, intelligence information sharing and modification of intelligence services. The analysis started with clarifying whether the meaning and core of *intelligence* changed in the information society. It is stated that, *intelligence is still timely and accurately gathering and processing of relevant and necessary information that provide insight to decision-making process* in the age of information. In line with the purpose of the study, three questions have been set relating to the subject of "intelligence communities in the information society": 1) Has OSINT preceded HUMINT? 2) Is it possible to establish international cooperation in information sharing? 3) How should an intelligence service modify itself in the age of information?

The first question has been answered as the traditional methods of intelligence gathering, specifically HUMINT are still important in the information era. The contemporary method of OSINT is increasing its reputation as there has been a significant shift toward relying more on open-source information. Recalling the reasons explained above (sub-chapter 3.1), intelligence communities should promote HUMINT activities while developing their OSINT abilities. The second question of a possible international cooperation in intelligence and information sharing has been solved by suggesting a set of common values that will facilitate to achieve a common ground. It is also explained why states and intelligence agencies should involve in more information-sharing activities in the age of information and technology in which the security threats diversified in their nature. An ideal form of information-sharing can be achieved through adoption of a common value system and ethics, common threat, mutual interest, trust and institutions, that may encourage and facilitate intelligence

sharing between the allies. Finally, the intelligence services have been appraised in terms of their need for a self-organizing, less bureaucratic and less hierarchical structure as well as an advanced ability of information management in the age of information.

To conclude, in the age of information, technology and computers will provide us a huge pile of information by that we can build our knowledge on. However, intelligence necessitates good information gathering but also virtuous skills to process the information collected. Our skills will develop as much as we get wisdom. Wisdom is a human state that a computer can never have the ability to possess and intelligence is based on wisdom which is a brain activity that ICT can never encompass.

"Eventually NSA may secretly achieve the ultimate in quickness, compatibility, and efficiency – a computer with petaflop and higher speeds shrunk into a container about a liter in size, and powered by only about ten watts of power: the human brain." (Bamford, 2012)

Hence, intelligence is and will be a human doing in terms of its practice and resources.

References

1. Ackoff, R. L. (1989), "From Data to Wisdom". *Journal of Applies Systems Analysis*, Volume 16.

2. Ala-Mutka, K., Broster, D., Cachia, R., Centeno, C., Feijóo, Haché, A., Kluzer, S., Lindmark, S., Lusoli, W., Misuraca, G., Pascu, C., Punie, Y. & Valverde, J. A. (2009), *The Impact of Social Computing on the EU Information Society and Economy*. Luxembourg: Office for Official Publication of the European Communities.

3. Andrus, C. (2005), "The Wiki and the Blog: Toward a Complex Adaptive Intelligence Community". *Studies in Intelligence*, Volume 49, Number 3.

4. Bamford, J. (2002), *Body of Secrets: Anatomy of the Ultra-Secret National Security Agency*. Prescott, AZ: Anchor.

5. Bell, D. (1979), "The Social Framework of the Information Society" in M. L. Dertouzos and J.Moses (eds). *The Computer Age: a Twenty Year View*. Cambridge MA: MIT Press.

6. Berkowitz, Bruce, "Intelligence and the War on Terrorism." *Orbis* Volume 46, Issue 2, (Spring 2002): 289-300.

7. Butler, M. (2009), "Killing Cells: Retooling Human Intelligence Collection for Global Decentralized Terrorism". Paper prepared for presentation at the *International Studies Association Annual Convention* February 15-18, 2009.

8. Fyffe, G. (2011), "The Canadian Intelligence Community After 9/11".*Journal of Military and Strategic Studies*, Volume 13, Issue 3.

9. Goodman, A. E. and Berkowitz, B. D. (2000), *Best Truth: Intelligence in the Information Age*. Yale University Press.

10. Hargreaves, A. (2003), *Teaching ın the Knowledge Society: Education in the Age of Insecurity*. Berkshire &Philadelphia: Open University Press.

11. Kent, S. (1949), *Strategic Intelligence for American Foreign Policy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

12. Koremenos, B., Lipson, C. and Snidal, D. (eds). (2004), *The Rational Design of International Institutions*. Cambridge: Cambridge University Press.

13. Steele, R. D. (2010), "Human Intelligence: All Humans, All Minds, All the Time". Strategic Studies Institute Publications on www.StrategicStudiesInstitute.army.mil [accessed on 01.10.2011].

14. Verdegem, P. (2011), "Social Media for Digital and Social Inclusion: Challenges for Information Society 2.0 Research& Policies". Triple C- Cognition, Communication, Co-operation [online] Volume 9. Number 1.

15. Taylor, W. (2010), "The HUMINT Side of Competitive Intelligence". Source: http://EzineArticles.com/3905442 [accessed on 01.10.2011]

16. Walsh, James I. (2009), *The International Politics of International Sharing*. New York: Colombia University Press.

17. Webster, F. (1995), *Theories of the Information Society*. London: Routledge.

Drumul pe marginea prăpastiei: Cuba 1962

lector univ. dr. Karin MEGHEŞAN
Academia Națională de Informații *„Mihai Viteazul”*
meghesankarin@yahoo.com

Abstract

Examining past intelligence successes or failures provides a means for a bitter understanding of intelligence, its mission and role and its ability to provide timely and reliable information on all kind of threats. For intelligence and international relations students the understanding of intelligence input during a crisis like the Missiles Crisis is thus essential. As Siegel and Jackson (2005) said one of the biggest problems with much contemporary thinking about intelligence and international relations is a lack of historical context. So, our paper is also an open invitation for Romanian intelligence professionals and foreign policy analysts to elaborate, in light of their expertise and insight possibilities, intelligence case studies focused on Romanian experience, on Romanian successes or failures in gathering, analyzing or disseminating intelligence.

Keywords: Intelligence, crisis, political decision, Missiles Crisis.

> *„Esența deciziei finale rămâne de nedescoperit pentru un observator... deseori această esență rămâne o necunoscută chiar şi pentru cel care a decis.”*
>
> John F. Kennedy

Există tratată, în literatura de specialitate, fie ea din domeniul politicii externe şi relațiilor internaționale sau din cel al intelligence, o mare diversitate de evenimente considerate a fi utile analizelor şi studiilor referitoare la locul şi rolul intelligence în procesele decizionale.

Nu este deloc surprinzător faptul că, în general, aceste studii de caz fac referire cel mai adesea la analiza cauzelor eşecurilor unor decizii de politică internațională sau de securitate. Este analizată măsura în care intelligence (activitate, organizație, produs, cunoaştere) a contribuit sau nu la producerea eşecului. Unde s-a greşit sau cine a greşit reprezintă unele

dintre cele mai la îndemână întrebări atunci când studiem trecutul eşecurilor. A fost sistemul intelligence de vină, a fost sistemul decizional de vină, analiza sau culegerea, au fost bariere psihologice, prejudecăţi sau cunoaşterea insuficientă a mediului? Chiar dacă prezentarea unor astfel de cazuri celebre ale relaţiei dintre producător şi beneficiar, relaţie „sudată" pe parcursul unor evenimente, care dacă s-ar fi desfăşurat altfel ar fi putut schimba lumea este ispititoare, am ales prezentarea aportului intelligence în desfăşurarea unor negocieri internaţionale încununate de succes. Poate acesta este şi motivul pentru care, chiar dacă aceste negocieri din timpul Crizei Rachetelor, să le spunem atipice din punct de vedere al teoriei negocierilor internaţionale, au fost îndelung studiate şi cercetate, informaţiile legate de locul şi rolul intelligence în desfăşurarea acestora, sunt reduse.

Nu se poate stabili cu exactitate valoarea adăugată a procesului şi produsului de intelligence în decizia de politică externă. Cu toate acestea, dacă se pot discerne paternuri şi se pot produce generalizări prin cercetarea evenimentelor Războiului Rece, putem distinge regulile de excepţiile care întăresc aceste reguli. Fără doar şi poate intelligence-ul performant contează dar nu este suficient. Deseori intelligence-ul care confirma nişte tipare cognitive preexistente a fost cel care a contat. „Cred că impactul intelligence asupra construcţiei politicilor naţionale a fost destul de redus. Politicienii îşi aduc cu ei un anumit bagaj psihologic, cognitiv, afectiv, atunci când ocupă un anumit post şi indiferent de ceea ce se întâmplă vor apela întotdeauna la acel bagaj."[1]

Nu există încă, indiferent de numărul mare al studiilor dedicate problematicii intelligence, dovezi referitoare la influenţa acestui tip de activităţi în formularea politicilor de securitate naţională sau cea a strategiilor pe termen lung. Din nefericire, cele mai multe cazuri doveditoare ale influenţei intelligence se referă la nivelurile tactice şi operaţionale.

În mod evident, Criza Rachetelor (criză de ruptură – aşa cum este clasificată în literatura de specialitate) se referă la negocieri purtate „contra cronometru", sub presiune internă şi internaţională, negocieri purtate direct, cel mai adesea între cei doi şefi de stat, cel al URSS şi cel al SUA. „Se recunoaşte astăzi, după 40 de ani, că timp de şapte zile, omenirea, fără să fie complet informată la acel moment de amploarea confruntării, s-a aflat

[1] Richard Immerman, *Winning Peace by Threatening Nuclear War: The Foreign Policy of Eisenhower and Dulles*, Presidential Studies Quarterly, vol. 29, nr. 4, pp. 948-951, 1999, Center for the Study of the Presidency, disponibil la http://www.wiley.com/bw/journal.asp?ref=0360-4918/doc.28520652.pdf

pe marginea prăpastiei, în pragul unui război nuclear."[2] Au fost negocieri în care cercul puterii decizionale de la Casa Albă a fost extrem de redus, în care cei implicați au trebuit să se angajeze simultan în două jocuri, cel al ajungerii la un acord, la un compromis şi cel al obținerii „aprobării" (atât la nivel politic cât şi la cel al opiniei publice) naționale [3].

Demersului i se poate reproşa irelevanța în condițiile în care, aşa cum am mai subliniat, relațiile dintre state, modelele decizionale, intelligence s-au schimbat. În argumentarea alegerii unui celebru eveniment trecut, voi apela la Machiavelli, care considera că pentru a reuşi să prezici viitorul este nevoie să cunoşti bine trecutul şi voi ține cont de reproşurile lui Jackson şi Siegel,[4] „una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă gândirea contemporană în materie de intelligence şi relații internaționale este lipsa contextului istoric."

Pornind de la analiza, realizată de către John Ferris în *Intelligence and Diplomatic Signalling During Crises*[5], referitoare la relațiile complicate dintre diplomație şi intelligence în perioadele de criză (şi nu numai) am considerat utilă o prezentare a paletei largi de variabile ce pot interveni în desfăşurarea unor negocieri internaționale fie ele pe timp de pace sau în situații de criză. Aceste variabile diverse pornesc de la contextul istoric internațional particular, elitele decizionale şi coeziunea lor, comunicarea eficientă între diferitele niveluri decizionale (pe orizontală dar şi pe verticală) şi canalele de comunicare dintre state (o variabilă pe cât de importantă pe atât de impredictibilă) şi până la raționalitatea procesului decizional, gândirea de grup, sistemele de credințe şi scheme cognitive. Apare evidentă necesitatea unor abordări multidisciplinare pentru a analiza pertinent rolul şi locul intelligence în cadrul formulării şi adoptării deciziilor de politică externă.

Utilizarea intelligence (şi utilitatea) a depins întotdeauna de frontiera subțire, invizibilă dintre politizarea intelligence şi distorsiunile cauzate de procesele cognitive, de sistemele de credințe ale celor care construiesc

---

[2] Şerban Dragomirescu, în Prefață la Claude Delmas, *Crizele din Cuba (1961-1962)*, Corint, Bucureşti, 2003.

[3] Robert Putnam, *Diplomacy and Domestic Policy, The Logic of Two Level Game*s, în International Organization, vol. 42, nr. 3, International Organization Digital Archives 1947-1996.

[4] Peter Jackson, Jennifer Siegel, *Intelligence and Statecraft: The Use and Limits of Intelligence in International Society*, Praeger, 2005, p. 5.

[5] John Ferris, *Intelligence and Diplomatic Signalling During Crises: The British Experiences of 1877-78, 1922 and 1938*, în Intelligence and National Security, vol. 21, nr. 5, 2006.

politicile, de raportarea acestora la activitatea şi produsele de intelligence[6]. John Foster Dulles scria în anul 1950[7]: „cunoaşte-ți inamicul (n.n. – Sun Tzu) s-a dovedit un sfat important de-a lungul istoriei. Dacă nu ştim cine ne ameninţă, dacă nu ştim ce tip de persoană este inamicul şi nu cunoaştem modul în care acesta gândeşte, nu ne putem proteja. Dacă nu deținem aceste cunoştinţe referitoare la inamic, ne vom afla în situația în care ne vom construi apărarea împotriva unui inamic imaginar şi vom deveni vulnerabili în fața inamicului real."

Criza Rachetelor a reprezentat, aşa cum am mai spus, un punct de cotitură, vital ca semnificație, în contextul evoluției climatului politic din timpul Războiului Rece. „Catastrofa nucleară era deasupra capetelor, atârnând de un fir de ață... noi nu măsuram trecerea timpului în ore ci în minute".[8]

În mod paradoxal, aceste negocieri „pe marginea prăpastiei" au servit unei mai mari apropieri între cele două superputeri (atunci s-a instalat faimosul telefon roşu ce stabilea legătura directă între Casa Albă şi Kremlin), au fost utile în fundamentarea unor puncte de vedere comune referitoare la deținerea şi utilizarea armelor nucleare. Această viziune comună (chiar dacă era alimentată deseori de ideologii şi interese naționale diferite) a fost utilă în declanşarea şi derularea negocierilor SALT.

1. Criza Rachetelor

Studiul de față abordează rolul intelligence în negocierile din perioada Crizei Rachetelor ținând cont de două seturi de actori. Pe de o parte avem „jocul" relațiilor directe dintre cele două superputeri, iar pe de altă parte avem interacțiunile complexe dintre decidenții fiecărei națiuni, în parte (preşedinți, consilieri, armată, servicii secrete etc.). În analiza celor două seturi de actori trebuie să avem întotdeauna în vedere o altă față a negocierilor, cea a politicii interne şi a opiniei publice. Dacă în cazul URSS,

---

[6] Pentru detalii legate de aceste aspecte deosebit de importante referitoare la raportarea decidentului politic la intelligence vezi Robert Jervis, *The Politics of Intelligence and Intelligence Reform*, The Forum vol. 4, 2006, articol 1, disponibil la http://www.bepress.com.forum/vol4/iss1/art1.

[7] John Foster Dulles, *Război sau pace*, p. 5, Departamentul Securității Statului, Serviciul Editorial, Presă şi Propagandă în rândul populației, 1978.

[8] Anatoli Gribkov, şeful operațiunilor armate sovietice, citat disponibil la http://www.gwu.edu/~nsarchiv/nsa/cuba_mis_cri/

influența opiniei publice asupra deciziilor de politică externă a fost mai mult decât nesemnificativă, nu același lucru se poate spune și despre SUA.[9]

Încă din perioada imediat următoare finalizării, Criza a intrat în atenția studiilor academice, fie că a fost vorba de studii legate de decizia în incertitudine, de politica externă rațională, de influența gândirii de grup asupra deciziilor sau de teoria jocurilor. În anul 1999, a apărut una dintre lucrările de referință în studiul modelelor decizionale pe timpul desfășurării Crizei Rachetelor. Lucrarea lui Graham Allison[10], studiază evenimentele utilizând trei „lentile" diferite: cea a statului actor rațional – în aplicarea acestui model de studiu decidenții trebuie să țină cont de toate opțiunile și scopurile posibile și potențiale; cea a comportamentului birocratic (nivel organizațional) – acest model se axează în principal pe scopurile dar și restricțiile organizaționale, inclusiv cele legate de bugete, reglementări interne, caracteristici instituționale birocratice; cea a politicilor guvernamentale – subliniază atât influența factorilor de personalitate, educația, experiențele personale ale decidenților, cât și dinamica complexă a influențelor de grup.

Graham Allison a plecat în analiza sa de la următoarele ipoteze:

- guvernele aflate în situația unei crize eșuează în a trata evenimentul în întregul său, gestionarea diferitelor aspecte ale unei crize realizându-se de către diferite instituții, în funcție de ierarhia și responsabilitățile birocratice prestabilite (pentru prima dată URSS încerca înființarea unei baze de rachete nucleare în afara granițelor proprii; procedurile au fost cele stabilite anterior și pentru bazele aflate pe teritoriul

[9] Pentru detalii referitoare la noul tip de abordare al relațiilor diplomatice vezi: Christopher Hill, *The Changing Politics of Foreign Policy*, Palgrave, Basingstoke, 2003; Kendall W. Stiles, *Case Histories in Internatinal Politics*, Pearsons, 2010; Robert Putnam, P. Evans, *Doubled Edged Diplomacy. International Bargaing and Domestic Politics*, University of California Press, 1993.

[10] În anul 1971, Graham Allison publica lucrarea *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. În urma declasificărilor documentelor secrete, mai ales a înregistrărilor ședințelor de lucru din Biroul Oval, Allison împreună cu Philip Zelikov au rescris lucrarea ce a apărut în a doua sa ediție în 1999 (Graham Allison, Phillip Zelikov, *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, 1999, Longman). Preocuparea lui Allison pentru deciziile politice referitoare la utilizarea și stocarea armelor nucleare se manifestă și în articole de actualitate cum ar fi *How to Stop Nuclear Terror*, în Foreign Affairs, februarie 2004, *A Failure to Imagine the Worst. The First Step Toward Preventing a Nuclear 9/11*, ianuarie 2010, Foreign Policy, disponibil la http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/01/25/a_failure_to_imagine_the_worst.

sovietic; din partea SUA, chiar dacă exista un grad mare de incertitudine legat de caracterul ofensiv sau defensiv al acestor rachete sovietice s-au păstrat protocoalele de zbor ale U-2);

- datorită unor limite de timp şi de resurse, decidenţii tind să adopte cea mai la îndemână soluţie fără să ia în considerare toate opţiunile. Cel mai adesea această soluţie la îndemână este cea care micşorează gradul de incertitudine pe termen scurt;
- fără a ţine cont de particularităţile derulării unui anumit eveniment se adoptă, în general, planurile pre-existente.

Cele trei întrebări la care Allison a încercat să ofere un răspuns au fost:

1. De ce URSS a considerat utilă amplasarea rachetelor ofensive în Cuba?
2. De ce a răspuns SUA la comportamentul sovietic şi cubanez cu blocada (una din cele trei opţiuni luate în considerare)?
3. Care au fost motivele din cauza cărora URSS a retras totuşi rachetele din Cuba?

Voi încerca să completez răspunsurile la aceste întrebări, lansate de Allison în lucrarea sa, cu aspecte legate de aportul intelligence în desfăşurarea şi dezamorsarea crizei.

De la bun început aş dori să remarc că modelele propuse de Allison reprezintă simple modele de analiză şi nu „exemple" de urmat la nivel decizional. Toate cele trei modele şi-au dovedit punctele slabe mai ales în plan strategic. Din nefericire, cunoaşterea trecutului nu ne determină întotdeauna să-i evităm greşelile. Ideea fundamentală este aceea de a nu realiza presupuneri (prognoze, predicţii) în domeniul securităţii naţionale pornind de la ipoteza actorului raţional.

2. Context istoric[11]

Pentru a înţelege rolul jucat de intelligence în acea perioadă trebuie să vorbim întâi de două operaţiuni speciale ce şi-au pus amprenta asupra crizei, Operaţiunea „ZAPATA" (eveniment cunoscut de publicul larg sub numele de Criza din Golful Porcilor) şi Operaţiunea „MONGOOSE".

[11] Deoarece există o multitudine de lucrări (una dintre acestea, accesibilă şi publicului interesat românesc este cea a lui Claude Delmas, *Crizele din Cuba 1961-1962*) ce abordează contextul relaţiilor diplomatice, starea de existenţă a sistemului internaţional, confruntarea ideologică, aspecte legate de economie, societate, armată am considerat utilă doar prezentarea acelor persoane, evenimente, decizii cu relevanţă în contextual analizei rolului jucat de intelligence.

3. Moştenirea lui Eisenhower

Fost comandant de armată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Dwight D. Eisenhower (1953-1961), a nutrit o adevărată pasiune şi un real respect şi interes pentru activităţile de intelligence legate de sursele IMINT şi SIGINT. Din nefericire pentru Comunitatea americană de informaţii, concepţia sa asupra utilităţii HUMINT era total eronată[12]. Eisenhower i-a lăsat lui J. F. Kennedy pe de o parte, un sistem de spionaj bazat pe recunoaştere aeriană prin intermediul avioanelor şi sateliţilor, care a ajutat la încheierea etapelor de tensiune din timpul Războiului Rece, un sistem bine pus la punct de colaborare anglo-americană a serviciilor secrete şi unul dintre cei mai buni ofiţeri analişti fotografici pe care i-a avut istoria intelligence, Art Lundahl, iar pe de altă parte, i-a lăsat moştenire planurile uneia dintre cele mai catastrofale operaţiuni secrete, Operaţiunea Zapata, o conducere a CIA (Allan Dulles şi Richard Bissel), preocupată doar de derularea unor acţiuni periculoase şi departe de a fi adepta deciziilor raţionale atunci când venea vorba de inamicul comunist.

Moştenirea lui Eisenhower nu ar fi însemnat mare lucru dacă nu găsea un teren fertil în personalitatea şi experienţa lui JFK. Acesta manifestase întotdeauna o preocupare deosebită pentru acţiunile subversive, fiind un împătimit cititor al lucrărilor lui Mao Tze Dung şi Che Guevarra. Dar pe de altă parte, cunoştinţele lui referitoare la activităţile unui serviciu secret se limitau la operele lui Ian Flaming. Perioada pe care a petrecut-o cât activase în cadrul spionajului naval (1941-1942) i s-a părut plictisitoare, drept care considera că acţiunile intelligence ar trebui să fie mult mai spectaculoase.

Pus în faţa planurilor Operaţiunii Zapata, prezentate foarte convingător de Dulles şi Bissel şi susţinute de Apărare, Kennedy deşi avusese „serioase îndoieli cu privire la reuşita operaţiunii a fost foarte uimit de amploarea şi îndrăzneala ei”[13]. Planurile operaţiunii nu au fost studiate şi analizate cu atenţie de preşedinte şi consilierii săi apropiaţi (fiind vorba de perioada tranziţiei de la o administraţie la alta), iar încrederea nemăsurată în Allan Dulles şi Bissel l-a determinat să creadă că optimismul acestora referitor la succesul operaţiunii era punctul de vedere oficial al CIA, nefiind

[12] Concepţia lui Eisenhower asupra utilizării HUMINT în acţiunile acoperite a marcat evoluţia CIA timp de două decenii şi aş îndrăzni să spun că a marcat inclusiv activitatea serviciilor adverse de intelligence. Strategia preşedintelui american pentru anii de început ai Războiului Rece se baza pe utilizarea excesivă a acţiunilor acoperite, motiv pentru care a şi numit în funcţia de director al CIA pe „maestrul” acestui tip de operaţiuni Allan Dulles. HUMINT-ul a fost astfel direcţionat încât să nu reprezinte decât o rotiţă în angrenajul unei acţiuni acoperite/clandestine.

[13] Christopher Andrew, *For The President Eyes Only*, Harper Collins Publishers, 1995, p. 242.

la curent cu faptul că alți directori adjuncți ai CIA (Robert Amory) nu ştiau aproape nimic referitor la derularea operațiunii iar puținele lucruri pe care le ştiau îi determinau să aibă rezerve serioase. Încrederea pe care preşedintele Kennedy o nutrea față de abilitățile şi experiențele profesionale ale lui Bissel şi Dulles, precum şi apetența față de partea spectaculoasă a activității de intelligence (care, de cele mai multe ori, atunci când se realizează la un înalt nivel calitativ, nu ar trebui să fie deloc spectaculoasă şi cu atât mai puțin „zgomotoasă") i-au afectat percepția asupra derulării operațiunii.

4. Operațiunea ZAPATA

În dimineața zilei de 15 aprilie 1961 s-a declanşat un atac aerian asupra aerodromurilor cubaneze. Avioanele erau pilotate de cubanezi în exil. Acțiunea aeriană nu a produs niciun fel de pagube cubanezilor. Debarcarea forței paramilitare, formată tot din cubanezi în exil, antrenați de CIA, trebuia însoțită de un nou atac aerian. În urma eşecului înregistrat în urma atacului din 15 aprilie, Kennedy a fost de acord cu anularea oricărui zbor care ar fi putut lega Washington-ul de operațiunea debarcării. Începând cu ora 4, în dimineața zilei de 17 aprilie, debarcarea era în curs de desfăşurare. Operațiunea „fusese planificată defectuos şi se desfăşurase prost. Flotila atacantă s-a ciocnit de recifurile de coral care fuseseră confundate de analiştii foto ai NPIC (Centrul Național de analiză fotografică) cu algele. Primul grup de cubanezi debarcați s-a întâlnit față în față cu o patrulă cubaneză." Cu toate acestea, debarcarea a continuat chiar dacă elementul de surpriză şi de conspirativitate a debarcării[14] fusese ratat. Cei aproape 1.400 de voluntari cubanezi au fost atacați atât terestru cât şi aerian de către forțele lui Castro. La sfârşitul zilei de 19 aprilie, bilanțul Operațiunii Zapata era tragic: 114 membri ucişi şi 1.189 luați prizonieri.[15]

[14] Pe care se miza, deoarece, în urma debarcării, cubanezii exilați urmau se răspândească în puncte strategice ale teritoriului, reprezentând viitoarele focare ale luptei anticastriste.

[15] Există un fond impresionant de înregistrări, rapoarte şi stenograme, din care o versiune cenzurată a fost făcută publică în anul 1977 sub numele *de Operation Zapata: The Ultrasensitive Report and Testimony of the Board of Inquiry of the Bay of Pigs*, Frederick, Univeristy Publication of America. În anul 1991 au fost declasificate alte secțiuni, inclusiv procesul verbal al primei şedințe al anchetei conduse de Cuban Study Group. Există deasemenea o lucrare de anvergură realizată pe baza arhivelor, ce aparține lui Peter Wyden, *Bay of Pigs*, London, Jonathan Cape, 1979. În privința divergențelor existente atât între diferitele departamente ale Agenției Centrale de Intelligence, cât şi între şefii acestor departamente deosebit de util cercetării este un studiu *CIA până în 1961*, C14-80-280, ce poate fi consultat la Universitatea Harvard, Şcoala John F. Kennedy. Un alt material disponibil publicului este Memorandum nr. 2, *Imediate Causes of Failure of the Operation ZAPATA*, din 06.13.1961, http: //arcweb.archive.gov/arc/action.

Kennedy şi-a asumat public răspunderea eşecului, recunoscând, neoficial, că ignoranța sa în materie de acțiuni acoperite i-a alimentat încrederea în Bissel şi Dulles. Primul efect al dezastrului din Golful Porcilor, în planul relației dintre preşedinte şi serviciile de intelligence, a fost acordarea încrederii prezidențiale consilierilor apropiați în dauna profesioniştilor intelligence.

Agenția a încercat la rândul ei să-şi îmbunătățească imaginea, reconfigurându-şi modalitatea de prezentare a informațiilor zilnice sub forma unei *Liste de control a intelligence-ului pentru preşedinte*, un PDB (President Daily Brief)[16] îmbunătățit şi mult mai variat, elaborat într-un stil direct şi alert.[17] Foarte important pentru relația producător-beneficiar al intelligence este aspectul legat de comentariile pe care Kennedy le realiza asupra materialelor, solicitând adesea discuții directe cu redactorii acestora, „pentru oamenii din spionaj este raiul pe pământ ca un preşedinte să citească materialul elaborat de tine, cu maximă atenție şi să-ți spună ce i-a plăcut."[18]

Imediat după evenimentele din Cuba, atenția preşedinției s-a îndreptat către un alt eveniment major, Criza Berlinului, ce va contribui la luarea anumitor decizii în cazul pe care îl abordez.

În contextul acestei crize dar şi al relației dintre Kennedy şi Hrusciov, întâlnirea de la Viena din iunie 1961 este edificatoare. Cele două mari puteri, prin conducătorii lor, au demonstrat atunci disponibilitatea implicării într-o confruntare periculoasă. Preşedintele SUA a declarat ulterior, referitor la comportamentul agresiv al lui Hruşciov, „eu cred că el şi-a spus că poate să-l ducă pe unul ca mine, tânăr şi neexperimentat, care s-a mai băgat şi în asemenea încurcătură (n.n. – Golful Porcilor). Aşa că şi-a spus că oricine intră în aşa ceva nu ştie să reziste până la capăt, nu are forță. Drept pentru care a scos untul din mine."[19]

Criza Berlinului a trasat coordonatele dialogului de forță dintre cele două puteri. Spre deosebire de criza din Golful Porcilor („criză a acțiunilor

[16] Loch K. Johnson, *Glimpses Into the Gems of American Intelligence: The President's Daily Brief and the National Intelligence Estimates*, în Intelligence and National Security, vol. 23, 2008, pp. 333-370.

[17] Din acest moment PDB-ul s-a modelat după gustul, apetența pentru intelligence şi personalitatea beneficiarului de la Casa Albă.

[18] Russel Jack Smith, *The Unknown CIA*, Berkley, 1992, apud Christopher Andrew, *For The President Eyes Only*, HarperCollins Publishers, 1995, p. 246.

[19] Michael R. Beschloss, *Kennedy vs. Krushhchev: The Crisis Years, 1960-1963*, London, Faber, 1991, p. 291.

clandestine") şi de Criza Rachetelor (criză de tip militar), cea a Berlinului a fost o criză diplomatică. În afara efectelor pe termen lung produse în plan politic, economic şi social, evenimentele respective au adus în prim plan contribuția intelligence în mecanismul decizional. De această dată, în prim planul desfăşurării crizei nu s-au mai aflat sursele tehnice (ELINT, SIGINT, IMINT) ci sursele umane (HUMINT). Una dintre cele mai valoroase surse anglo-americane ale Războiului Rece, colonelul Oleg Penkovski, director adjunct al secției externe a GRU, a furnizat analize pertinente şi valoroase asupra politicii lui Hrusciov, a descifrat în prognoze comportamentul decidentului sovietic şi a oferit informații deosebite în privința stadiului de dezvoltare a forțelor armate sovietice. Penkovski a fost cel care a dezvăluit americanilor principalele trăsături de personalitate ale lui Hruşciov şi care l-a sfătuit în numeroase rânduri pe Kennedy să manifeste fermitate, intransigență în relațiile cu Hruşciov „fermitatea lui Hruşciov trebuie să întâlnească fermitate... el nu este pregătit pentru un război de proporții, el duce de fapt un război al nervilor."[20] Cu toată fermitatea americanilor, în dimineața zilei de 13 august, Kennedy afla de construcția Zidului Berlinului. Este interesant de subliniat în contextul întregii lucrări, că surpriza lui Kennedy ar fi putut fi evitată dacă nu ar fi apărut disensiuni între rezidentura de spionaj din ambasada SUA la Moscova şi şeful corpului diplomatic din aceeaşi ambasadă.[21] Documentele şi memorialistica au dezvăluit faptul că ambasadorul american la Moscova nu a răspuns solicitărilor de realizare a unui contact neprogramat, urgent, cu Penkovski[22]. Ambasadorul nu a fost de acord nici cu posibila transmitere a materialelor prin valiza diplomatică, simțindu-se depăşit atât de anvergura cazului (şi legăturii) cât şi de riscul pierderii unor relații diplomatice, delicate, în Moscova anilor '60. Penkovski

[20] Christopher Andrew, *op. cit.*, p. 242.

[21] Este deja cunoscut şi recunoscut faptul că, în cea mai mare parte a situațiilor există divergențe majore, deseori ireconciliabile, între diplomați şi ofițerii de intelligence cu acoperire oficială din cadrul reprezentanțelor diplomatice, referitoare la utilizarea celor mai bune mijloace şi metode pentru îndeplinirea obiectivelor de interesul național şi politică externă.

[22] Un aspect deosebit de important legat de Penkovski este faptul că această importantă sursă umană nu este absolut deloc menționată în lucrările istoricului Arthur Shlesinger *A Thousand Days* (London, Andre Deutch, 1965) şi *Robert Kennedy and His Times* (NY, Ballantine Books, 1979). Jerrold l. Schecter şi Peter Deriabin au fost primii care au avut acces la materialele lui Penkovski şi la rapoartele aferente ale CIA.
Interviurile realizate de cei doi autori precum şi analize ale acestor documente în lucrarea *The Spy Who Saved the World*, NY, Charles Scribner's Sons, 1992.

dorea transmiterea urgentă a unor materiale care alertau CIA şi SIS în legătură cu demararea construcţiei Zidului Berlinului.[23]

Datorită informaţiilor tehnice furnizate de Penkovski[24], analiştii americani au putut face diferenţele între rachetele balistice ofensive şi defensive şi au putut stabili raza exactă de acţiune a acestor rachete.

Hotărât să nu mai repete greşelile din Golful Porcilor, Kennedy a restabilit şi îmbunătăţit activitatea unui consiliu consultativ menit a monitoriza activităţile întregului aparat de spionaj american. President Foreign Intelligence Advisory Board (PFIAB) a devenit cel mai util grup de consilieri al preşedintelui american.

Analizele IMINT şi SIGINT au continuat să ofere informaţii valoroase, dar apăruse pentru prima dată în istoria intelligence necesitatea utilizării sursei umane de calitate în vederea procesării sursei tehnice. Volumul enorm de informaţii[25] (PHOTOINT), dar şi ELINT furnizate de sateliţi, staţii de la sol, nave, submarine, aparate de zbor nu mai putea fi prelucrat eficient şi în timp util.

Chiar dacă preşedintele Kennedy nu mai credea cu toată tăria în acţiunile acoperite, Robert Kennedy „s-a îndrăgostit de operaţiunile clandestine"[26]. În primii doi ani ai administraţiei s-au desfăşurat peste 550 de acţiuni clandestine de la sprijin financiar pentru oamenii politici de orientare pro-americană până la operaţiuni paramilitare. Fratele preşedintelui deţinea o mare putere şi capacitate de influenţă în cercul intern al puterii de la Washington. În calitate de şef al Departamentului de Justiţie, răspundea de activitatea FBI-ului (Federal Bureau of Investigation), condus de J. E. Hoover[27]. Preşedintele îl desemnase supervizor şef al Operaţiunii

[23] Cele şase role de film cu documente secrete sovietice, inclusiv cele referitoare la specificaţiile construcţiei Zidului au fost predate, omului de afaceri Greville Wyne (curier SIS) de abia în data de 22 august. Detaliile operaţiunii în Schester şi Deriabin, *op. cit*., p. 266.

[24] Contribuţia informaţiilor furnizate de Oleg Penkovki în Len Scott, *Espionage and the Cold War: Oleg Penkovski and the Cuban Missile Crisis*, Intelligence and National Security, vol. 14, nr. 3, 1999, p. 33.

[25] „Imaginaţi-vă un grup de analişti foto stând de-a buşilea ca să desfăşoare o rolă de film ce acoperă distanţa de la Casa Albă la Capitoliu şi înapoi" Cuvintele lui Lundhall adresate lui Kenndedy, în C. Andrew, *op. cit.*, p. 250.

[26] *Idem*.

[27] Personaj deosebit de controversat, Hoover a condus activitatea FBI pentru mai mult de 35 de ani. Cu toate reproşurile aduse şi criticilor (foarte întemeiate deoarece Hoover impusese deseori utilizarea unor mijloace şi metode aflate mult mai aproape de practica ţărilor totalitare decât a celor democratice) JE Hoover a transformat FBI în instituţia respectată şi apreciată de astăzi.

Mangusta, devenind astfel şi un „controlor şi supervizor" al CIA. În afara preocupărilor legate de activitatea serviciilor secrete, Robert Kennnedy credea cu tărie şi în utilizarea „canalelor diplomatice secundare". Utilizarea acestor canale de legătură între Casa Albă şi Kremlin aduce în discuție un alt exemplu referitor la intelligence şi decizia politică. Robert Kennedy şi fratele său, preşedintele SUA, au căzut în plasa KGB-ului, care a plasat un ofițer sub acoperirea de ziarist în anturajul şefului departamentului de Justiție. Gheorghi Bolşakov[28] a jucat şi rolul unui puternic agent de influență mizând pe naivitatea şi aroganța lui R. Kennedy. Imediat după prima întâlnire, din mai 1961, Bolşakov a reuşit să câştige încrederea fratelui preşedintelui şi acces nelimitat la problemele dezbătute în cabinetul lui Kennedy, indiferent dacă era vorba despre FBI, probleme legate de justiție sau decizii de politică internațională. Cei doi frați Kennedy nu apreciau deloc activitatea Departamentului de Stat, drept urmare preşedintele era foarte mulțumit de abordarea diplomatică amatoristă în care se stabilea (conform dezinformării conduse de Bolşakov) un canal direct de legătură între Hrusciov şi preşedintele american, fără recurgerea la „artificiile politice ale acrobațiilor propagandistice."[29] Principala sarcină informativă a lui Bolşakov era să îi asigure pe cei doi Kennedy de lipsa oricăror intenții ale conducerii sovietice de a instala rachete nucleare în Cuba. În afara canalului neoficial de legătură stabilit prin intermediul lui Bolşakov, decidenții de la Washington au apelat la un alt canal, de data aceasta diplomatic, ambasadorul URSS, la Washington, Anatoli Dobrinin. Documentele declasificate şi studiile demonstrează că cei doi preşedinți Hrusciov şi J. F. Kennedy au avut o încredere foarte mare în utilizarea canalului semioficial de legătură, Dobrinin[30].

Există voci care afirmă (ca urmare a declasificărilor de după 1990) că anul 1962 oricum ar fi reprezentat un an de criză în relațiile URSS-SUA-Cuba, chiar dacă nu ar fi avut loc desfăşurarea rachetelor sovietice pe teritoriul

[28] Pentru detalii referitoare la plasarea lui G. Bolşakov şi modul acestuia de operare vezi C. Andrew, O. Gordievski, *KGB in the World*, pp. 470-471.
[29] Arthur Schlesinger, *op. cit*., p. 537.
[30] Robert Kennedy şi Anatoli Dobrinin s-au întâlnit în secret în 23, 26 şi 27 octombrie, în plină criză. După fiecare întâlnire, Dobrinin trimitea telegrame detaliate lui Hrusciov. Telegramele sunt declasificate şi demonstrează rolul pe care un diplomat experimentat îl poate avea în detensionarea situației.

Cubei.[31] Operațiunea Mangusta era menită să declanşeze o revoltă a poporului cubanez împotriva regimului comunist, planul de desfăşurare a operațiunii nefiind foarte diferit de cel al Operațiunii Zapata. De data aceasta, planul era sprijinit de Grupul Special chiar dacă McCone, noul şef al CIA, era foarte puțin încrezător în şansele de reuşită ale acțiunilor clandestine. Convinşi de superioritatea nucleară a SUA, americanii şi-au concentrat atenția pe operațiunea secretă Mongoose (MANGUSTA), toate eforturile intelligence-ului civil sau militar fiind canalizate către operaționalizarea rapidă şi cu succes a planurilor operațiunii.

McCone reprezintă din punctul meu de vedere un personaj cheie pentru înțelegerea rolului intelligence în decizia politică[32]. Republican convins, McCone era recunoscut atât pentru pragmatismul său cât, mai ales, pentru profundele sentimente anticomuniste. Existau nemulțumiri la Washington legate de numirea lui McCone deoarece liberalii considerau că anticomunismul acestuia va afecta produsele unei Agenții deja demoralizate în urma eşecului din Golful Porcilor[33]. McCone era mult mai mult interesat de analiza intelligence decât de acțiunile clandestine, dar orice semnal de alarmă pe care l-a tras referitor la comportamentul sovietic în Cuba a fost neglijat din cauza perceperii lui McCone ca adept al unei linii dure, alarmiste față de URSS, ca suspicios şi deloc familiarizat cu activitățile de intelligence. McCone era adeptul teoriei ce susținea un grad ridicat de probabilitate referitor la instalarea rachetelor ofensive sovietice

[31] Planul, responsabilitățile, şi lista persoanelor cu acces la informațiile Operațiunii Mangusta în Program Review by the Chief of Operations, Operation Mongoose (Lansdale) Washington, January 18, 1962, Department of State, Central Files, 737.00/1-2062. Top Secret; Sensitive. Materialul poartă numele Proiectul Cuba. După cum se poate vedea din sublinierile materialului anexat, CIA şi USIA (Unites States Information Agency urmau să joace un rol important atât în pregătirea şi derularea operațiunii, dar şi în gestionarea situațiilor post operațiune. Foarte interesante sunt cerințele legate de îmbunătățirea capacităților intelligence, pp. 2-3, şi stabilirea celor 10 responsabilități în intelligence ale CIA, pp. 5-6, şi a responsabilităților pe palierele economie, propagandă, armată, industrie. Agenției i s-au reproşat foarte multe lipsuri în materie de agentură şi utilizare optimă a surselor HUMINT.

[32] McCone fusese numit în funcția de director al CIA ca urmare a retragerii lui Alan Dulles în septembrie 1961. McCone provenea din aripa conservatoare, fusese senator şi preşedinte al Comsiei de Energie Atomică.

[33] John McCone, *Oral History*, august 1970, Lyndon B. Johnson Library, disponibil la http://www.lbilib.utexas.edu/johnson/archives.hom/NSAMs/

în apropierea SUA. În lunile mai-august 1962[34], în cadrul întâlnirilor de lucru, directorul CIA a atras deseori atenția asupra probabilității ridicate de amplasare a unor rachete ofensive sovietice în Cuba. La sfârşitul lunii august, McCone a părăsit SUA pentru a petrece o lungă lună de miere în sudul Franței. Poate evenimentele ce au urmat ar fi fost cu totul altele dacă directorul CIA s-ar fi aflat la Washington, deşi aşa cum Sherman Kent, directorul Comisiei de întocmire a NIE, remarca[35], opozanții lui McCone în privința comportamentului sovietic erau prea mulți şi prea puternici: Comunitatea de Intelligence, consilierii prezidențiali din care făceau parte şi patru din cele mai reputate voci în Kremlinologie – fostul ambasador (la Moscova) Charles Bohen, Llewelyn Thompson, George Kennan şi ambasadorul în exercițiu Foy Kohler. Prognozele lui McCone au fost singulare şi chiar dacă existau dovezi de susținere (HUMINT, IMINT, SIGINT) din cauza efectelor gândirii de grup, acestea nu ar fi fost (şi nici nu au fost) luate în considerare. În timpul absenței lui McCone s-a desfăşurat ceea ce consider că a reprezentat o adevărată criză în sistemul intelligence-ului american şi anume neglijarea misiunilor de fotografiere aeriană a teritoriului cubanez.

Utilizarea avioanelor U-2 devenise, datorită unor ample acțiuni propagandistice sovietice cu ecouri şi în presa americană[36], un mijloc incomod de validare a unor ipoteze. Supravegherea aeriană a zonelor de interes a fost aproape inexistentă pentru o perioadă de 5 săptămâni. Acest aspect este cu atât mai important cu cât serviciile americane de informații

[34] În 21 august McCone şi-a prezentat punctul de vedere în fața lui Dean Rusk, Secretar de Stat, iar în 22 şi 23 august pe baza analizelor CIA a declarat direct în fața preşedintelui că Hrusciov va dori să schimbe urgent balanța puterii nucleare şi că se poate prognoza un comportament ieşit din tipare a URSS. Amănunte legate de aceste întâlniri, precum şi o parte a documentelor declasificate comentate se pot studia în memoriile analistului CIA, Dino Brugioni, *Eyeball to Eyeball*, New York, Random House, 1990, Peter Usovski, *John McCone and The Cuban Missiles Crisis*, în International Journal of Intelligence and CounterIntelligence, vol. 2, nr. 4, 1988, CIA Records Electronic Search Tool (CREST) şi National Archives. O mare parte din discuțiile dintre McCone şi Robert Kennedy se află încă la fondul secret.

[35] Jack Davis, *Sherman Kent's Final Thoughts on Analyst-Policymaker Relations*, Sherman Kent Center for Intelligence Analysis: Ocasional papers, nr. 3, iunie 2003, p. 9.

[36] Jurnalişti de prestigiu, Walter Lippmann şi James Reston apreciau în editorialele lor, supravegherea aeriană a Cubei ca fiind „elaborată" şi „totală". Lippmann *„On War Over Cuba"*, Washington Post, 9/10, 1962, disponibil la http://pqasb.pqarchiver.com/washingtonpost_history/results.html şi Reston *„On Cuba and Pearl Harbour-the American Nightmare"*, în New York Times, 12 octombrie 1962, disponibil la http://query.newyorktimes.com/searchquery?srcst/

şi cercurile decizionale au fost ţinta unei complexe acţiuni de dezinformare. Campania sovietică de dezinformare (preluând modelul de succes al aliaţilor din perioada premergătoare debarcării în Normandia) a inclus „informaţii reale, veridice referitoare la bazele sovietice, scăpate intenţionat într-o formă ce a permis *mascarea* forţelor militare ruseşti din zonă".[37] Aşa cum sublinia Raymond Garthoff,[38] cu mult înainte de prezenţa celei mai mici părţi dintr-o rachetă sovietică în Cuba, serviciile americane au fost efectiv bombardate cu mii de rapoarte ce făceau referire la prezenţa rachetelor pe teritoriul cubanez. Iată, deci, o situaţie reală de manifestare a binecunoscutului sindrom „vine lupul".

5. Neacoperirea informativă a ariei de interes

În data de 29 august, după multiple amânări datorate condiţiilor meteorologice nefavorabile, o misiune U-2 a detectat locaţia de amplasare a unor rachete sol aer (SAM – surface-to-air missile). Cu toate acestea, administraţia americană a decis să considere amplasarea rachetelor ca având un scop pur defensiv (sub influenţa manipulărilor lui Bolşakov şi asigurărilor directe date de Hrusciov prin Dobrinin). Preşedintele a hotărât secretizarea strictă a informaţiei până la un moment ulterior oportun[39]. În luna septembrie, opoziţia faţă de utilizarea supravegherii fotografice aeriene crescuse ca urmare a două evenimente în care au fost implicate U-2[40]. Pentru a-şi argumenta opoziţia, Departamentul de Stat a invocat adesea motivul îngreunării negocierilor şi dialogurilor diplomatice în condiţiile în care spaţii aeriene suverane erau survolate de avioane americane de supraveghere. În data de 10 septembrie, consilierul de securitate naţională, McGeorge Bundy a solicitat (într-o manieră neoficială) COMOR (Committee on Overhead Reconnaissance – organism responsabil cu analiza necesităţilor de supraveghere şi programarea zborurilor U-2) răspunsul urgent (30 minute!)[41] la trei întrebări:

---

[37] James H. Hansen, *Soviet Deception in the Cuban Missile Crisis*, în Studies in Intelligence, vol. 46, nr. 1, 2002, p. 56.

[38] Raymond L. Garthoff, *U. S. Intelligence in the Cuban Missile Crisis*, în J. Blight şi D. Welch, Intelligence and the Cuban Missile Crisis, Fran Cass, 1998, p. 22.

[39] Conversaţia dintre J. F. Kennedy şi Gen. Marshall Carter disponibilă la CREST (CIA Records Electronic Search Tool), NARA (National Archives College Park) şi Foreign Relations of the United States, vol. X, Cuban Missiles Crisis and Aftermath, GPO, 1996.

[40] Pe 30 august un U-2 a violat spaţiul aerian sovietic pentru nouă minute iar pe 9 septembrie un U-2 a fost pierdut în China.

[41] Memorandum al înregistrării *Telephone Conversation With Mr. Tom Parott on 10 Sept. Concerning IDEALIST Operation Over Cuba*, CREST, NARA, http://www.arcweb.archive.gov/arc/action

- Cât de importantă este pentru îndeplinirea obiectivelor de intelligence programarea unui zbor deasupra Cubei?
- Cât de mult ar avea de suferit aparatul de intelligence dacă se va limita supravegherea fotografică la zone periferice?
- Există posibilitatea ca cineva implicat în planificarea misiunilor să-şi dorească provocarea unui incident?

Conform mărturiilor şi documentelor, membrii COMOR au considerat ultima întrebare atât de ciudată încât s-au întrebat dacă cineva ar putea, cu adevărat, aştepta un răspuns. Cele trei întrebări reflectă părerile preşedintelui şi ale consilierilor Rusk şi Bundy referitoare la vina eşecului din Cuba-1961, pe care considerau aceştia că o poartă Pentagonul şi CIA.

Şeful Departamentului de Stat, Dean Rusk l-a întrebat câteva zile mai târziu pe Gen. Carter (adjunctul dir. CIA): „Cum crezi că voi putea negocia în Criza Berlinului dacă mai au loc incidente în care este implicat U-2?"

La mijlocul lunii septembrie, Preşedintele a aprobat programarea unor zboruri U-2 dar cu traseu periferic. Acceptul zborurilor nu a fost suficient pentru obținerea unui flux actualizat şi realist al datelor din teren. Vremea specifică zonei Caraibelor (uragane şi ploi torențiale din septembrie până în noiembrie) a dus la anularea celor mai multe zboruri programate. Conform documentelor au existat rapoarte şi note informative obținute prin surse umane în care se semnalau activități deosebite în zona San Cristobal[42], dar aceste rapoarte au fost luate în discuție de abia după 15 octombrie, data oficială a instalării crizei. Conform documentelor[43], în data de 7 septembrie, Ted Shackley[44], ofițer CIA în Echipa W, echipa operativă CIA pentru Operațiunea Mongoose, a primit un raport de la un agent cubanez în care se făcea referire la activități deosebite şi secrete, legate de echipamente nucleare, desfăşurate în localitatea San Cristobal. Informațiile din raport au coincis cu alte două note informative, furnizate în urma interogatoriilor a doi refugiați cubanezi. Una dintre cele mai grave disfuncții ale comunității americane de intelligence s-a înregistrat în acest moment. Sam Halpern, şeful echipei

[42] Aflată în diagonală de Havana în direcția Sud către Golful de Batabano, zona de amplasare a rachetelor avea o formă de trapez între San Cristobal, Los Palacios şi San Diego de Los Banos.

[43] În afara documentelor declasificate disponibile la http://www.arcweb.archive.gov/arc şi http://gwu.edu/nsarchiv/nsa/cuba_mis_cri/chron.htm rapoartele din surse HUMINT sunt menționate şi în James G. Blight, David A Welch, *Intelligence and The Cuban Missile Crisis, Routledge*, 1998, p. 123.

[44] Ted Shackley şi Richard A. Finney, *Spymaster: My Life in the CIA*, Potomac Books, 2005. Unul dintre cei mai controversați agenți CIA, Shackley a realizat în această lucrare una dintre cele mai reuşite şi bine argumentate pledoarii în favoarea HUMINT.

operative W, îngrijorat fiind de imaginea negativă pe care CIA o avea în acel moment, a considerat că în cazul în care informațiile din surse HUMINT ar fi purtat semnătura Agenției, s-ar fi putut ca ele să nu fie luate în considerare, să fie politizate sau pur şi simplu criticate ca fiind neconcordante cu realitatea. Astfel, el a preferat să transfere, pentru analiză, aceste informații DIA – Defense Intelligence Agency. În urma analizei informațiilor, s-a trasat un trapez imaginar pe harta Cubei, formând zona de interes, iar sarcina cererilor de supraveghere aeriană a zonei a fost transferată DIA.

Niciunul dintre aceste semnale de avertizare nu a fost luat în considerare, cu seriozitate, de către decidenți. La recomandarea urgentă a DIA, de intensificare a supravegherii aeriene şi focusare pe zona San Cristobal, tot ceea ce a făcut COMOR (Committee on Overhead Reconnaissance – un organism ai căror reprezentanți la întâlnirile de lucru nu aveau nici obişnuința, nici prestanța şi poziția necesară pentru a-şi argumenta recomandările în fața puternicilor consilieri prezidențiali ce erau împotriva zborurilor U-2) a fost să treacă în fruntea listei de ținte ale supravegherii, localitatea San Cristobal.

În data de 19 septembrie, a fost emis un document special NIE (Special National Intelligence Estimates)[45], document ce relua vechile ipoteze de lucru referitoare la improbabilitatea instalării unor baze de rachete în Cuba, la inferioritatea dotărilor nucleare ale URSS şi aprecierile legate de modalitatea de percepție a riscului de război sau război nuclear a conducerii sovietice. Acest NIE a pus capăt tuturor încercărilor Generalului Carter de a utiliza la capacitate maximă, toate sursele de culegere a informațiilor.

Pentru ziua de 9 octombrie a fost aprobat un zbor de supraveghere a trapezului din San Cristobal, dar acest zbor nu a putut fi efectuat decât în 14 octombrie. Timp de şase minute au fost făcute 928 de fotografii ale unei zone ce nu mai fusese supravegheată de **45 de zile**. La ora 16, analistul foto al CIA a strigat : ***avem un MRBMS*** (Medium Range Ballistic Missiles – rachete balistice cu rază medie de acțiune) ***în Cuba*****!**

În ziua de 16 octombrie 1962, Preşedintele Kennedy a autorizat „în alb" supraveghere aeriană nerestricționată cu U-2. Începând cu aceeaşi dată, spionajului IMINT i s-a alăturat SIGINT-ul, printr-un program de culegere masivă a informațiilor, de la analiza corespondenței diplomatice şi până la operațiuni de tip ELINT asupra bazelor. Încă o dată materialele

[45] Disponibil la http:www.cia.gov/archives/nie/

oferite de Penkovski (arestat deja la Liublianka) s-au dovedit de o importanță covârşitoare pentru americani. „Fără datele lui referitoare la procedurile de construcție a rachetelor sau a bazelor de lansare sovietice, analiştii de la Institutul de prognoză nu ar fi reuşit să interpreteze o bună parte din ceea ce se observa în fotografii."[46]

O analiză deosebit de interesantă (din punct de vedere psihologic – reacții, percepție, motivații şi sociologic – influență socială, gândire de grup, imitație socială, roluri, statusuri) se poate realiza pe memorandumul întâlnirii de la Casa Albă „Cuban Missile Crisis Meetings off the Record meeting on Cuba" din 16 octombrie Memorandum nr. 100[47]. La această întâlnire a participat toată echipa celebrului EX-COMM (Comitetul Executiv al Consiliului Național de Securitate) Robert Kennedy, McGeorge Bundy, Robert McNamara, Dean Rusk, Maxwell Taylor, Theodore Sorensen, George Ball, Douglas Dillon, Paul Nitze. Neoficial, din comitet mai făceau parte: adjunctul Secretarului de Stat – Alexis Johnson, fostul Secretar de Stat – Dean Acheson, consilierii personali ai preşedintelui – John McCloy şi Robert Lovett, ambasadorul american la Națiunile Unite – Adlai Stevenson, Directorul USIA – Donald Wilson şi fostul ambasador american la Moscova – Charles Bohlen.

În data de 18 octombrie, se localizaseră cel puțin 16 sisteme de lansare pentru rachete cu rază medie şi opt dispozitive pentru rachete cu rază lungă. „Amploarea numărului de rachete desfăşurate de sovietici indică faptul că URSS intenționează să transforme Cuba într-o bază strategică de prim ordin şi nu este vorba doar de o demonstrație de forță".[48]

Pe 22 octombrie, a fost programată una dintre cele mai ample şi spectaculoase acțiuni de transmitere a unui mesaj diplomatic. Blocada navală fusese decisă în seara de 20 octombrie şi se hotărâse informarea

[46] Christopher Andrew, *op. cit.*, p. 265.

[47] Disponibil în copie digitală la http://www.arcweb.archive.gov/arc/action. În urma analizei textului consider că preşedintele J. F. Kennedy, indiferent de dovezile fotografice prezentate de către Lundhal, indiferent de explicațiile oferite de specialistul în armament nuclear, continuă să nu creadă în ofensivitatea rachetelor sovietice. Reacția lui Kennedy sugerează şoc, incapacitate de înțelegere a unei situații ce vine în contradicție cu schema cognitivă preexistentă, reacțiile verbale sunt concludente în acest sens „uh, ah… ih" urmate de pauze lungi, propoziții foarte scurte şi în general confuze. O reacție asemănătoare din punct de vedere nonverbal a fost cea a lui G. W. Bush la aflarea veştii referitoare la atacul asupra WTC.

[48] National Intelligence Estimates, President Daily Brief, disponibil la www.cia.gov/library/csi/arvchives.

(nu consultarea) aliaților asupra intențiilor SUA. Această informare a fost făcută, personal, de înalte oficialități americane însoțite de ofițeri de rang superior din CIA pentru oferirea detaliilor legate de intelligence. În acea zi au fost contactați personal: prim-ministrul britanic – Harold Macmillan, preşedintele Franței – Charles de Gaulle, cancelarul vest german – Konrad Adenauer şi prim-ministrul canadian. La ora 19, pe 22 octombrie, imediat după finalizarea misiunii de informare a aliaților, Preşedintele Kennnedy a făcut o declarație publică referitoare la plasarea rachetelor sovietice cu rază medie de acțiune pe teritoriul Cubei şi la acțiunea de răspuns a SUA prin instaurarea blocadei asupra Cubei. Criza Rachetelor începuse oficial! Datorită intelligence, decidenții americani au avut la dispoziție şapte zile înainte de debutul oficial, pentru a evalua toate posibilele evoluții şi soluții.

În 28 octombrie, criza a luat sfârşit prin: anunțul oficial al lui Hrusciov de retragere a rachetelor sovietice, declarația oficială a SUA referitoare la renunțarea la planul de invadare a Cubei şi promisiunea secretă a SUA de retragere a rachetelor de tip Jupiter de pe teritoriul Turciei.

Revenind la întâlnirea istorică din 16 octombrie, din analiza memorandumului[49] reiese faptul că intelligence-ul american a eşuat în coroborarea surselor şi verificarea informațiilor de interes deoarece IMINT-ul, PHOTOINT-ul nu a putut fi utilizat pe măsura necesităților informative, dar eşecul nu i se datorează comunității ci, din punctul meu de vedere, politizării excesive a planificării, culegerii şi analizei de intelligence.

Întrebările legitime în acest context sunt:

1. Cine a stabilit necesitățile informative?
2. Care este măsura în care factorul politic decizional a intervenit în planificarea culegerii intelligence?
3. Deciziile politice şi militare au fost luate pe baza analizelor realizate de serviciile de informații?
4. Aceste servicii de informații au reuşit să asigure o comunicare eficientă şi un schimb eficient de informații pe orizontală?
5. Care este măsura în care procesul decizional a avut de suferit datorită particularităților cognitive, de personalitate, temperament, ale celor implicați?

Răspunsurile la aceste întrebări, răspunsuri ce cred că pot completa imaginea de ansamblu pe care Allison a încercat să o ofere utilizând cele trei

[49] Christopher Andrew detaliază în lucrarea sa *For the Presidents Eyes Only*, atât tematica discuțiilor avute, timp de 12 zile, între personajele principale din Comitetul de Criză cât şi comportamentul fiecăruia, pp. 262-268.

„lentile" despre care vorbeam la începutul acestui material, le voi dezvolta în cele ce urmează oferindu-le însă un caracter de generalitate.

Din punctul meu de vedere, în situația prezentată, relația dezastruoasă dintre producătorii de intelligence şi beneficiari a determinat politizarea activității şi stabilirea necesităților informative, nu de către managerii intelligence-ului (pe coordonatele de interes ale administrației), așa cum s-ar fi cuvenit, ci de către un grup de „personaje" politice, cu obiective foarte clar stabilite şi cu foarte puțină încredere sau respect pentru activitățile comunității de intelligence.

Deciziile în perioada anterioară crizei s-au bazat pe scheme cognitive preexistente, pornind de la estimările politizate ale Agenției. Când se afirmă că estimările Agenției au fost politizate nu înseamnă că factorul politic a „comandat" o anumită abordare a produsului informativ, ci doar că în elita decizională, ca de altfel şi în comunitatea americană de informații, existau două teorii referitoare la posibilitatea plasării unor rachete sovietice în vecinătatea SUA: ruşii ar putea să plaseze rachete ofensive şi ruşii ar putea să plaseze rachete defensive. Din nefericire, teoria preferată în mediul politic era cea a rachetelor defensive şi orice punct de vedere contrar era ignorat.[50]

Comunicarea şi schimbul de informații a lipsit, existând adevărate divergențe între modalitățile de raportare la problema cubaneză, datorate inclusiv instalării fenomenului gândirii de grup.

Pe palierul analitic înregistrăm o altă eroare (pe lângă multe altele prezentate deja pe larg în literatura de specialitate) referitoare la *logica surselor*: dacă o parte covârşitoare a informațiilor este etichetată ca fiind neconfirmată, neveridică şi provine din surse umane considerate a nu fi de încredere, atunci toate informațiile, provenite din surse umane din zona de interes, sunt neveridice. Cu alte cuvinte, concluzia inductivă a analiştilor a determinat neluarea în calcul a dovezilor ce susțineau o ipoteză contrară fapt ce ar fi putut determina o altă abordare a problematicii în cauză. Mai mult, datorită influențelor exercitate de starea de existență a mediului extern, analizele de tipul scenariului celui mai sumbru nu erau utilizate iar analiştii ce manifestau sindromul Cassandrei nu erau (cum nu sunt nici astăzi) foarte apreciați.

Divergențele de abordare a problemei rachetelor, influențele politice datorate acestor divergențe precum şi contradicțiile existente în avalanşa de informații avute la dispoziție au determinat sincopele analiştilor

[50] Richards J. Heurer, *Strategic Deception and Counterdeception: A Cognitive Process Approach*, International Studies Quarterly, vol. 25, nr. 2, 1981, p. 200.

în monitorizarea corectă a evoluției indicatorilor de avertizare şi în diferențierea acestor indicatori de „zgomotele şi bruiajele" dezinformării. De altfel, conform ultimelor informații declasificate, întreaga operațiune de plasare a trupelor şi rachetelor sovietice pe teritoriul cubanez, inclusiv operațiunea de dezinformare a primit numele de Operațiunea Anadyr.

Aplicând schema de analiză a deciziilor aşa cum a fost ea oferită de Allison, răspunsul la cea de a doua întrebare (De ce a răspuns SUA la comportamentul sovietic şi cubanez cu blocada?), pe coordonata de intelligence[51] a fost dat în prezentarea studiului de caz, mai ales în partea dedicată Memorandumului nr. 100.

La întrebarea legată de utilitatea amplasării rachetelor aşa cum a fost percepută ea de către URSS, nu pot decât să emit ipoteze, pornind de la documentele americane, deoarece Rusia nu a declasificat decât o foarte mică parte a documentelor din perioada Războiului Rece[52]. Am în vedere două aspecte pentru a răspunde la această întrebare. Unul porneşte de la paradigmele geopolitice iar celălalt face referire la spectacolul forței ca mijloc de influență în sistemul internațional. În primul rând, cred că este important de subliniat faptul că Hruşciov, contrar celor presupuse de Allison în 1971, nu a beneficiat de un consiliu consultativ de tipul EXCOMM-ului american. Acest aspect important reduce analiza motivațiilor, modului de percepere a realității, la o singur individ. Hruşciov manifestase şi în trecut o agresivitate deosebită față de administrația Kennedy. Hruşciov era obsedat de aşa-zisa

[51] Răspunsurile lui Allison se axează, după cum am mai spus, pe coordonatele: statului ca actor rațional, politicilor guvernamentale şi comportamentului birocratic.

[52] În ultimii 20 de ani au fost declasificate, în anumite perioade de timp, anumite documente din arhivele Arckhiv Vneshnei Politiki Rossiiskoi Federatsii – Arhiva Ministreului Afacerilor externe, Rossiiski Gosudarstveni Arkhiv Sotsialno-Politicheskoi Istorii, Rossiiskii Gosudarstveni Arkhiv Noveishi Istorii. Procedura de acces la documentele aflate în aceste arhive este deosebit de dificilă, accesul se permite foarte rar şi doar în cazul unor proiecte mari de cercetare. Chiar dacă se obține accesul la anumite documente, după parcurgerea unui complicat traseu birocratic, de cele mai multe ori, cercetarea documentelor este afectată de subiectivismul arhivistului. Există la ora actuală două instituții mari care dețin cele mai multe din arhivele fostei URSS, Arhiva Rusă de Stat pentru Istoria Socio-politică şi Arhiva Rusă de Stat pentru Istorie Curentă. Au fost deasemenea declasificate temporar (după o foarte scurtă perioadă de declasificare, documentele au fost reclasificate), fonduri arhivistice aparținând Arhivei prezidențiale. Detalii legate de toate aceste arhive în Jonathan Haslam, *Collecting and Assembling Pieces of the Jigsaw: Coping With Cold War Archives*, Cold War History, nr. 3, aprilie 2004, pp. 140-152. Una din puținele lucrări ce abordează Criza Rachetelor din perspective documentelor sovietice este cea a lui Alexandr Fursenko şi Timothy Naftali, *One Hell of a Gamble: Hrusciov, Castro and Kennedy 1958-1964*, New York and London, W. W. Norton, 1997.

superioritate nucleară a SUA. Hruşciov nu credea deloc în capacitatea tânărului Kennedy de a răspunde în forță, în fața manifestărilor de forță.

Din punct de vedere geopolitic, URSS era conştientă de valoarea geostrategică a Zonei Caraibelor. Prin câştigarea controlului, fie el şi parțial, într-o asemenea regiune, Rusia ar fi reuşit pentru prima dată să-şi creeze premisele transformării într-o putere navală, cu acces nerestricționat la mările libere. Sovieticii au realizat în urma crizei, imposibilitatea de a-şi proiecta puterea (deci de a-şi urmări interesele) prin mijloace militare de forță. „La foarte puțin timp după ceea ce s-a dovedit un eşec (n.n. – Criza Rachetelor) pentru ea (URSS), reuşeşte, nu fără eforturi, să devină o mare putere navală, impunându-şi prezența pe toate oceanele."[53] Criza a pus în lumină importanța evaluării reciproce a celor două puteri şi a necesității unui contact permanent între ele pentru evitarea, în caz de apariție a unei alte crize, a oricăror neînțelegeri care ar fi putut genera un război.

Motivul retragerii rachetelor din Cuba se datorează, din punctul meu de vedere, în primul rând intelligence-ului american, care contrar opiniei majoritare din literatură[54] nu a înregistrat un eşec ci a oferit decidenților, chiar dacă în ultimul moment, o perioadă suficientă de timp pentru a concepe strategia potrivită de răspuns, într-unul dintre cele mai grave episoade ale Războiului Rece. Din cele trei scenarii de răspuns la plasarea rachetelor sovietice pe teritoriul Cubei, pe care Dean Rusk le-a prezentat în întâlnirea EXCOMM[55], varianta blocadei prezenta cel mai redus potențial de escaladare a crizei.

URSS şi-a retras rachetele deoarece obținuse un schimb avantajos prin retragerea rachetelor americane Jupiter din Turcia, pierduse lupta diplomatică de la Națiunile Unite, pierduse elementul de surpriză strategică. URSS devenise conştientă, pentru prima dată, de pericolul utilizării armelor nucleare. Deținerea lor nu oferea decât o garanție a *status-quo*-ului dar nu creştea şansele unei victorii, deoarece în eventualitatea unui război nuclear nu ar exista nici învinşi, nici învingători.

---

[53] Claude Delmas, *Crizele din Cuba*, Corint, 2003, p. 156.

[54] Confruntă literatura de specialitate dedicată eşecurilor în intelligence exemplu – Len Scott, Intelligence, *Crises and Security: Lessons from History*, Intelligence and National Security, vol. 21, nr. 5, 2006, pp. 653-674, *Intelligence Crises Security. Lessons of History*, International Journal of Intelligence and Counterintelligence, nr. 5/2006, John Hollister Hedley, *Learning from Intelligence Failures*, International Journal of Intelligence and CounterIntelligence, vol. 18, 2005, pp. 435-450, Jonathan Renshon, *Mirroring Risk: The Cuban Missile Estimation* în Intelligence and National Security, vol. 24, nr. 3, iunie 2009, p. 324.

[55] Memorandum 100, pp. 10-15, disponibil la http://www.arcweb.archive.gov/arc/action

6. National Intelligence Estimates şi percepția riscului

Referitor la Criza Rachetelor din Cuba din 1962, este important de evidențiat cum intelligence-ul american a căzut în capcana percepției eronate a riscului, trecând toate informațiile obținute prin prisma modelului pe care deja îl construise referitor la intențiile Uniunii Sovietice. Astfel în ianuarie 1962, NIE (National Intelligence Estimates) a emis o estimare (SNIE 80-62)[56] care lua în considerare posibilitatea ca țări din Marea Caraibelor, inclusiv Cuba, să fie folosite de URSS ca o zonă de desfăşurare de rachete, submarine sau baze militare. Motivul acestei posibile manevre a fost apreciat ca fiind acela de a descuraja SUA în acțiunile sale militare din această zonă. Totuşi, estimarea se încheia cu concluzia că acest scenariu are un grad redus de probabilitate, deoarece valoarea militară şi psihologică a acestor baze nu va fi destul de mare pentru a depăşi riscurile pe care le presupune.

Totodată, se luau în considerare doar două motive pentru care URSS ar aduce trupe şi tehnică în această zonă: scopuri defensive sau de protecție a Cubei, ignorând faptul că liderii sovietici doreau stabilirea unui echilibru strategic între cele două superputeri (SUA avea în Turcia rachete balistice care puteau lovi Moscova).

Trei luni mai târziu, în martie, un alt produs al NIE SNIE 85-62[57], referitor la Cuba, a fost distribuit factorilor de decizie. Acest document nota îmbunătățirea capabilităților militare ale Cubei cu tehnologie din blocul sovietic, dar considera că este improbabil ca acest bloc să asigure Cubei sisteme de arme strategice sau staționarea permanentă a trupelor sovietice pe teritoriul cubanez[58]. Raționamentul în această evaluare a fost că URSS nu-şi va pune în pericol niciodată securitatea pentru Cuba. Este evident că premisele care au stat la baza estimării anterioare, au fost folosite pentru a emite şi această estimare. De-a lungul verii anului 1962, s-au acumulat dovezi care indicau o creştere a fluxului de materiale militare şi chiar personal din URSS către Cuba. Pentru a analiza aceste dezvoltări nou apărute, NIE

---

[56] *„Cuba sau orice alt stat din Caraibe aflat sub controlul comunist, poate fi utilizată de URSS ca arie de amplasare a rachetelor, submarinelor sau bazelor aeriene în scopul amenințării Americii de Nord şi reducerii influenței acesteia în zona Caraibelor, până în punctul în care SUA poate declanşa un atac. Credem că amplasarea unor astfel de baze de către sovietici este foarte puțin probabilă în perioada imediat următoare. Valoarea psihologică şi militară a unor astfel de baze, este din perspectiva sovietică, mult prea mică pentru a depăşi riscurile implicate"*, disponibil la http://www.gwu.edu/~nsarchives/nsa/cuba_mis_cri/19621020.

[57] Jonathan Renshon, *Mirroring Risk: The Cuban Missile Estimation*, Intelligence and National Securit, vol. 24, nr. 3, iunie 2009, p. 326.

[58] Documente declasificate de curând estimează numărul trupelor sovietice la 45.000.

a produs o nouă estimare pe 1 august 1962 (SNIE 85-2-62). Şi acest NIE a eşuat în monitorizarea corectă a indicatorilor politici şi militari de avertizare, nereuşind să sesizeze corect situaţia în noianul de informaţii divergente, percepţii eronate şi scheme cognitive deficitare. Acest document considera că Uniunea Sovietică devine tot mai implicată în susţinerea regimului lui Fidel Castro. Dar, la fel ca şi celelalte, produsul analitic aprecia că este improbabil ca blocul sovietic să asigure Cubei capabilitatea de a întreprinde acţiuni militare majore în mod independent sau să staţioneze forţe combatante de orice fel în Cuba. Totodată, nu s-au pus sub semnul întrebării ipotezele şi concluziile anterioare chiar dacă au existat informaţii ulterioare ce relevau faptul că, între iulie şi august 1962, aproximativ 5.000 de oameni, militari şi tehnicieni au ajuns în Cuba din blocul sovietic. În cursul lunii august au apărut noi informaţii care au evidenţiat faptul că magnitudinea operaţiunii de întărire militară a Cubei a fost subapreciată de către analişti. Cu toate acestea, pe 25 august, Roger Hilsman, director al Bureau of Research and Intelligence, nota că au fost observate transporturi cu o încărcătură foarte mare ajungând în Cuba, dar a apreciat că sunt folosite pentru a întări capacitatea defensivă. Toate aceste noi date nu au determinat ca premisele iniţiale să fie reevaluate, fiind vorba de ignorarea oricăror informaţii ce contraziceau punctul de vedere avansat oficial de către comunitatea informativă.

Analizând reacţiile factorilor de decizie ai SUA putem afirma că aceştia au căzut în capcana procesului de „mirroring risk", proiectând percepţia proprie referitoare la situaţie şi la riscul acesteia asupra Uniunii Sovietice, şi evaluând incorect profilul de risc al lui Hruşciov şi al consilierilor săi. O foarte interesantă analiză, ce tratează Criza pe palierul gândirii critice şi utilităţii acesteia în activitatea analitică, ne oferă David Moore, insistând chiar pe aspectele menţionate referitoare la percepţia riscului, percepţia propriilor obiective şi interese.[59]

Într-o primă fază, oficialii SUA au greşit în estimarea lor referitoare la modul în care liderii sovietici vor evalua decizia de a instala rachete balistice în Cuba. Au procedat aşa concentrându-se pe factorii care erau importanţi pentru SUA nu pentru URSS *(mirror imaging – imaginea în oglindă)*, astfel obţinându-se o estimare total incompletă, ca să nu spunem eronată. Factorii pe care oficialii SUA s-au concentrat când au emis estimările au fost: probabilitatea mare ca o desfăşurare de forţe militare să fie descoperită prin fotografiile efectuate de U-2, caracterul de unicitate al

[59] David T. Moore, *Critical Thinking and Intelligence Analysis*, Joint Military Intelligence College, 2006, pp. 33-37.

situației (situația era fără precedent) şi costul potențial al acesteia, care depăşea, din punctul lor de vedere, beneficiile aduse îndeplinirii obiectivelor de interes național sovietice. Au fost luate în considerare numai dezavantajele care derivau din dispunerea de rachete balistice intercontinentale în Cuba de către URSS, şi au refuzat să ia în considerare faptul că desfăşurarea de forțe militare ar avea alt scop în afară de acela de a ajuta la apărarea Cubei. A doua eroare în procesul de estimare a fost faptul că oficialii SUA au apreciat incorect gradul de acceptare a riscului de către Uniunea Sovietică. Premisele conform cărora desfăşurarea de rachete balistice intercontinentale cu focoase nucleare în Cuba presupunea un risc ridicat şi că liderii sovietici nu sunt dispuşi să-şi asume riscuri ridicate au fost evident eronate, odată cu descoperirea silozurilor în construcție în Cuba. Deci, nu putem afirma concret că SUA a apreciat greşit modul în care Hruşciov a perceput riscul situației, deoarece nu deținem informații suficiente legate de percepția liderului sovietic asupra riscurilor aferente unei situații de acest gen. Ceea ce ştim cu siguranță este că Hruşciov credea că desfăşurarea de rachete va fi acceptată de Kennedy, dacă acesta ar fi fost pus în fața faptului împlinit. În consecință, transportul şi instalarea rachetelor trebuia făcută în cel mai mare secret, lucru imposibil datorită zborurilor de recunoaştere efectuate la mare altitudine de avioanele americane U-2. Deci, liderul sovietic a decis acceptarea riscului inițial al desfăşurării deoarece nu credea că aceste manevre vor fi descoperite de americani decât atunci când ar fi fost prea târziu şi vor fi acceptate de către aceştia, mod de gândire care a fost imposibil de determinat de către intelligence-ul american, şi deci nefiind luat în considerare în estimări, ceea ce a dus la aprecierea că URSS nu-şi va asuma riscurile desfăşurării de rachete.

7. Concluzii

Îmbunătățirea ratei de succes a intelligence-ului este o provocare continuă. Deşi este imposibil să înveți odată pentru totdeauna cum să previi apariția a ceva ce este inevitabil, speranța este ca rata succesului să fie mai mare. Dar este şi mai important ca publicul să înțeleagă ce este şi ce nu este intelligence-ul, ce poate şi ce nu poate face acesta şi ce este rezonabil să aştepți de la intelligence. Pe de altă parte, comunitățile de informații ale unui stat trebuie, la rândul lor să fie capabile să ofere decidenților politico-militari produsele de intelligence conforme cu agenda lor, utile analizei opțiunilor decizionale ci nu utile susținerii unei decizii deja luate. În contextul producerii inevitabilului, intelligence are şi misiunea de a oferi produse informative, mijloace şi metode necesare gestionării corecte a situației produse. Chiar dacă

ţara noastră nu a fost implicată în crize de o asemenea amploare (din fericire) avem totuşi o bogată cazuistică referitoare la rolul şi misiunea serviciilor de informaţii atât în elaborarea şi susţinerea deciziei de politică externă cât şi în acţiunile menite să ducă la îndeplinirea obiectivelor de politică externă.

În efortul de construcţie a unei amprente autohtone asupra studiilor de intelligence, consider că putem vorbi de propriile noastre succese şi eşecuri, de propriile noastre erori de culegere sau analiză, de propriile noastre „politizări" ale informaţiei şi serviciilor de informaţii. Dacă ne gândim la situaţia României, deosebită din punct de vedere al relaţiilor bi- şi multilaterale, din perioada Războiului Rece, la obiectivele de politică externă pe care risc, în acest context, să le calific ca fiind deosebit de profesionist îndeplinite, date fiind condiţiile, cred că o cercetare bine documentată, *Serviciile române de informaţii şi politica externă a României* s-ar putea constitui într-o lucrare de referinţă în domeniul studiilor de intelligence. Din nefericire, proiectul depăşeşte „capabilităţile" autorului acestui material!

Bibliografie

1. Andrew, Christopher, *For The President Eyes Only*, Harper Collins Publishers, 1995.

2. Allison, Graham, Zelikov, P., *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, Longman, 1999.

3. Beschloss, Michael R., *Kennedy vs. Krushhchev: The Crisis Years, 1960-1963*, London, Faber, 1991.

4. Blight, J., D.Welch, *Intelligence and the Cuban Missile Crisis*, Fran Cass, 1998.

5. Brugioni, Dino, *Eyeball to Eyeball*, New York, Random House, 1990.

6. Delmas, Claude, *Crizele din Cuba (1961-1962)*, Corint, Bucureşti, 2003.

7. Dulles, John Foster, *Război sau pace*, p. 5, Departamentul Securităţii Statului, Serviciul Editorial, Presă şi Propagandă în rândul populaţiei, 1978.

8. Fursenko, Alexandr, Timothy Naftali, *One Hell of a Gamble: Hrusciov, Castro and Kennedy 1958-1964*, New York and London, W.W. Norton, 1997.

9. Jackson, Peter, Jennifer Siegel, *Intelligence and Statecraft: The Use and Limits of Intelligence in International Society*, Praeger, 2005.

10. Moore, David T., *Critical Thinking and Intelligence Analysis*, Joint Military Intelligence College, 2006.

11. Shackley, Ted, Richard A. Finney, *Spymaster: My Life in the CIA*, Potomac Books, 2005.

12. Shlesinger, Arthur, *A Thousand Days*, London, Andre Deutch, 1965, Shlesinger, Arthur, *Robert Kennedy and His Times*, NY, Ballantine Books, 1979.

13. Wyden, Peter, *Bay of Pigs*, London, Jonathan Cape, 1979.

Provocările analizei estimative în condițiile războiului bazat pe rețea

Mircea MOCANU
Ministerul Apărării Naționale
Direcția Generală de Informații a Apărării
mirceamocanu@yahoo.com

Abstract

Using creative thinking and scientific approach, the estimative analysis brings value added in the effort to overcome the Clausewitzian uncertainty of the conflict and provide warning and actionable intelligence to the decision makers.

The extended analytical grids are the reflexion of Network Centric Warfare in intelligence analysis. Within an intelligence organisation and including cooperation in intelligence, they are instrumental to build networked response against networked nonconventional threats, concur to diminish the analytical errors and also salvage neglected areas of intelligence analysis.

Intelligence analysis management needs to control the extended analytical grid and secure cooperation with the other grids of the system.

Keywords: Clausewitzian uncertainty, Network Centric Warfare, networked analysis, analysis management, creative thinking, analytical errors.

1. Esența analizei şi permanența incertitudinii clausewitziene

În sensul cel mai larg, raportarea unui eveniment este o simplă relatare, o informare mai mult sau mai puțin exactă şi obiectivă. Pe de altă parte însă, răspunsul la întrebarea „Ce înseamnă acest eveniment?" sau „Şi ce-i cu asta?" (So what?) înseamnă deja analiză, care merge dincolo de fapte pentru a examina semnificațiile acestora. În informațiile de securitate, analistul parcurge ambele etape, iar rezultatul este produsul informativ (produsul de intelligence).[1] Altfel spus, „cunoaşterea este creată atunci când analiştii interacționează

[1] *Apud* John Holister Hedley: *The Challanges of Intelligence Analysis*, în compendiul *Strategic Intelligence*, coordonat de Loch K. Johnson, editat de Praeger Security International, Westport, Connecticut, SUA, 2007, p. 123.

cu datele şi informaţiile pentru a întregi un puzzle. Interacţiunea cu datele este o experienţă personală intensă care depinde de profunzimea, preferinţele şi experienţa analistului"[2]. În principiu, această activitate constituie esenţa muncii de intelligence, corolarul unde toate doctrinele, tehnicile şi procedurile acestei profesii converg pentru a oferi produse cu conţinut acţional, utile deciziilor la diferite niveluri. Analiza este, totodată, partea discretă, mai puţin spectaculoasă, latura neglijată a unei profesii care a fost caricaturizată până la absurd în multe romane şi filme de spionaj.[3]

După nivelul de certitudine inclus în substanţa obiectului de lucru, cercetătorul american Jack Davis consideră patru stadii ale analizei[4]:

- fapte – date şi informaţii verificate;
- observaţii/comentarii: informaţii relevante care indică unele detalii sau elemente conexe faptelor simple (de exemplu, contextul, tendinţe, schimbări, comparaţii);
- estimări/evaluări/aprecieri/prognoze/avertizări: judecăţi bazate pe fapte şi observaţii şi susţinute de argumente clare şi logice. Pot fi şi explicaţii, elucidări, nu neapărat judecăţi referitoare la viitor;
- speculaţii: construcţii nesusţinute sau explicate şi susţinute inadecvat.

Analiza estimativă ia în considerare ceea ce este cunoscut – faptele – şi modelează necunoscutul, chiar spre zone care nu pot fi cunoscute, „elaborând judecăţi dincolo de informaţia disponibilă"[5], operând cu un amalgam vast de date şi informaţii provenite de la diferite surse clandestine şi publice, recepţionate în ritm alert sau aşteptate îndelung. Acest amalgam de date şi informaţii conţine, inevitabil, un fundal de incertitudini specifice oricărui conflict („the fog of war") şi un „zgomot" permanent de date contradictorii, confuze sau inexacte, unele chiar produse în mod deliberat pentru a dezinforma analistul. Scopul analizei este tocmai să discearnă

---

[2] Keith J. Masback, Sean Tytler, *Refocusing Intelligence. The Art of Analysis*, în volumul *Rethinking the Principles of War*, coordonat de Anthony McIvor, editat de Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, SUA, 2006, p. 546.

[3] *Apud* Russel Jack Smith: *The Unknown CIA: My Three Decades with the Agency*, Washington DC, Pergamon-Brasseys, 1990, pp. ix - x.

[4] Jack Davis: *Defining the Analytic Mission: Facts, Findings, Forecasts, and Fortunetelling*, în Roger George şi Robert Kline: *Intelligence and the National Security Strategists: Enduring Issues and Challanges*, editată de Centrul Sherman Kent pentru Studii de Intelligence, Colegiul Naţional de Război şi Universitatea Naţională de Apărare, National Defense University Press, Washington, DC, 2004, p. 298.

[5] John Holister Hedley: *op. cit.*, p. 127.

adevăruri pertinente în acest vârtej de informații, să le conceptualizeze şi să aplice judecăți adecvate pentru a obține evaluări profunde asupra realității şi a genera prognoze realiste, fiabile, celor care trebuie să ia decizii importante şi să conducă operații concrete.

Obiectivul fundamental al analistului rămâne acela de a reduce incertitudinea furnizând produsele informative predictive de care un factor de decizie are nevoie pentru a-şi domina adversarul, în acelaşi timp identificând şi precizând deficitul de informații relevante şi incertitudinile din concluziile prezentate.[6]

De altfel, incertitudinea nu este tocmai o noutate a spațiului de luptă modern, ea este specifică tuturor conflictelor din toate timpurile, în principal datorită faptului că evenimentele conflictuale presupun intervenția umană. De exemplu, sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea au constituit o perioadă de maximă incertitudine în arta militară şi în mediul de securitate, în general. Probabil că aceasta este şi explicația opiniei general nefavorabile a lui Carl von Clausewitz despre intelligence, în perioada ce a urmat introducerii armelor de foc pe câmpul de luptă şi înainte de Pacea Westfalică, ce a inaugurat Europa statelor naționale. În celebra sa lucrare „Despre război", von Clausewitz constată[7] cu amărăciune: „Dacă luăm în considerare baza actuală a acestei informații, cât de puțin credibilă şi perisabilă este, realizăm faptul că războiul este o structură fragilă ce poate duce la colaps şi ne poate îngropa pe toți în ruine... trebuie să fim suspicioşi în permanență... Multe rapoarte de intelligence în cursul acțiunilor de luptă sunt contradictorii, chiar mai multe sunt false, iar cele mai multe sunt nesigure".

În condițiile acestei incertitudini, prin disciplina operării cu date, informații, concepte şi ipoteze, prin abordarea exhaustivă a posibilităților de manifestare a fenomenelor studiate, prin importanța acordată cunoaşterii şi înțelegerii, prin cerințele de concizie şi claritate, prin acuratețea şi obiectivitatea urmărite în căutarea adevărului şi în lucrul cu sursele de informații, analiza de intelligence urmează o abordare academică proprie analizei ştiințifice. Toate aceste caracteristici corespund cercetării ştiințifice, anume, după cum remarca[8] Sherman Kent, celei specifice ştiințelor sociale.

---

[6] Keith J. Masback / NGA, Sean Tytler: *Refocusing Intelligence. The Art of Analysis*, în compendiul *Rethinking the Principles of War*, coordonat de Anthony McIvor, citat, p. 538.

[7] Carl von Clausewitz: *On War*, Oxford World's Classics, University Press, Oxford, 2006, p. 64.

[8] Sherman Kent: *Strategic Intelligence for American World Policy*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949, p. 155, citat în Gary Schmitt: *Truth to Power? Rethinking Intelligence Analysis*, în compendiul Peter Berkowitz: *The Future of American Intelligence*, Hoover Institute Press, 2005, p. 45.

Însă analiza în informațiile de securitate diferă esențial de analiza științifică prin orientarea către prognoza unor evoluții din domeniul securității, adică prin estimările de intelligence formulate în produse informative.

Furnizate la timp, produsele informative avertizează asupra unor crize probabile, identifică riscuri şi amenințări, ca şi oportunități şi vulnerabilități, monitorizează situații în curs de escaladare, aruncă o nouă lumină asupra unor aspecte de interes securitar, detectează tendințe ale fenomenelor relevante şi sprijină beneficiarii să exploreze cu încredere diferite alternative şi consecințe ale dinamicii mediului de securitate.[9] Astfel, „rolul analizei este de a reduce incertitudinile"[10] pentru cei care trebuie să ia decizii pentru că, „aproape prin definiție, analiza de intelligence implică înfruntarea incertitudinii"[11].

Pentru a fructifica eficient această valoare adăugată esențială pentru a realiza evitarea surprinderii, este imperios necesar ca efortul de resurse să fie direcționat către analiza estimativă. Încă din anii '70, Raportul Senatului SUA de investigare a comunității de informații subliniază necesitatea ca analiza estimativă să iasă din umbra analizei curente, mai ales din punctul de vedere al factorilor de decizie. Mulți dintre beneficiarii activității de intelligence sunt absorbiți de evenimentele proaspete, „atenția lor tinde să rămână țintuită în *aici* şi *acum*"[12], iar astfel de cerințe susținute generează în cadrul instituțiilor de informații fenomenul de „analiză incrementală", caracterizat prin concentrarea „mioapă" asupra ultimelor evoluții, fără considerarea sistematică a corpului integral de informație acumulată[13].

Efectul CNN, manifestare semnificativă a erei informaționale, care constă în inundarea globală cu informații transmise în timp real, se caracterizează prin rapiditate, acoperire (geografică şi în ceea ce priveşte domeniile abordate) şi impact multidimensional: psihologic/emoțional, politic, economic, de securitate. Acest fenomen contribuie la crearea unei atmosfere de criză continuă, la percepția necesității de a răspunde pe loc la orice şi la tot ce se întâmplă, o atmosferă în care informarea curentă domină

---

[9] *Apud* John Holister Hedley: *op. cit.*, pp. 123-125.
[10] Jack Davis: *op. cit.*, p. 298.
[11] John Holister Hedley: *op. cit.*, p. 127.
[12] John Holister Hedley: *op. cit.*, p. 130.
[13] Senatul SUA. Comitetul Select pentru Studierea Operațiilor Guvernamentale privind Activitățile de Intelligence: *Raportul Final, vol. I*, *Foreign and Military Intelligence*, 1976, pp. 272-273, citată în Gary Schmitt, *op. cit.*, pp. 43-44.

metabolismul structurii analitice şi determină producţia de estimări strategice în ritmul informării curente, prin procesul de analiză incrementală.

Analiza incrementală este dăunătoare aprofundării cauzalităţilor, conexiunilor şi semnificaţiilor evenimentelor – aprofundare posibilă prin eforturile analizei estimative şi diminuează şansele de reducere a incertitudinii caracteristice analizei de intelligence.

2. Creativitatea împotriva incertitudinii

Pentru a înfrunta incertitudinea ca factor al fricţiunii clausewitziene, analiştii trebuie să înţeleagă trecutul şi prezentul şi să prefigureze viitorul, pe baza unor informaţii de multe ori incomplete sau de o credibilitate imperfectă.

Munca analistului a fost deseori comparată cu rezolvarea unui puzzle sau cu conectarea de puncte pentru a crea o imagine coerentă. Însă această interconectare a punctelor nu este simplă deloc. Interconectarea punctelor, a informaţiilor cunoscute, presupune identificarea de actori, interese, motivaţii, factori favorizanţi, impedimente, priorităţi, intenţii, probabilităţi, opţiuni, evenimente accidentale, mentalităţi, factorul timp şi alte elemente ce intervin în evoluţia evenimentelor. Bineînţeles că punctele/informaţiile sunt importante, dar legăturile între ele sunt mult mai importante pentru că ele sunt cele care conduc la următoarele puncte, adică la evenimentele din viitor. Conectarea punctelor între ele este o problemă în primul rând de imaginaţie, însă problema în intelligence este că produsul acestui exerciţiu de imaginaţie trebuie să fie verificat de viitoarele evenimente pentru că miza este securitatea naţională/succesul în luptă/viaţa unor oameni.

Analistul monitorizează o ţară-obiectiv abordând o multitudine de probleme interconectate, căutând să identifice cauzalităţile logice şi consecinţele posibile ale evenimentelor. Analistul construieşte scenarii de lucru pe care le adaptează şi le dezvoltă, pentru a explica situaţia prezentă sau pentru a estima evoluţiile viitoare. Astfel, analistul va identifica scopurile urmărite de către un anumit actor străin (statal sau non-statal), folosind fie *abordarea socială* – care se bazează pe studierea mai multor exemple concrete permiţând acestuia o viziune dincolo de evoluţii şi depistarea unor tendinţe superficiale, dar cu impact semnificativ în viitorul apropiat –, fie *logica situaţională* – care implică generarea de diverse ipoteze bazate pe luarea în considerare a elementelor concrete ale situaţiei reale, evitând generalizările exhaustive –, fie *comparaţia*. Nu întotdeauna aceste metode merg împreună, uneori chiar contrazicându-se.

Unii specialişti consideră că analiştii instruiţi în *studiile zonale*/regionale au tendinţa de a prefera *logica situaţională*, în timp ce analiştii cu o pregătire în *abordarea socială*, cum sunt cei ce operează contra ameninţărilor neconvenţionale, sunt mai apropiaţi de *tehnicile comparative* şi *teoretice*. Analiza este un domeniu deschis transformării şi, mai ales, adaptării, drept care nu trebuie să surprindă faptul că şi abordările matematice complexe şi-au făcut simţită prezenţa în această activitate. *Analiza orientată pe date* şi *„data mining"* sunt potrivite anumitor domenii (cu precădere în economie) şi anumitor cazuri, dar la fel de bine se potriveşte în cazul analizei desfăşurate pe segmentul operativ şi tactic, un exemplu concludent fiind acela al estimării stării de operativitate a forţelor.[14]

Analiza de intelligence are la bază gândirea creativă şi gândirea critică, procese complementare care trebuie cultivate şi protejate ca pe unul dintre bunurile cele mai de preţ nu numai ale serviciilor de informaţii, ci ale securităţii naţionale, în general.

Gândirea critică este partea conştientă şi „disciplinată" a muncii analistului, care absoarbe şi structurează informaţiile cunoscute, evaluează premisele şi argumentele pentru diferite variante ale structurii şi formulează concluzii bazate pe experienţa şi cunoştinţele sale. Gândirea critică include trei tipuri de gândiri: inductivă, deductivă şi analogică şi se materializează printr-o multitudine de metode şi procedee analitice. Gândirea critică este fundamentul intelectual al creativităţii şi are cea mai mare pondere în timpul de muncă al analistului de intelligence. Cu toate că se doreşte a fi un proces obiectiv, faptul că este dezvoltat de oameni, care sunt părtinitori şi ostatici ai propriei pregătiri, culturi şi prejudecăţi, face ca gândirea critică să lase loc şi unor interpretări subiective.

Este bine cunoscut faptul că o calitate importantă a unui analist din domeniul intelligence constă în abilitatea sa de a sorta un volum imens de date şi a combina evenimente care par disparate pentru a realiza o interpretare corectă a unei situaţii şi a face predicţiile aferente acesteia. La acestea se adaugă alţi doi factori care accentuează dificultatea analizei de intelligence, anume sensibilitatea la factorul timp şi faptul că se confruntă cu o dezinformare accentuată[15].

---

[14] *Apud* Gheorghe Savu, Adriean Pârlog: *Producţia de intelligence*, Editura Medro, Bucureşti, 2008, pp. 113-114.

[15] Gheorghe Savu, Adriean Pârlog, *op. cit.*, p. 109.

Dacă gândirea critică poate fi organizată pe durata orelor de serviciu, nu la fel se poate spune despre creativitate, care ia mult mai puțin timp, dar nu poate fi programată şi survine, într-o mare măsură, inopinat.

Gândirea creativă, comună inventatorilor, artiştilor, dar şi analiştilor, are o importanță covârşitoare pentru eficiența analizei de intelligence. Chiar eşecul istoric al anticipării atacurilor teroriste de la 11 septembrie a fost descris ca fiind un „eşec de imaginație... care nu este un dar asociat, de regulă, organismelor birocratice"[16]. Gândirea creativă cuprinde patru etape: acumularea, germinarea, iluminarea şi verificarea.

Etapa de acumulare este asociată gândirii critice şi este profund influențată de experiența, nivelul de pregătire profesională a analistului, a prejudecăților, ideilor, conceptelor, a valorilor şi trăirilor sale, După acumulare, faptele şi observațiile menționate mai sus parcurg, în etapa de germinare, un proces intim şi foarte puțin înțeles, în cadrul căruia se nasc conexiunile între puncte şi chiar conexiuni care duc dincolo de punctele existente, către puncte imaginare. În ultima etapă, cea de iluminare, conexiunile construite „experimental" dobândesc relevanță şi se ierarhizează, căpătând sensuri majore şi sensuri secundare.

Ultima etapă, cea de verificare, readuce analistul pe un tărâm „conştient", unde compară viziunea obținută prin iluminare cu elementele concrete, pentru a confirma conexiunile realizate şi pentru a completa construcția cu argumente logice şi detalii de sprijin. În această etapă, analistul identifică punctele/evenimentele/stările viitoare prin care trebuie să treacă conexiunile cele mai probabile. Între acestea, unele puncte se disting, în ordine, prin faptul că pot deveni vizibile, deci verificabile. În ordinea succesiunii lor, aceste puncte sunt definite ca indicatori şi utilizate de analist în cartografierea necunoscutului.

Indicatorii analitici (a nu fi confundați cu indiciile) sunt paşi sau praguri teoretice previzibile, pe care un adversar sau un fenomen studiat trebuie să le depăşească pentru a trece într-o altă etapă. De exemplu, în cazul unui inamic – pentru a avansa pe calea agresiunii – sau, în cazul unui fenomen – pentru a deveni un risc.[17]

Analistul defineşte indicatori pentru mai multe variante ale viitorului apropiat, întocmeşte liste de indicatori pentru fiecare dintre aceste scenarii şi

---

[16] Raportul Comisiei 11 Septembrie: *The Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*, W.W. Norton & Co, New York, London, 2005, p. 344.

[17] *Apud* Cyntia Grabo: *Anticipating Surprize. Analysis for Strategic Warning*, University Press of America, 2004, p. 3.

demarează o activitate asemănătoare pescuitului: întocmeşte cereri de informaţii pentru culegători, pe care îi pregăteşte pentru a sesiza realizarea evenimentelor anticipate, a indicatorilor, în mod planificat. Apoi, culegătorii transmit informaţii despre evenimentele reale, pe măsura realizării sau nerealizării lor. „Informaţia că un anumit pas este implementat în realitate constituie un indiciu"[18] utilizat de analist pentru a confirma progresul pe unul dintre scenariile de lucru imaginate.

Indicatorii pot fi pozitivi sau negativi, adică pot argumenta în sprijinul unui scenariu de lucru, sau, dimpotrivă, negând acel scenariu. Ambele tipuri de indicatori trebuie definiţi cu atenţie, pentru că ajută în mod esenţial la conturarea desfăşurării evenimentelor pe variante credibile. Trebuie subliniat, însă, că indicatorii negativi sunt mai utili, pentru că eliminarea unui scenariu din atenţia analistului duce la economia de resurse pentru documentarea acelui scenariu – nu numai resurse analitice dar şi de culegere de informaţii. Acest rol face ca indicatorii negativi să fie cei mai expuşi dezinformării şi, de aceea, ei trebuie consolidaţi cu atenţie.

Construcţia analitică este, astfel, rodul mai multor parcurgeri ale ciclului informativ, în funcţie de întinderea în timp a problemei studiate şi, bineînţeles, de timpul acordat de beneficiar. Astfel, analiza îşi păstrează caracteristicile de ciclu puternic iterativ, dinamic, condus de evenimente care implică studiul informaţiei din diferite perspective în scopul examinării ipotezelor concurente şi dezvoltării unei înţelegeri profunde a riscului sau ameninţării studiate.[19] Evident, acest lucru nu poate avea loc în cadrul informării curente, fiind nevoie de timp pentru parcurgerea ciclului informativ de mai multe ori, bineînţeles cu alte cerinţe şi angajând aceleaşi sau alte capacităţi de culegere.

Este esenţial ca analiştii să urmărească în paralel mai multe scenarii de lucru, definind scenariul cel mai periculos, din motive evidente de avertizare, scenariul cel mai probabil, pentru a servi realismul prognozei, dar şi un scenariu poate mai puţin probabil, dar care ar aduce dezvoltări cu totul diferite de aşteptările generale.

De fapt, curajul analistului constă exact în explorarea unor scenarii mai puţin probabile sau mai puţin populare, cum ar fi, de exemplu, varianta ca japonezii să atace Pearl Harbor, teroriştii islamişti să atace obiective civile

[18] Cyntia Grabo: *op. cit.*, p. 3.
[19] Mircea Mocanu: *Analiza de intelligence în domeniul informaţiilor pentru apărare şi securitate naţională*, Revista Română de Studii de Intelligence, Nr. 5 / iunie 2011, p. 60.

simbolice chiar în SUA sau scenariul ca autoritățile georgiene să dispună bombardarea oraşului Ţhinvali, capitala Osetiei de Sud. A, da, aceste evenimente chiar s-au întâmplat! O fi urmărit vreun analist aceste scenarii?...

Concluzionând, creativitatea constituie o resursă importantă nu numai a analizei informative, dar a unui serviciu de intelligence, în general.

3. Geneza, cerințele şi limitele avertizării în analiza estimativă

3.1. Geneza avertizării şi cerința de coordonare a producției cu decizia/acțiunea sprijinită

Ce urmăreşte analistul în construcția şi confirmarea sau infirmarea scenariilor de lucru? În primul rând, este necesar ca scenariile confirmate în măsură mai mare să fie consolidate şi detaliate prin identificarea de variațiuni şi sub-scenarii, astfel încât prognozele să fie cât mai precise şi mai specifice. Astfel, produsele de intelligence ating un grad mai ridicat de acționabilitate şi utilitatea pentru factorii de decizie sporeşte cu cât ciclul informativ este parcurs de mai multe ori, cu cereri de informații tot mai minuțioase şi informații tot mai precise. În acelaşi timp, evoluția scenariului de lucru scoate în evidență suprapuneri ale cursurilor probabile de acțiune cu situații periculoase pentru interesul statului/trupelor proprii. Sesizarea acestor suprapuneri nedorite constituie elementul de avertizare şi trebuie subliniat şi urgentat de către analist în produsele sale. În continuare, căutările analistului trebuie adâncite îndeosebi în direcția elucidării evoluțiilor conturate de suprapunerile nedorite sesizate, deci pe direcția elementelor de avertizare. Astfel, apare evident faptul că sursa avertizării este identificarea dezvoltărilor probabile care se suprapun antagonic cu interesele proprii. Acest lucru este realizat, în primul rând, în cadrul analizei estimative, cu aportul decisiv al creativității analistului, care construieşte scenariul periculos şi estimează probabilitatea producerii lui.

Rolul esențial al analizei estimative în realizarea avertizării – misiune crucială a activității de intelligence – susține importanța ponderării corecte a eforturilor analitice către analiza estimativă prin evitarea erorii de a supraestima rolul raportării curente în avertizare. În Raportul Comisiei 11 Septembrie a Senatului SUA, această eroare a fost descrisă astfel: în cadrul comunității analitice, „o cultură academică, ...a cărților şi articolelor, a cedat întâietatea unei culturi a ştirilor”[20]. Astfel, în privința analizei estimative, standardul de aur este abordarea nepasională de tip universitar pentru

[20] Raportul Comisiei 11 Septembrie, citat, pp. 90-91.

că guvernul are nevoie, în această privință, nu de un CNN propriu, ci de un „braț analitic" echivalent unui „think-tank de clasă mondială".[21]

Pe măsura identificării evoluțiilor prognozate cu pericolul asupra interesului propriu, deci pe măsura materializării avertizării, adâncirea căutărilor analistului trebuie să urmărească stabilirea unor parametri cât mai concreți şi strâns legați de factorii-cheie ai desfăşurării evenimentelor. Astfel, analistul poate oferi un conținut mai bogat de informații acționabile în produsele informative transmise decidenților.

Este cunoscut faptul că furnizarea avertizării şi conținutul de informații acționabile trebuie să fie atinse oportun şi să corespundă nevoilor operaționale ale beneficiarului. Astfel, se conturează o cerință importantă a analizei estimative, care reflectă cerința generală ca informațiile să fie oportune. Pentru analiza estimativă, oportunitatea permite o doză semnificativă de planificare, pentru că prognozele sunt construite pe perioade mai mari de timp. Acest aspect face ca analiza estimativă să vizeze nivelul strategic şi, de aceea, să se mai numească şi „analiză strategică".

În general, acest raționament sprijină efortul de stabilire a nivelului de ambiție a unui serviciu de informații. După cum susțin Keith Masback şi Sean Tytler, „dat fiind că nimeni nu poate prezice viitorul cu certitudine, organizația de intelligence trebuie să fie poziționată pentru a recunoaşte amenințările emergente înainte ca ele să se manifeste şi să îşi organizeze capacitățile de răspuns înainte ca o criză să devină iminentă"[22].

3.2. Valoarea avertizării în estimările planificate

Asigurarea oportunității produselor analizei estimative comportă două aspecte:

- produse realizate din inițiativă, prin care analistul realizează avertizarea timpurie, adică imediat ce amenințarea concretă este identificată şi suficient de devreme pentru ca factorii de decizie să ia măsuri de contracarare a amenințării. În această categorie intră produse informative ocazionale, rapoarte şi evaluări de intelligence care scot în evidență evoluții semnificative uneori periculoase, ale unor fenomene monitorizate;
- produse informative/estimările planificate, prin care analistul sprijină procesul de planificare de securitate. Aceste produse pot avea

[21] Gary J. Schmitt: *op. cit.*, pp. 43-44.
[22] Keith J. Masback, Sean Tytler: *op. cit.*, p. 534.

un conținut mai redus de avertizare şi un conținut bogat de informare de fond. În această categorie intră lucrări periodice, buletine şi evaluări ale situației regionale, de exemplu, în situația Orientului Mijlociu şi Nordului Africii sau situația în țările Comunității Statelor Independente sau, în unele țări, evaluări strategice globale de securitate întocmite, de regulă, anual. De asemenea, în domeniul militar, analiştii întocmesc evaluări pentru o campanie sau, în cazul Afganistanului, pentru un sezon de luptă sau pentru perioada de iarnă.

Estimările planificate beneficiază şi de o altă oportunitate în condițiile mediului de securitate şi al conflictelor moderne, anume de avantajele cooperării pe linie de intelligence.

În contextul globalizării amenințărilor, în special a celor neconvenționale, important este şi procesul de inter-relaționare cu alte servicii de intelligence, fie acestea interne sau internaționale. Analistul american Larry Wentz[23] afirmă că „informațiile sunt unul dintre cele mai grele lucruri de împărtăşit într-o coaliție", necontând că serviciile de intelligence trebuie să fie subjugate îndeplinirii acelui „interes superior" specific binelui națiunii, coaliției, alianței sau binelui umanității. De aceea, cooperarea pe linie de informații pentru apărare constituie un întreg domeniu aparte, demn de o abordare separată. Pe aceste coordonate se desfăşoară dezbaterea între conceptele „need-to-know" şi „need-to-share", plecată de la necesitatea operațională de a pune în comun informațiile relevante, pe câmpul de luptă, în operații multinaționale.[24]

Date fiind amploarea şi destinația estimărilor strategice globale anuale, acestea ar trebui să constituie cele mai prestigioase, cuprinzătoare şi credibile produse de analiză estimativă ale unei țări sau ale unei alianțe. Colective largi de analişti, din comunități naționale de intelligence sau din NATO, caută ca aceste evaluări strategice să fie cât mai obiective pentru a asigura factorilor de decizie şi de planificare de nivel strategic explicațiile şi prognozele cele mai realiste.[25]

De altfel, în cadrul comunităților de intelligence există, de mai mulți ani, tendința/preocuparea de a dezvolta „centre de fuziune" a informațiilor şi de a constitui structuri de analiză separate de domeniul operațional, pentru

[23] Larry Wentz: *Lessons from Bosnia: The IFOR Experience*, cap. IV, *Intelligence Operations*, CCRP, 1997, p. 53.
[24] Mircea Mocanu: *op. cit.*, pp. 61-62.
[25] *Apud* Gary J. Schmitt: *op. cit.*, p. 55.

a asigura atât cerința separării de capcanele informării curente sau analizei militare, prea strâns legate de ritmul operațional, cât şi cerința acurateței avertizării la nivel strategic la momentul cerut de planificatori.

Problema analizei estimative planificate este faptul că nu atinge coerența conferită de rezultatul creativității aplicate problemelor de intelligence în cadența impusă numai de identificarea amenințării de către analist. Astfel, prețul plătit pentru satisfacerea cerințelor de planificare este diminuarea beneficiilor creativității în analiza estimativă.

Astfel, „cu rare excepții, cele mai multe estimări strategice naționale nu pot evita să fie de natură speculativă, în privința unor aspecte esențiale”[26]. Una dintre explicații este faptul că elementele cele mai semnificative, care determină oportunitatea unei analize consolidate, nu apar în momentul în care este elaborată estimarea planificată, pentru a conferi acelui produs informativ prospețimea, claritatea şi valoarea dorite.

4. Erorile şi riscurile analizei, avantajele analizei bazate pe rețea

4.1. Erorile analitice, pericolul dezinformării şi riscurile analizei

Logica analizei estimative este periclitată, din păcate, de acțiunea unor factori perturbatori. Între aceştia se pot considera insuficiența informațiilor necesare, neclaritatea informațiilor disponibile, aglomerarea de informații a căror relevanță nu este evidentă, erorile de analiză şi acțiunile de dezinformare desfăşurate de adversar.

Erorile de analiză se explică, în esență, prin natura umană a procesului analitic, prin presiunea generată de responsabilitățile de securitate şi, nu în ultimul rând, prin presiunea timpului. Ultimele două constituie, de altfel, concretizări ale fricțiunii clausewitziene a conflictului („the tug of war”) în domeniul analizei de securitate. De asemenea, ambele descriu şi diferența față de specificul analizei ştiințifice, anume faptul că analistul de intelligence este pus, de multe ori, în situația de a furniza concluzii şi evaluări într-un anumit moment dictat de cerințe ale beneficiarului, chiar dacă, din punct de vedere onest profesional, ar prefera să mai aştepte unele informații sau confirmări, pentru o mai solidă fundamentare a evaluărilor. În general, erorile analitice au la bază prejudecăți cognitive şi culturale despre care analistul trebuie să fie conştient şi să încerce să fie cât mai puțin dependent posibil.

[26] *Idem*, p. 48.

După John Holister Hadley, cele mai importante erori analitice[27] sunt:

- „clientita" – tendința de a simpatiza cu țara studiată, derivă din aprecierea culturii, din cunoaşterea şi înțelegerea profundă a spațiului, uneori prin călătorii sau rezidență prelungită în țara respectivă. Clientita constă în înclinația de a accepta normalitatea unor decizii ale liderilor acelui stat şi de a considera ca fiind inofensive unele dezvoltări care pot deveni riscuri sau chiar amenințări la adresa propriilor interese;
- „judecata în oglindă" – transferul raționamentului propriu către liderii/comandanții studiați, pe baza faptelor şi argumentelor disponibile, urmat de concluzia că adversarul/inamicul ar lua exact decizia pe care ar lua-o analistul. În esență, această eroare denotă lipsa empatiei, atât de necesară unei analize obiective;
- „preconcepția" sau „fixarea mentală" (mindset) – tendința de a evalua orice informație nouă prin prisma unei ipoteze favorizate, în loc de a verifica înseşi premisele acelei ipoteze prin semnificațiile noii informații;
- „judecata colectivă" (group-thinking, „mentalitatea de turmă") – înclinația de a consolida propria evaluare prin opinii selecționate similare ale altor analişti. Astfel, evaluarea respectivă este considerată ca fiind confirmată şi devine o preconcepție solidă, pe care analistul nu o mai verifică;
- „analiza lineară", numită şi determinism sau raționament evocativ – construcția simplistă, lipsită de imaginație, prin care un eveniment este prognozat ca fiind o succesiune logică a evenimentului strict precedent, fără a lua în considerare ansamblul de factori care intervin în chimia situațiilor de securitate analizate.

La acestea, se pot adăuga superficialitatea (judecățile pripite), analogiile nepotrivite (bazate pe interpretări eronate sau criterii irelevante), prezumția că organismul advers funcționează ireproşabil, chiar ignoranța, prejudecata proporționalității[28], optimismul exagerat şi cazul opus, de scepticism exagerat (complexul Cassandra), aroganța (complexul Polyanna – infailibilitatea evaluărilor proprii).[29]

---

[27] *Apud* John Holister Hedley: *op. cit.*, pp. 132-134.

[28] Prezumția că adversarul va acționa proporțional cu efectul pe care analistul îl ia în considerare, de regulă cel mai periculos curs de acțiune, conform raționamentului: „mă tem ca inamicul să ne invadeze, deci tot ceea ce face trebuie privit ca pregătiri de invazie".

[29] *Apud* Gheorghe Savu, Adriean Pârlog: *op. cit.*, pp. 133-135.

Toate aceste posibile erori de analiză periclitează o altă cerință importantă a analizei în general, anume obiectivitatea, onestitatea intelectuală, care trebuie urmărite permanent de către analist. După cum arăta John Holister Hedley, „chemarea supremă a analistului este de a transmite puterii adevărul”[30].

La aceste erori analitice – să spunem „naturale” – se adaugă efectul dezinformării practicate de adversar, mai periculos decât efectul erorilor „naturale”, pentru că dezinformarea este concepută a manipula analistul beneficiind şi de premisa acțiunii erorilor analitice. În acțiunile de dezinformare, adversarul poate aborda singular sau simultan două căi:

- adversarul „plantează” evenimente false care confirmă unele dintre conexiunile imaginate de analist în procesul creativ de construcție şi validare a scenariilor de lucru. Astfel, analistul este „convins” să asocieze o probabilitate mai mare de realizare unui scenariu eronat, iar după o dezinformare repetată, poate chiar să îl considere confirmat;
- cealaltă cale presupune „plantarea” de evenimente false care să infirme, să „mascheze” scenariul real, intențiile şi pregătirile ostile ale adversarului. Dacă evenimentele false plantate în corpul de informații recepționat de analist sunt suficient de bine concepute şi consolidate de adversar prin acțiune consecventă, analistul poate renunța la monitorizarea indicatorilor specifici scenariului care, de fapt, este cel adoptat de adversar.

Atât erorile analitice, cât şi dezinformarea şi celelalte elemente enumerate la începutul acestei secțiuni conduc la conturarea riscurilor analizei, care se pot sintetiza în raportarea de evaluări eronate. Aceste evaluări eronate pot fi foarte grave, pot duce la izbucnirea de războaie sau la pierderea de războaie, la eşecul unor operații strategice sau la orientarea eronată pe termen lung, cu costuri umane şi materiale enorme.

Trebuie remarcat faptul că toate tipurile de perturbații care periclitează analiza de intelligence sunt perpetue, deci eşecurile analizei nu pot fi evitate în totalitate, ci doar diminuate. Astfel, munca de intelligence pare sortită riscurilor de a greşi. În general, succesele activității de intelligence nu sunt popularizate aşa cum sunt dezbătute eşecurile şi, după cum ironic remarcă dr. William Nolte, expert CIA, „ne place sau nu, lumea ar putea opera de-a pururi pe cumpăna dintre succese operaționale şi eşecuri de intelligence, fie operațiile respective de natură diplomatică sau militară”[31].

[30] John Holister Hedley: *op. cit.*, p. 132.
[31] William M. Nolte: *Rethinking War and Intelligence*, în volumul *Rethinking the Principles of War*, coordonat de Anthony McIvor, citat, p. 427.

Se pare că riscul de a greşi în evaluările raportate este riscul permanent pe care analiştii de intelligence şi-l asumă şi nu se întrevăd soluţii de natură educaţională, organizatorică sau doctrinară care să elimine în totalitate problema prevenirii erorilor analitice, „deoarece incertitudinea însăşi este problema... Nimeni nu poate prezice viitorul şi nicio persoană sau instituţie nu poate avea dreptate mereu şi asupra tuturor subiectelor”[32].

Incertitudinea este inerentă analizei de intelligence şi determină, în principal, incertitudinea specifică oricărui conflict („the fog of war”).

Partea bună a lucrurilor este că evaluările de intelligence constituie, totuşi, ingrediente indispensabile luării deciziilor, strategice sau tactice.

Însă, faţă de munca savanţilor, care furnizează produsul analizei ştiinţifice numai după ce au verificat toate ipotezele, au încheiat experimentele în toate condiţiile obligatorii şi atunci când sunt absolut siguri asupra concluziilor, analiştii de intelligence nu beneficiază de acest lux. Cu riscul comiterii unor erori, analiştii de intelligence trebuie să furnizeze evaluări atunci când factorii de decizie au nevoie de ele, chiar dacă analistul ar fi aşteptat şi alte informaţii, pentru consolidarea argumentelor şi concluziilor. Aceasta este o altă caracteristică importantă a analizei în informaţiile de securitate, atât în informarea curentă, cât şi în analiza estimativă: de multe ori, analistul trebuie să îşi asume riscul exprimării unei evaluări, indiferent cât de nesigur este asupra fundamentării acesteia, datorită incertitudinilor referite mai sus. Prin conştientizarea acelor incertitudini şi obligativitatea furnizării evaluărilor în momentul stabilit de beneficiar, analiza de intelligence se deosebeşte de analiza ştiinţifică, iar logica situaţiei impune concluzia că erorile sunt posibile.

Ca şi presiunea dezinformării, obligativitatea furnizării de concluzii şi evaluări la momentul impus de cerinţe strategice sau de considerente operaţionale constituie expresia fricţiunii clausewitziene („the tug of war”) în analiza de intelligence.

Cu atât mai mult în aceste condiţii, cerinţa obiectivităţii este necesară pentru a asigura beneficiarilor produse informative fiabile, care să permită acestora o mai solidă fundamentare a raţionamentului decizional, „mai multă încredere în deciziile luate şi nu pseudoconfortul sau, dimpotrivă, disconfortul cauzat de evaluări care reflectă viziunea general acceptată asupra subiectului respectiv”[33].

---

[32] John Holister Hedley: *op. cit.*, p. 135.
[33] Gary J. Schmitt: *op. cit.*, p. 56.

Un alt efect negativ al acestei presiuni este faptul că oportunitatea capătă precedență în fața profunzimii analizei de intelligence, în cazurile în care factorii de decizie sunt nevoiți să impună evaluări „necoapte".[34]

4.2. Avantajele şi dezavantajele analizei bazate pe rețea

După cum arată Douglas MacEachin, director al CIA în perioada 1993-1996, „deficiențele posibile în analiza informativă şi prejudecățile cognitive survin deseori în combinații periculoase, iar arta şi practica activității de intelligence trebuie să includă un efort deliberat şi consecvent pentru a le identifica şi corecta"[35].

În cazul Războiului Bazat pe Rețea, particularizat pentru analiza de intelligence prin utilizarea tuturor capacităților analitice disponibile în sens larg şi interconectate în rețea, erorile de analiză pot fi favorizate sau defavorizate. În principiu, prin simplul fapt că lucrul în rețea de capacități analitice aduce laolaltă gândirea mai multor analişti, în cadrul comunității naționale de intelligence, în cadrul mulțimii de departamente analitice din cadrul unei alianțe, chiar din mediul academic sau din organizații neguvernamentale, „analiza bazată pe rețea" prezintă toate argumentele să fie mai bine protejată de efectele celor mai multe erori analitice.

Astfel, clientita, judecata în oglindă şi analiza lineară sunt erori diminuate în analiza bazată pe rețea. Acelaşi efect este de aşteptat să apară şi asupra superficialității, analogiilor nepotrivite, ignoranței, erorii proporționalității, optimismului şi scepticismului exagerat, specifice mai mult analizei individuale sau în colective oarecum izolate.

În privința clientitei, compararea evaluărilor cu cele ale unor analişti dintr-o diversitate de medii naționale, în evaluările de alianță, cum este Evaluarea Strategică de Intelligence a NATO (NSIE)[36], îşi dovedeşte permanent eficiența, constituind un proces de reglare a punctelor de vedere părtinitoare.

---

[34] *Apud* James Wirtz: *The Intelligence-Policy Nexus*, în *Rethinking the Principles of War*, citat, p. 148.

[35] Douglas Mac Eachin: *Analysis and Estimates: Professional Practices in Intelligence Production,* în volumul *Transforming US Intelligence*, coordonat de Jenifer Sims şi Burton Gerer, Georgetown University Press, Washington DC, 2006, p. 117.

[36] NATO Public Diplomacy Division, *NATO Handbook*, Bruxelles, Belgia, 2006, p. 104.

În acelaşi fel, judecata în oglindă şi analiza lineară, care au, de regulă, o incidenţă punctuală faţă de clientită, sunt detectate şi eliminate cu uşurinţă în cazul analizei în reţea, pentru că erori similare ale altor analişti nu pot surveni, probabilistic vorbind, în aceleaşi probleme de intelligence şi în aceleaşi judecăţi.

Pe de altă parte, supremaţia unei estimări strategice globale unice, obţinute prin efort colectiv larg – de exemplu, în analiza în reţea practicată în cadrul NATO – aduce după sine atenţionarea că o eroare care persistă în lanţul analitic poate vicia decizii chiar la nivel grand-strategic pentru că nu sunt supuse dubiilor şi contra-examinării, fiind consolidată de eroarea „gândirii colective". Deci, în cazul erorii „gândirii colective", analiza în reţea nu asigură acelaşi efect de protecţie.

De asemenea, alte erori analitice care pot fi accentuate în analiza bazată pe reţea sunt prezumţia că organismul advers funcţionează ireproşabil şi aroganţa, percepţia infailibilităţii evaluărilor convenite la nivelul reţelei. Prima eroare poate fi accentuată în cazul analizei în reţea pentru că, în cazul unui colectiv mai mare, tendinţa de a prefera mai multă avertizare este mai bine ascunsă în anonimitatea analiştilor individuali când aceştia sunt în număr mai mare. În ceea ce priveşte aroganţa, putem aprecia că autoritatea sugerată de dimensiunile reţelei analitice erodează umilinţa profesională, calitate obligatorie în cazul unui analist de intelligence.

Există însă şi o soluţie, anume menţinerea de evaluări alternative până la cel mai înalt nivel de integrare a estimărilor realizate în analiza bazată pe reţea. După cum remarcă Gary Schmitt, „o evaluare de înaltă autoritate nu rezolvă problema. Ceea ce pot oferi evaluările concurente, dacă sunt întocmite cu rigoare ştiinţifică şi luciditate în instrumentarea informaţiilor, este să forţeze atât analiştii, cât şi factorii de decizie să înfrunte presupunerile profunde care ghidează propriile judecăţi. Această provocare nu garantează o decizie neapărat înţeleaptă, dar poate asigura o decizie mai informată"[37].

Astfel, alături de sprijinirea creativităţii, analiza de tip ştiinţific pare a furniza abordarea necesară unei analize bazate pe reţea care să garanteze eficienţă maximă. De altfel, întocmai ca ştiinţa, informaţiile pentru apărare operează cu incertitudini, iar similarităţile sunt uneori surprinzătoare, observându-se un proces de convergenţă, analiza de intelligence bazându-se, din ce în ce mai mult, pe metode şi competenţe ştiinţifice[38]. Exemplele cele

[37] Gary J. Schmitt: *op. cit.*, p. 57.

[38] *Apud* Wilhelm Agrell: *Intelligence Analysis After the Cold War – New Paradigm or Old Anomalies?*, în volumul *National Intelligence Systems. Current Research and Future Prospects*, Cambridge University Press, 2009, p. 112.

mai evidente se întâlnesc în domeniile de analiză cu caracter tehnic, cum ar fi analiza în domeniul proliferării armelor şi capacităţilor chimice, biologice, radiologice şi nucleare. Dacă în analiza de profil specializat aplicarea metodelor şi spiritului ştiinţific este uşor de susţinut, pentru nivelurile superioare ale analizei integrate, de nivel strategic, analiza de informaţii de securitate trebuie să apeleze la „cultura deschisă"[39], specifică ştiinţei, ca şi la libertatea inovatoare a inventatorilor. Aici, analiza de intelligence bazată pe reţea atinge nivelul superior al înţelegerii realităţii, unde analistul este foarte apropiat de beneficiarul de produs informativ şi creaţia intervine în construirea de scenarii de răspuns şi soluţii operaţionale[40]. De altfel, în acest punct, chiar beneficiarul devine un analist pentru produsul de intelligence primit şi participă, ca şi analistul, la construirea de scenarii de răspuns şi soluţii operaţionale. În acest fel, analiza, ca etapă superioară a procesării datelor şi informaţiilor, face parte integrantă din domeniul cognitiv al Războiului Bazat pe Reţea, atât la nivel strategic, cât şi la nivel tactic, sub formele evoluate de evaluare, conştientizare şi înţelegere, în sprijinul imediat şi chiar părţi ale deciziei[41].

Direcţionarea activităţii de intelligence şi managementul analizei bazate pe reţea trebuie să ţină cont de impactul lucrului în reţele extinse asupra erorilor analitice şi să gestioneze funcţionalitatea reţelei pentru diminuarea erorilor şi maximizarea eficienţei procesului analitic.

În acest context, în domeniul operaţional, trebuie avut în vedere faptul că analiza bazată pe reţea constituie un sprijin esenţial al omniscienţei forţei şi concretizează două dintre caracteristicile funcţionalităţii Războiului Bazat pe Reţea[42], anume angajarea precisă şi autosincronizarea. Prin creşterea eficienţei avertizării şi informării generale a factorilor de decizie, analiza bazată pe reţea sporeşte oportunitatea şi acurateţea informaţiilor, ca şi valoarea acţională a produselor informative furnizate în sprijinul acţiunilor de luptă. Aceleaşi valori ale analizei bazate pe reţea, ale cărei produse sunt valorificate, de asemenea, în reţea de actori ai spaţiului de luptă, sporesc nivelul de autosincronizare al reţelelor active în războiul specific erei

[39] *Ibidem*, p. 113.
[40] Mircea Mocanu: *op. cit.*, p. 57.
[41] *Apud* Ion Roceanu: *Războiul bazat pe reţea – dincolo de tehnologie*, Comunicare ştiinţifică la Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate, Bucureşti, Editura UNAp, 2005, pp. 60-80.
[42] Dumitru Cristea, Ion Roceanu: *Războiul Bazat pe Reţea – provocarea erei informaţionale în spaţiul de luptă*, Editura Univresităţii Naţionale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2005, pp. 45-46.

informaționale. Nu trebuie neglijat, de asemenea, faptul că rețeaua extinsă de analiză oferă posibilitatea extragerii unui număr mai mare de semnificații ale unui anume eveniment, datorită faptului că analiştii fac parte din organizații diferite şi au culturi diferite, astfel examinând evenimentele din perspective diferite.

Examinând avantajele analizei bazate pe rețea, merită subliniat un alt aspect, legat nu neapărat de erori analitice ci, mai degrabă, de un neajuns al analizei individuale sau analizei efectuate în sisteme închise, cum este cazul serviciilor de informații luate separat. Este vorba despre conceptul de *intelligence rezidual*, care defineşte date şi informații clasificate aparent inutile, care nu se încadrează în scenariile monitorizate de analişti şi, de aceea, rămân neexploatate în analiza de intelligence. Apare evident că aceste informații îşi pot găsi semnificația şi relevanța acțională dacă sunt examinate de analişti din alte structuri, în contexte diferite, din puncte de vedere diferite.

Prin schimbul intens de informații specific analizei în rețea extinsă, informațiile reziduale pot găsi semnificații relevante prin conectarea lor cu informații disponibile în alte colțuri ale rețelei extinse, prin punerea lor în lumina altor raționamente şi prezumții decât cele considerate în formate analitice restrânse.

Acest avantaj este evident în cazul analizei amenințărilor neconvenționale, unde datele şi informațiile cele mai mărunte trebuie considerate în context global. În această situație, chiar comunitățile naționale de intelligence pot fi considerate prea restrânse şi cooperarea internațională este singura soluție, aşa cum este clar în cazul efortului global împotriva terorismului sau cel împotriva pirateriei maritime.

În concluzie, în condițiile specifice Războiului Bazat pe Rețea, managementul analizei de intelligence presupune responsabilități care includ planificarea producției prin prioritizarea resurselor şi distribuția sarcinilor în cadrul rețelei analitice extinse, contribuții la gestionarea bazei de date a managementului general al informațiilor din cadrul serviciului de informații militare (în special prin asocierea de parametri calitativi) şi cooperarea cu compartimentele de management ale celorlalte structuri ale serviciului de intelligence, cât şi cu beneficiarul.

Cooperarea cu compartimentele de management ale celorlalte structuri ale serviciului de intelligence presupune, în condițiile Războiului Bazat pe Rețea, interconectarea grilelor corespunzătoare altor funcționalități ale sistemului informativ şi constituirea, în acest fel, a rețelei de rețele funcționale.

Bibliografie

1. Agrell, Wilhelm: „Intelligence Analysis After the Cold War – New Paradigm or Old Anomalies?", în volumul *National Intelligence Systems. Current Research and Future Prospects*, Cambridge University Press, 2009.

2. Berkowitz, Peter: *The Future of American Intelligence*, Hoover Institute Press, 2005.

3. von Clausewitz, Carl: *On War*, Oxford World's Classics, University Press, Oxford, 2006.

4. Cristea, Dumitru, Roceanu, Ion: *Războiul Bazat pe Rețea – provocarea erei informaționale în spațiul de luptă*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", București, 2005.

5. George, Roger; Kline, Robert: *Intelligence and the National Security Strategists: Enduring Issues and Challanges*, editată de Centrul Sherman Kent pentru Studii de Intelligence, National Defense University Press, Washington, DC, 2004.

6. Grabo, Cyntia: *Anticipating Surprize. Analysis for Strategic Warning*, University Press of America, 2004.

7. Johnson, Loch K.: *Strategic Intelligence*, editat de Praeger Security International, Westport, Connecticut, SUA, 2007.

8. McIVOR, Anthony: *Rethinking the Principles of War*, editat de Naval Institute Press, 2006, Annapolis, Maryland, SUA.

9. Mocanu, Mircea: *Analiza de intelligence în domeniul informațiilor pentru apărare şi securitate națională*, Revista română de studii de intelligence, nr. 5/iunie 2011.

10. Roceanu, Ion: *Războiul bazat pe rețea – dincolo de tehnologie*, Comunicare ştiințifică la Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate, Bucureşti, Editura UNAp, 2005.

11. Sims, Jenifer; Gerer, Burton: *Transforming US Intelligence*, coordonat de Georgetown University Press, Washington DC, 2006.

12. Smith, Russel Jack: *The Unknown CIA: My Three Decades With the Agency*, Washington DC, Pergamon-Brasseys, 1990.

13. Wentz, Larry „Lessons from Bosnia: The IFOR Experience", cap. IV, *Intelligence Operations*, CCRP, Washington, DC, 1997.

14. * * * *NATO Handbook*, NATO Public Diplomacy Division, Bruxelles, Belgia, 2006.

15. * * * Raportul Comisiei 11 Septembrie: *The Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*, W. W. Norton & Co, New York, London, 2005.

Aplicarea analizei ipotezelor concurente asupra perspectivelor de evoluție a Serviciului European de Acțiune Externă

drd. Valentin-Ionuț NICULA
Institutul Național de Studii de Intelligence
vnicula@dcti.ro
dr. Bogdan-Alexandru TEODOR
Institutul Național de Studii de Intelligence
bteodor@dcti.ro

Motto:
„However beautiful the strategy, you should occasionally look at the results."
Winston Churchill

Abstract
This study aims to analyze the future evolution of the European External Action Service, using the method of competing hypotheses analysis. After a brief description of the central features of this analytical method, we make a presentation of the institution analyzed, with emphasis on organizational and functional aspects, regarding its mission, its structure and its objectives. The paper also takes into consideration the deficiencies, in order to extract evidence to confirm/refute hypotheses generated in the analytical process employed. Finally, the conclusions will highlight the probability that one of the hypotheses is more effective than the others.

Keywords: analysis of competing hypotheses, European External Action Service, European Union, international relations.

1. Argument

Literatura specifică domeniului studiilor de intelligence apelează în mod frecvent la paralela între cercetarea ştiinţifică şi activitatea de intelligence, cu referire atât la finalitatea comună celor două demersuri – cunoaşterea realităţii – cât şi la paşii efectuaţi pentru depăşirea stadiului cunoaşterii comune şi intuitive – generarea de ipoteze, testarea lor prin metode şi tehnici specifice, emiterea de concluzii ce devin explicaţii ale

realității studiate. Această comparație onorează şi obligă, în acelaşi timp, prin necesitatea aplicării de metodologii de lucru/cercetare adaptate domeniului intelligence.

Poate mai mult decât în cazul altor domenii de cercetare, intelligence-ul trebuie să ofere, pe lângă explicații ale evenimentelor consumate, suport pentru deciziile strategice viitoare, fie că vorbim despre nivelul tactic, operațional sau strategic. Decurge, de aici, necesitatea folosirii de metode care să asigure componenta predictivă a activității de intelligence, de management al riscurilor şi de analiză a evoluțiilor alternative.

În acest sens, am ales să aplicăm pentru studiul de față metoda analizei ipotezelor concurente asupra perspectivelor de evoluție a Serviciului European de Acțiune Externă, componentă importantă a construcției diplomatice şi de securitate europene, care a generat numeroase controverse încă de la momentul apariției sale.

2. Considerații metodologice

Fără a fi un demers exhaustiv, studiul de față îşi propune să analizeze perspectivele de evoluție ale Serviciului European de Acțiune Externă, folosind metoda analizei ipotezelor concurente, operaționalizată prin softul dedicat, dezvoltat de Palo Alto Research Center. În continuare, descriem succint elementele centrale şi modul de aplicare ale acestei metode analitice, urmând o prezentare a instituției europene analizate, cu accent pe aspectele organizaționale şi funcționale, referitoare la misiuni, structură şi obiective. Totodată, s-a avut în vedere şi prezentarea unor deficiențe, pentru a putea extrage dovezile pentru confirmarea/infirmarea ipotezelor generate în procesul analitic utilizat, în final, concluziile evidențiind probabilitatea ca una dintre ipoteze să devină efectivă.

Analiza ipotezelor concurente (ACH)[1] este o metodă utilă în analiza problemelor care necesită o atentă evaluare a explicațiilor alternative şi a concluziilor, ajutând analistul să treacă peste unele limitări cognitive,

[1] Vom folosi în continuare abordarea convențională a acestei metode. Ulterior au fost dezvoltate variante pentru lucrul colaborativ dar şi tehnici mult mai complexe, cum ar fi utilizarea ACH pentru analiza bayesiană. Pentru mai multe detalii, a se vedea Richards J Heuer Jr., *Computer-Aided Analysis of Competing Hypotheses*, în *Analyzing Intelligence. Origins, Obstacles, and Innovations*, editori Roger Z. George, James B. Bruce, Georgetown University Press, Washington, D.C., 2008 precum şi Marco Valtorta, Jiangbo Dang, Hrishikesh Goradia, Jingshan Huang, Michael Huhns, *Extending Heuer's Analysis of Competing Hypotheses Method to Support Complex Decision Analysis*, University of South Carolina Columbia, disponibil la http://cse.sc.edu/~mgv/reports/IA-05.pdf, accesat la data de 20.06.2012.

sau măcar să atenueze efectul acestora. În analiza unei probleme de intelligence, analistul încearcă să răspundă la întrebarea referitoare la care explicație este cea corectă dintre mai multe posibile. Această metodă solicită analistului să identifice în mod explicit toate alternativele posibile şi să le pună în competiție una împotriva celeilalte, mai degrabă decât să evalueze plauzibilitatea fiecăreia în parte[2].

Metodologia de aplicare a analizei ipotezelor concurente este reprezentată de un proces în opt paşi[3] detaliați în schema următoare:

Identificarea ipotezelor posibile care vor fi luate în considerare	• Se foloseşte un grup de analişti cu perspective diferite pentru a rezulta mai multe posibilități în urma unui brainstorming;
Redactarea unei liste cu dovezile semnificative	• Argumente în favoarea şi împotriva fiecărei ipoteze;
Pregătirea unei matrici cu ipotezele în partea de sus şi dovezile în partea de jos	• Se realizează o analiză a puterii explicative a dovezilor – identificarea acelor itemi care sunt utili în stabilirea probabilității ipotezei;
Rafinarea matricei	• Reconsiderarea ipotezelor şi ştergerea dovezilor şi a argumentelor care nu au valoare de diagnostic;
Trasarea unor concluzii parțiale legate de probabilitatea fiecărei ipoteze	• Procedura se bazează pe negarea ipotezelor, mai degrabă decât pe validarea lor;
Analizarea măsurii în care concluziile sunt sensibile față de unii itemi	• Luarea în considerare a consecințelor pentru analiza în cauză, urmărindu-se dacă acele dovezi sunt greşite, tendențioase sau interpretate în mod diferit;
Prezentarea concluziilor	• Discutarea probabilității relative a tuturor ipotezelor şi nu doar a celei mai probabile;
Identificarea criteriilor pentru observații şi evaluări viitoare	• Pot indica un parcurs diferit al evenimentelor față de cel aşteptat.

[2] Richards J. Heuer Jr., *Psychology of Intelligence Analysis,* Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency, 1999, p. 95.

[3] *Ibidem*, p. 97. A se vedea şi Kristan Wheaton şi Diane Chido, *Structured Analysis of Competing Hypotheses. Improving a Tested Intelligence Methodology,* în *Competitive Intelligence Magazine*, Volume 9, Number 6, 2006, disponibilă la http://www.mcmanis-monsalve.com/files/publications/intelligence-methodology-1-07-chido.pdf, accesat la data de 20.06.2012.

Trebuie precizat că un item/dovadă are valoare de diagnostic doar atunci când influențează judecata referitoare la probabilitatea relativă a diverselor ipoteze identificate. Dacă un item este consistent cu toate ipotezele, este posibil să nu aibă valoare explicativă.[4]

De asemenea, trebuie specificat şi faptul că softul calculează scorurile respective în funcție de valorile atribuite de operator pentru fiecare item şi ipoteză în parte, ajutând analistul să treacă prin toate etapele cerute de metoda analizei ipotezelor concurente. Pe lângă gradele de consistență sau inconsistență atribuite de analist itemilor găsiți pentru confirmarea sau infirmarea ipotezelor aduse în discuție, prezintă relevanță pentru calculul scorurilor şi gradul de credibilitate acordat itemilor precum şi relevanța acestora.

Dincolo de gradul de subiectivism care poate fi atribuit metodei analizei ipotezelor concurente, aceasta are meritul de a încerca să descompună o problemă în toate elementele sale componente şi să le externalizeze sub forma grafică sau matriceală pentru a putea fi analizate fiecare în parte, reuşind să depăşească abordarea de tip intuitiv. În acest sens, ACH diferă de analiza intuitivă în trei privințe importante: ajută la evitarea capcanei explicației satisfăcătoare, determină puterea de explicare a dovezilor aduse în discuție şi îl obligă pe analist să respingă ipotezele slabe sau greşite, în loc să caute să şi le confirme pe cele favorite. Spre deosebire de abordarea clasică, după ce sunt stabilite ipotezele de cercetare, se încearcă găsirea argumentelor împotriva acestora, mai degrabă decât dovezile în favoarea lor. Cele mai probabile vor fi ipotezele cu cele mai puține dovezi împotriva lor [5].

În altă ordine de idei, chiar dacă nu este echivalentă cu tehnicile folosite de metodele statistice, cu aplicații bazate pe eşantioane mari, analiza ipotezelor concurente oferă posibilitatea testării riguroase a ipotezelor calitative emise în cadrul analizei de intelligence. Prin confruntarea ipotezelor cu dovezile găsite şi prin încercarea de a le infirma, se evaluează validitatea mai multor ipoteze concurente, care reprezintă explicații alternative pentru acelaşi fenomen/situație. Accentul pus pe generarea şi testarea ipotezelor dar şi căutarea unor puncte de vedere diferite care să participe la analiză contribuie la asigurarea obiectivității, transparenței şi replicabilității demersului întreprins de analist[6]. Totodată, procesul descris

[4] *Ibidem*, p. 102.

[5] Richards J Heuer Jr., *Computer-Aided Analysis of Competing Hypotheses*, în *Analyzing Intelligence. Origins, Obstacles, and Innovations*, editori Roger Z. George, James B. Bruce, Georgetown University Press, Washington, D. C., 2008, pp. 251-256.

[6] James B. Bruce, *Making Analysis More Reliable: Why Epistemology Matters to Intelligence*, în *Analyzing Intelligence. Origins, Obstacles, and Innovations*, editori Roger Z. George, James B. Bruce, Georgetown University Press, Washington, D. C., 2008, pp. 184-185.

de metodologia analizei ipotezelor concurente, în urma căruia ipotezele cu cele mai multe dovezi împotriva lor sunt respinse în loc de aprobarea celor care au cele mai multe dovezi favorabile respectă principiul falsificabilității propus de Karl Popper, care reclamă infirmarea ipotezelor false supuse cercetării mai degrabă decât confirmarea celor adevărate[7].

Pe de altă parte, ACH prezintă şi o altă slăbiciune legată de dificultatea de a cuprinde informații provenite de la evenimente aflate în desfăşurare, fapt ce poate fi tradus prin aceea că metoda reprezintă doar un stop-cadru efectuat la un moment dat. Aflându-se sub presiunea timpului, analiştii trebuie să se oprească din alimentarea matricei cu dovezi pentru confirmarea sau infirmarea ipotezelor discutate şi să redacteze produsul analitic, chiar dacă mai pot apărea alte informații noi care să schimbe rezultatul final[8].

Pentru începutul demersului de cercetare am selectat trei ipoteze, după care studiul va continua cu prezentarea principalelor elemente ale activității Serviciului European de Acțiune Externă şi a deficiențelor identificate, ce se vor constitui în dovezi şi argumente în favoarea sau împotriva ipotezelor identificate:

- ✓ SEAE va rezista schimbărilor instituționale ale UE;
- ✓ SEAE va contribui la întărirea coerenței şi vizibilității acțiunii externe a UE;
- ✓ SEAE nu va deveni eficient în următorii 5 ani.

3. Uniunea Europeană în context global

În încercarea de a deține un rol din ce în ce mai important pe scena internațională, Uniunea Europeană a dezvoltat Politica externă şi de securitate comună şi Politica de apărare şi de securitate comună. Se constată, pe de o parte, că cele 27 de state membre exercită o influență din ce în ce mai puternică, iar, pe de altă parte, unii critici susțin ideea conform căreia UE rămâne doar o putere economică şi că acțiunile sale în planul politicii externe şi al securității au un impact foarte scăzut la nivel global, în mare măsură şi din cauza lipsei consensului la nivelul statelor membre.[9]

---

[7] Karl Popper, *The Logic of Scientific Discovery, apud* James B. Bruce, *op. cit.,* p. 189.

[8] Diane Chido, *apud* Andrew D. Brasfield, *Forecasting Accuracy and Cognitive Bias in The Analysis of Competing Hypotheses*, Department of Intelligence Studies Mercyhurst College, Erie, 2009, p. 35, disponibilă la http://www.scribd.com/kwheaton/d/35793494-Forecasting-Accuracy-and-Cognitive-Bias-in-the-Analysis-of-Competing-Hypotheses, accesat la data de 20.06.2012.

[9] Derek E. Mix, *The European Union: Foreign and Security Policy*, Congressional Research Service, 2011, p. 1.

Prin Strategia Europeană de Securitate, adoptată în 2003, s-a încercat trasarea a trei obiective strategice pentru decidenții europeni:

- Adaptarea UE în fața provocărilor şi amenințărilor la adresa securității actuale, generate de conflictele regionale, proliferarea armelor de distrugere în masă, terorism, crimă organizată, sărăcie, epidemii, la care se adaugă, în urma Raportului din 2008 privind implementarea Strategiei de Securitate, pirateria, securitatea cibernetică, securitatea energetică şi schimbările climatice;
- Orientarea eforturilor înspre consolidarea securității regionale, în imediata apropiere: în Balcani, Caucaz, Mediterana şi Orientul Mijlociu;
- Pe termen lung, construcția unui sistem al relațiilor internaționale multipolar, în care pacea, legea internațională şi securitatea să fie asigurate de instituții globale şi regionale puternice.[10]

Grafic 1: Securitate şi apărare

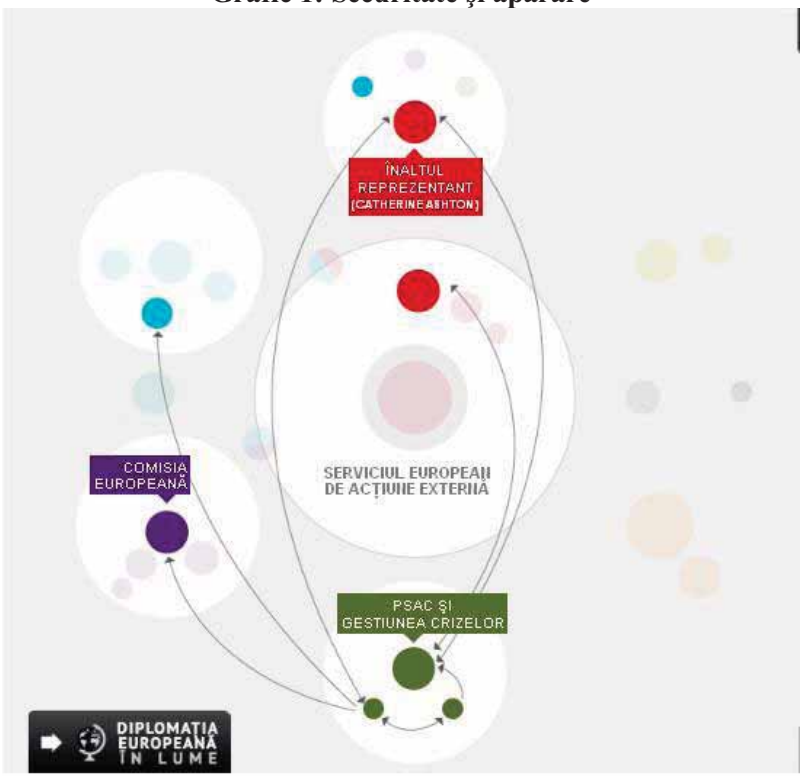

Sursa: http://www.presseurop.eu/ro/eeas, accesat la 10.03.2012.

[10] *Ibidem*, p. 4.

Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) a fost înființat prin Tratatul de la Lisabona, care prevede în art. 27 (3) că: *„În exercitarea mandatului său, Înaltul Reprezentant al Uniunii este susținut de un Serviciu European pentru Acțiunea Externă. Acest serviciu lucrează în colaborare cu serviciile diplomatice ale statelor membre şi este format din funcționarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului şi ale Comisiei, precum şi din personalul detaşat al serviciilor diplomatice naționale”*. Principala sarcină a Serviciului este de a întări coerența şi vizibilitatea acțiunii externe a UE. Personalul său va fi constituit din funcționari permanenți ai UE precum şi din diplomați detaşați din ministerele de externe ale statelor membre, pe o perioadă limitată (4-10 ani). Prevederea este ca cel puțin 60% din diplomații SEAE să reprezinte personal UE iar cel puțin o treime, dar nu mai puțin de 40%, să fie diplomați ai statelor membre[11].

Grafic 2: Reprezentare externă

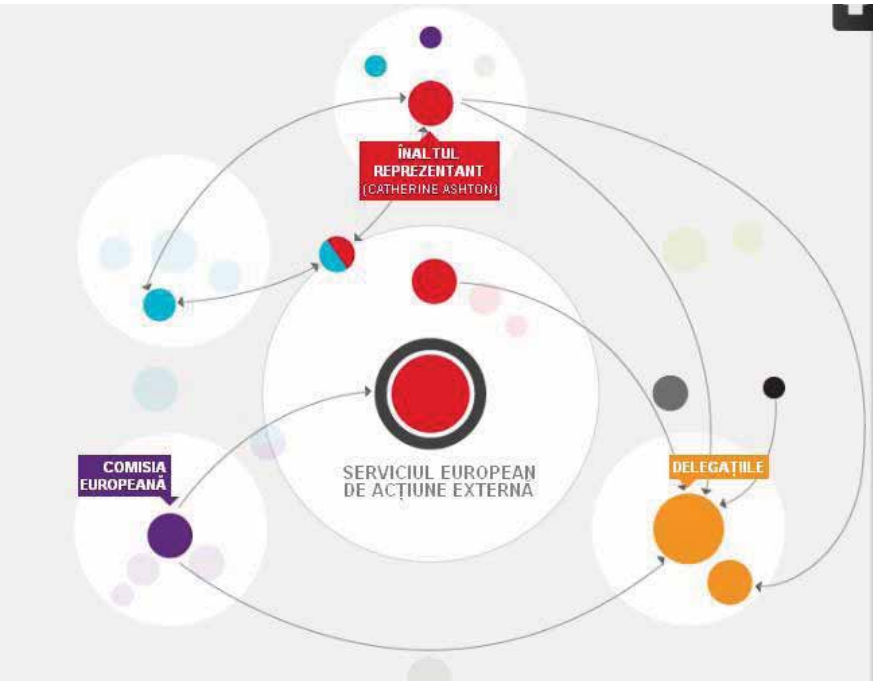

Sursa: http://www.presseurop.eu/ro/eeas, accesat la 10.03.2012.

[11] http://www.mae.ro/node/1534, accesat la 22.01.2012.

Aflându-se sub autoritatea **Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate**, SEAE îl sprijină în exercitarea mandatului său, legat de conducerea şi pregătirea politicii externe şi de securitate comună (PESC) a UE, inclusiv a politicii europene de securitate şi de apărare comună (PESAC), preşedinţia Consiliului Afaceri Externe, vicepreşedinţia Comisiei în domeniul relaţiilor externe. Totodată, SEAE sprijină Comisia în pregătirea şi punerea în aplicare a programelor şi a instrumentelor financiare ale acţiunii externe a UE. Sediul SEAE se află la Bruxelles, fiind condus de un secretar general executiv, iar problemele de administrare centrală sunt rezolvate de direcţiile sale generale, care acoperă:

- domenii de acţiuni tematice şi geografice, care acoperă toate ţările şi regiunile din lume;
- gestionarea administrativă, securitatea sistemelor de comunicaţii şi informaţii, gestionarea bugetară şi a resurselor umane;
- gestionarea crizelor şi planificarea, Statul Major al UE şi Centrul comun de situaţii al UE (SITCEN) pentru derularea PESC, transformat recent în EU INTCEN (EU Intelligence Analysis Centre).[12]

Grafic 3: Funcţiile Înaltului Reprezentant

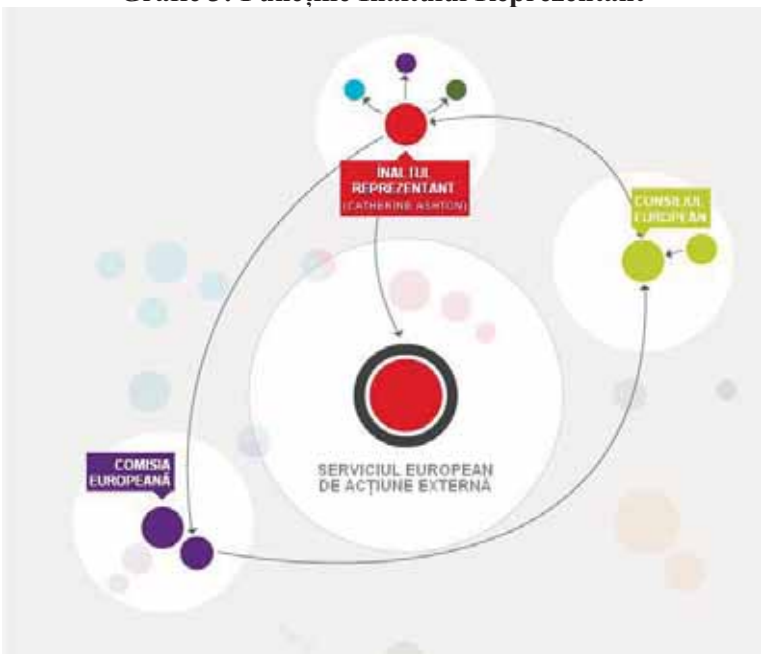

Sursa: http://www.presseurop.eu/ro/eeas, accesat la 10.03.2012.

[12] http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/rx0013_ro.htm, accesat la 22.01.2012.

Principalele activităţi ale Serviciului sunt descrise în decalogul postat pe site-ul instituţiei, care sintetizează măsurile întreprinse în scopul promovării intereselor şi valorilor UE în lume, dintre care enumerăm procesul de stabilitate din Balcani, soluţionarea conflictului arabo-israelian, Orientul Mijlociu, Politica de vecinătate faţă de Caucaz şi statele din sudul Mediteranei, agenda privind schimbările climatice şi protocolul de la Kyoto, apărarea drepturilor omului, misiuni de instaurare şi menţinere a păcii în diverse regiuni ale lumii[13].

4. Deficienţe identificate în funcţionarea Serviciului European de Acţiune Externă

Apariţia acestei structuri a generat controverse la nivelul decidenţilor europeni pe tot parcursul procesului de construcţie instituţională, în ceea ce priveşte controlul şi auditarea operaţiunilor şi bugetului său, de problema respectivă fiind interesat mai ales Parlamentul European. Pe acelaşi palier deficitar s-au situat şi relaţiile dintre statele membre şi Comisia Europeană, în privinţa ariilor de responsabilitate ale Serviciului de Acţiune Externă, Comisia având ca prioritate menţinerea competenţelor deţinute anterior. O altă sursă de fricţiuni o reprezintă inconvenientele din perioada de tranziţie în ceea ce priveşte acordarea de concesii din partea statelor membre, (mai ales cele mari) în privinţa acţiunilor de politică externă şi de securitate în favoarea Serviciului de Acţiune Externă. Tensiuni apar şi între statele mai puternice din punct de vedere financiar şi cele mai puţin dezvoltate, care nu-şi permit să cheltuiască la fel de mult pentru susţinerea unei politici externe active. Totodată, statele nou intrate în Uniune sunt nemulţumite de faptul că poziţiile cheie din instituţia nou creată sunt ocupate tot de către membrii cu vechime în UE. Inclusiv clădirea care va găzdui sediul instituţiei a stârnit discuţii.[14]

O altă deficienţă ar putea fi cauzată de proveniența personalului din diferite culturi şi de faptul că s-a creat o confuzie în primele luni de la înfiinţare, când încă nu se stabilise organigrama şi nu se putea realiza o predicţie privind evoluţia acesteia. Aceste chestiuni ce par lipsite de importanţă ascundeau unele tensiuni cauzate de lipsa de încredere între statele membre şi instituţiile UE. Dacă statele membre mai mici deplângeau lipsa de coordonare între Serviciu şi delegaţiile sale, pe de o parte şi ambasadele statelor, de cealaltă parte, statele mari nu au oferit un sprijin consistent pentru funcţionarea Serviciului de

[13] http://eeas.europa.eu/what_we_do/index_en.htm, accesat la 22.01.2012.
[14] Gustav Lindstrom, *The European External Action Service: Implications and Challenges*, Geneva Centre for Security Policy, Policy Paper no. 8, 2010, p. 4.

Acțiune Externă. De asemenea, solicitarea Înaltului Reprezentant privind creşterea bugetului pentru relațiile externe nu a fost aprobată, nefiind satisfăcătoare nici previziunea pentru următorul exercițiu financiar al UE – 2014-2020. Se presupune că Serviciul de Acțiune Externă ar trebui să sprijine prerogativele de reprezentare externă ale Preşedintelui Consiliului European, ale Înaltului Reprezentant şi pe cele ale Preşedintelui Comisiei Europene. Însă, *de facto,* fiecare dintre aceste instituții se bazează pe staff-ul propriu iar delimitarea rolurilor acestor trei lideri UE, care este ambiguu realizată prin Tratatul de la Lisabona, rămâne neclară în practică. De aici rezultă riscul ca Serviciul să devină nu al 28-lea Minister de externe al UE, ci al 29-lea, după Comisie.[15]

Grafic 4: Buget

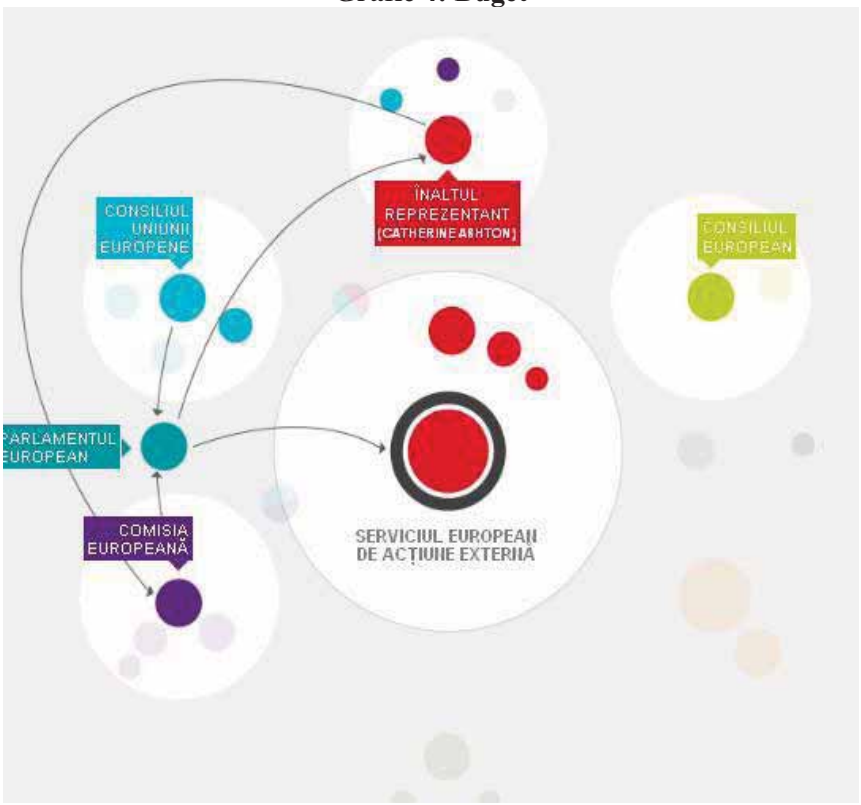

Sursa: http://www.presseurop.eu/ro/eeas, accesat la 10.03.2012.

[15] Rosa Balfour şi Hanna Ojanen, *Does the European External Action Service Represent a Model for the Challenges of Global Diplomacy?*, IAI Working Papers nr. 11, Instituto Affari Internazionale, 2011, pp. 2-3.

În altă ordine de idei, miniştrii de externe din 12 ţări europene (din Franţa, Germania, Italia, Belgia, Estonia, Finlanda, Letonia, Lituania, Luxemburg, Olanda, Polonia şi Suedia) au semnalat, într-o scrisoare oficială, o serie de deficienţe primare în funcţionarea Serviciului diplomatic european, condus de baroneasa Catherine Ashton, cum ar fi planificarea necorespunzătoare şi absenţa unei reţele securizate care să asigure transmiterea documentelor şi a telegramelor diplomatice.[16]

Unii analişti recomandă drept posibilă soluţie pentru rezolvarea unor probleme de funcţionare şi de adaptare a personalului Serviciului stabilirea unor întâlniri mai dese şi cu un caracter informal la nivel înalt, în care să se traseze obiectivele pe termen mediu şi lung ale politicii externe ale UE şi modalităţile optime prin care SEAE le poate atinge.[17]

Un factor care potenţează deficienţele de funcţionare a SEAE poate fi găsit în problemele de coerenţă a politicilor UE în managementul crizelor, pe care le identifică unele studii, pornind de la analiza reacţiei instituţiilor Uniunii Europene în cazul crizei din Libia.[18]

Pe de altă parte, nici condiţiile politice curente nu îi sunt favorabile Serviciului pentru a-şi valorifica oportunităţile şi potenţialul. Noua structura nu se bucură de o legitimitate prea mare în interiorul Uniunii, întrucât alte instituţii sau state membre pun la îndoială valoarea şi valenţele de lider ale acestei structuri. În acest sens va trebui să îşi facă publice performanţele, unele dintre acestea fiind uşor accesibile, cum ar fi angajamentul diplomatic din Balcani, procesul de extindere sau iniţierea discuţiilor dintre Pristina şi Belgrad. Însă, dincolo de aceste succese diplomatice, SEAE va trebui să se implice mai mult în politica de vecinătate sau în strategiile regionale şi va trebui să evite răspunsurile la crize într-o manieră neunitară.[19]

5. Analiza ipotezelor concurente

Finalizăm demersul analitic preconizat în partea introductivă prin prezentarea tabelului rezultat în urma confruntării ipotezelor generate cu dovezile aduse în sprijinul validării/invalidării acestora.

---

[16] http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/158694.html, accesat la 22.01.2012.

[17] Julia Lieb şi Martin Kremer, *Empowering EU Diplomacy – The European External Action Service as an Opportunity for EU Foreign Policy*, în SWP Comments, German Institute for International and Security Affairs, 2010, p. 4.

[18] Nicole Koenig, *The EU and the Libyan Crisis: In Quest of Coherence?*, Instituto Affari Internazionali, IAI Working Papers nr. 8, 2011, pp. 6-12.

[19] Rosa Balfour şi Hanna Ojanen, *op. cit.*, p. 7.

Tabel 1: Matricea pentru analiza ipotezelor concurente

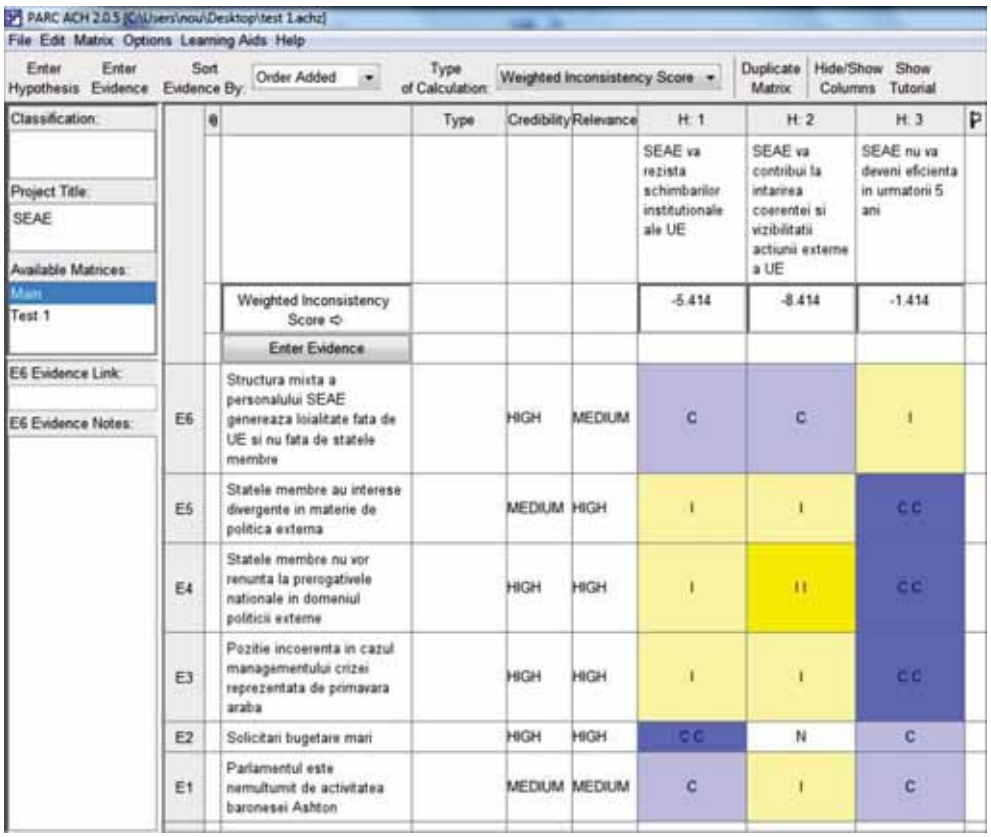

PARC ACH 2.0.5 [C:\Users\nou\Desktop\test 1.achz]

File Edit Matrix Options Learning Aids Help

Enter Hypothesis | Enter Evidence | Sort Evidence By: Order Added | Type of Calculation: Weighted Inconsistency Score | Duplicate Matrix | Hide/Show Columns | Show Tutorial

Classification:

Project Title: SEAE

Available Matrices: Main, Test 1

E6 Evidence Link:

E6 Evidence Notes:

		Type	Credibility	Relevance	H: 1	H: 2	H: 3
					SEAE va rezista schimbarilor institutionale ale UE	SEAE va contribui la intarirea coerentei si vizibilitatii actiunii externe a UE	SEAE nu va deveni eficienta in urmatorii 5 ani
	Weighted Inconsistency Score ⇨				-5.414	-8.414	-1.414
	Enter Evidence						
E6	Structura mixta a personalului SEAE genereaza loialitate fata de UE si nu fata de statele membre		HIGH	MEDIUM	C	C	I
E5	Statele membre au interese divergente in materie de politica externa		MEDIUM	HIGH	I	I	C C
E4	Statele membre nu vor renunta la prerogativele nationale in domeniul politicii externe		HIGH	HIGH	I	II	C C
E3	Pozitie incoerenta in cazul managementului crizei reprezentata de primavara araba		HIGH	HIGH	I	I	C C
E2	Solicitari bugetare mari		HIGH	HIGH	C C	N	C
E1	Parlamentul este nemultumit de activitatea baronesei Ashton		MEDIUM	MEDIUM	C	I	C

În cadrul primei etape a procesului analitic, am selectat trei ipoteze:

- ✓ SEAE va rezista schimbărilor instituționale ale UE;
- ✓ SEAE va contribui la întărirea coerenței şi vizibilității acțiunii externe a UE;
- ✓ SEAE nu va deveni eficient în următorii 5 ani.

Pentru confirmarea/infirmarea validității acestor ipoteze, au fost identificați următorii itemi (variabile explicative):

E1 – Parlamentul este nemulțumit de activitatea baronesei Ashton;

E2 – Solicitări bugetare mari;

E3 – Poziție incoerentă în cazul managementului crizei reprezentată de „primăvara arabă”;

E4 – Statele membre nu vor renunța la prerogativele naționale în domeniul politicii externe;

E5 – Statele membre au interese divergente în materie de politică externă;

E6 – Structura mixtă a SEAE generează loialitate față de UE şi nu față de statele membre.

Scorul obținut de cele trei ipoteze este ilustrat grafic în tabelul de mai jos, indicând drept ipoteză cu cel mai mic scor de inconsistență cu itemii explicativi (1,414) pe cea referitoare la faptul că SEAE nu va deveni eficient în următorii 5 ani.

Tabel 2: Scor inconsistență

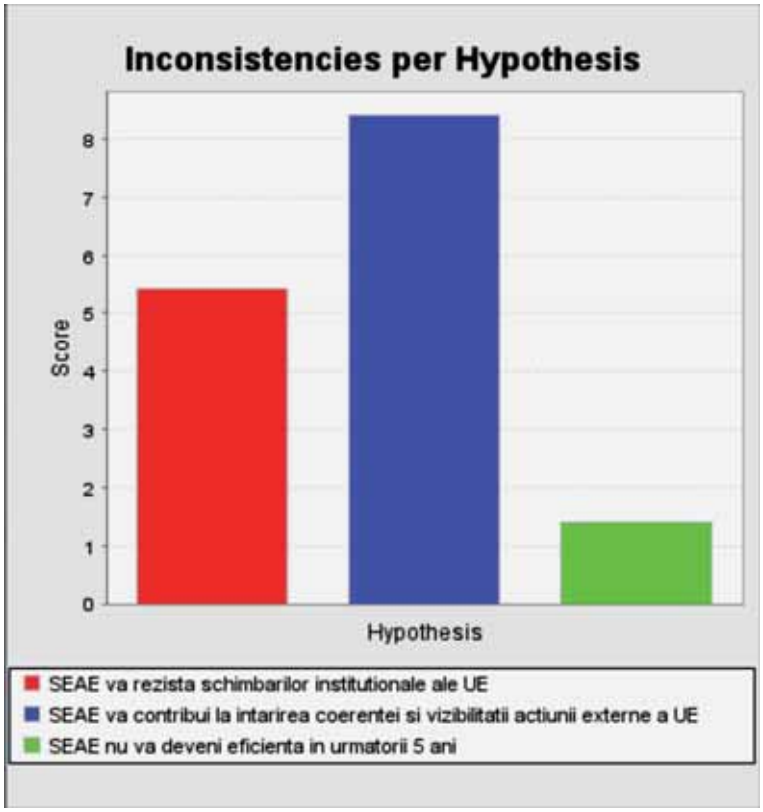

Probabilitatea ca această ipoteză să fie cea după care se va modela evoluția Serviciului de Acțiune Externă este relativă, însă este cea mai plauzibilă în momentul de față, prin comparație cu celelalte ipoteze, date fiind dovezile aduse în discuție şi situația internațională curentă.

Acest rezultat este susținut atât de deficiențele interne, legate de ariile de competență şi suprapunerile cu alți actori instituționali, generate în procesul de construcție a acestei noi instituții europene şi identificate în unele analize, cât şi reticențele statelor membre în cedarea prerogativelor de politică externă. Pe acest palier, trebuie amintite şi interesele divergente pe care unele state europene le au în materie de politică externă comună. Totodată, lipsa de coerență în acțiunea externă s-a resimțit şi în cazul intervenției din Libia, în cadrul căreia UE nu a dat dovadă de un răspuns articulat şi unitar, printr-o singură voce. Importantă este şi problema financiară, provenită din solicitările bugetare prea mari pe care le are această nouă instituție, care se articulează peste politica de restricții bugetare pusă în practică în perioada de criză economică pe care o traversăm.

Relevant poate fi şi faptul că unii miniştri de externe din Uniune şi-au manifestat public nemulțumirea față de activitatea baronesei Ashton şi de Serviciul pe care îl conduce. Poate fi interpretat doar ca un gest politic izolat din partea acestora, dar dacă se permanentizează sau capătă amploare poate deveni un trend în politica europeană ce poate avea consecințe negative asupra funcționării Serviciului de Acțiune Externă.

Un aspect important, care poate deveni subiect al unor cercetări viitoare, este legat de încrederea pe care Lady Ashton va reuşi (sau nu) să o construiască pentru Serviciul pe care îl conduce precum şi depăşirea deficiențelor identificate atât de diplomați ai statelor membre cât şi de organizații din societatea civilă sau think-thank-uri în activitatea SEAE. Odată realizați aceşti indicatori, pot constitui elemente în susținerea celei de-a doua ipoteze lansate în discuție, referitoare la faptul că SEAE va rezista schimbărilor instituționale ale Uniunii Europene.

Totodată, pentru cea de-a treia ipoteză analizată, conform căreia SEAE va contribui la întărirea coerenței şi vizibilității acțiunii externe a UE, prezintă relevanță mutațiile celorlalți actori instituționali majori în cadrul relațiilor internaționale, care vor trebui să țină seama de rolul din ce în ce mai important jucat de UE ca entitate a relațiilor internaționale precum şi importanța acordată de forurile europene pentru operaționalizarea acestei instituții şi plasarea ei în prima linie a diplomației europene, în încercarea de a oferi un răspuns unitar pe acest palier.

*

* *

În cadrul unei analize viitoare, aceste rezultate pot constitui punctul de pornire pentru dezvoltarea unei abordări de tipul analizei scenariilor, în care ipotezele 1 şi 2 să constituie varianta *best case scenario*, conform căreia SEAE va rezista schimbărilor instituționale ale UE şi va contribui la întărirea coerenței şi vizibilității acțiunii externe a UE iar ipoteza 3 să reprezinte varianta *worst case scenario*, potrivit căreia SEAE nu va deveni eficient în următorii 5 ani.

Bibliografie

1. Balfour, Rosa şi Hanna Ojanen, *Does the European External Action Service Represent a Model for the Challenges of Global Diplomacy?*, IAI Working Papers nr. 11, Instituto Affari Internazionale, 2011.
2. Brasfield, Andrew D., *Forecasting Accuracy and Cognitive Bias in The Analysis of Competing Hypotheses*, Department of Intelligence Studies Mercyhurst College, Erie, 2009, disponibilă la http://www.scribd.com/kwheaton/d/35793494-Forecasting-Accuracy-and-Cognitive-Bias-in-the-Analysis-of-Competing-Hypotheses, accesat la data de 20.06.2012.
3. Bruce, James B., *Making Analysis More Reliable: Why Epistemology Matters to Intelligence*, în *Analyzing Intelligence. Origins, Obstacles, and Innovations*, editori Roger Z. George, James B. Bruce, Georgetown University Press, Washington, D. C., 2008.
4. Heuer Jr., Richards J., *Computer-Aided Analysis of Competing Hypotheses*, în *Analyzing Intelligence. Origins, Obstacles, and Innovations*, editori Roger Z. George, James B. Bruce, Georgetown University Press, Washington, D. C., 2008.
5. Heuer Jr., Richards J., *Psychology of Intelligence Analysis,* Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency, 1999.
6. Koenig, Nicole, *The EU and the Libyan Crisis: In Quest of Coherence?*, Instituto Affari Internazionali, IAI Working Papers nr. 8, 2011.
7. Lieb, Julia şi Martin Kremer, *Empowering EU Diplomacy – The European External Action Service as an Opportunity for EU Foreign Policy*, în SWP Comments, German Institute for International and Security Affairs, 2010.
8. Lindstrom, Gustav, *The European External Action Service: Implications and Challenges*, Geneva Centre for Security Policy, Policy Paper no. 8, 2010.
9. Mix, Derek E., *The European Union: Foreign and Security Policy*, Congressional Research Service, 2011.

10. Valtorta, Marco, *et. al. Extending Heuer's Analysis of Competing Hypotheses Method to Support Complex Decision Analysis*, University of South Carolina Columbia, disponibil la http://cse.sc.edu/~mgv/reports/IA-05.pdf, accesat la data de 20.06.2012.
11. Wheaton, Kristan şi Chido, Diane, *Structured Analysis of Competing Hypotheses. Improving a Tested Intelligence Methodology,* în *Competitive Intelligence Magazine*, Volume 9, Number 6, 2006, disponibilă la http://www.mcmanis-monsalve.com/files/publications/intelligence-methodology-1-07-chido.pdf, accesat la data de 20.06.2012.
12. http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/rx0013_ro.htm, accesat la 22.01.2012.
13. http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/158694.html, accesat la 22.01.2012.
14. http://eeas.europa.eu/what_we_do/index_en.htm, accesat la 22.01.2012.
15. http://www.mae.ro/node/1534, accesat la 22.01.2012.
16. http://www.presseurop.eu/ro/eeas, accesat la 10.03.2012.

Early-Warning. A "Threat" for Extremism

drd. Aitana BOGDAN
National Intelligence Academy *"Mihai Viteazul"*
aibogdan@dcti.ro

Motto: *"It is pardonable to be defeated, but never to be surprised"*
Frederick the Great

Abstract:
The intelligence field is currently undergoing a structural reform and transformation process, which is broadly entitled by experts as a revolution in intelligence affairs (RIA). Among various other changes, we also encounter an increased concern for finding novel instruments of processing information, which can be employed by intelligence organizations for preventing emerging risks and threats.

This paper focuses on one such tool, namely early-warning systems and tries to asses whether it would prove an efficient instrument in preventing extremist actions. Additionally, the study attempts to identify the main advantages and disadvantages of developing such a system inside an intelligence organization both from the point of view of information accuracy and of human and logistic resources deployed.

Keywords: early-warning, OSINT, SWOT, extremism, methodology

1. Definition and typology:

There is no unique definition for early-warning, as the concept has transformed and gained multiple meanings in accordance with the domain in which it was applied. Initially the concept of "early-warning" was developed during the Cold War in the field of military intelligence to enhance the capacity of predicting potential ballistic attacks[1].

Afterwards, the United Nations used early-warning as an instrument to forecast natural disaster, defining it as *"the provision of timely and*

[1] Niels von Keyserlingk and Simone Kopfmüller, *"Conflict Early Warning Systems. Lessons Learned from Establishing a Conflict Early Warning and Response Mechanism (CEWARN) in the Horn of Africa"*, October 2006 available at http://www.gtz.de/de/dokumente/en-igad-Conflict-Early-Warning-Systems-Lessons-Learned.pdf, accessed on 02.03.2012.

effective information, through identified institutions, that allows individuals exposed to hazard to take action to avoid or reduce their risk and prepare for effective response"[2].

Nevertheless, early-warning can be found in various other fields such as crisis management, economy, education and intelligence. For example, in business intelligence, EW is defined as *"an organized, systematic approach to intelligence gathering and analysis that allows companies spot threats and opportunities more quickly than their competition."*[3]

While there is no unique definition of the concept, most experts in the field agree that any early-warning system, independent of the field in which it is developed must include four main components[4]:

1. **risk knowledge**: risk assessment provides essential information needed to set priorities for mitigation and prevention strategies and designing early-warning systems

2. **monitoring and predicting**: EWS need monitoring and predicting capabilities to provide timely estimates of the potential risk

3. **disseminating information**: communication systems are need for delivering warning messages to the selected beneficiaries (be they public or private entities). The message needs to be reliable, synthetic and simple.

4. **response**: coordination, good governance and appropriate action plans are needed.

Failure of any part of the system will imply failure of the whole system. Every early-warning system is, thus based on a trade-off between timelines, warning reliability, the cost of a false alert and damage avoided as a function of lead time, which must be modeled to determine the cost efficiency of the outcome[5].

The tolerable threshold for a false alarm decreases as the cost of action increases or when the cost savings due to mitigation decrease. Because shorter time scale forecasts are, in general, more reliable, the probability of a false alarm decreases as the lead time for the predicted onset

---

[2] Veronica S. Grasso, Ashbindu Singh, *Early Warning Systems: State-of-Art Analysis and Future Directions* available at http://na.unep.net/geas/docs/Early_Warning_System_Report.pdf, accessed on 02.03.2012.

[3] Kenneth Sawka, *The Intelligence Edge*, p. 21-22, July 2005 available at http://www.outwardinsights.com/articles/Leadership-Reprint-lowres.pdf accessed on 02.03.2012.

[4] Veronica S. Grasso, Ashbindu Singh, *op. cit.* accessed on 02.03.2012.

[5] David Rogers and Vladimir Tsirkunov, "Costs and Benefits of Early Warning Systems", *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*, 2010 available at http://www.preventionweb.net/english/hyogo/gar/2011/en/bgdocs/Rogers_&_Tsirkunov_2011.pdf, accessed on 02.03.2012.

of the crisis/hazard decreases. However, the shorter lead time also means reduced cost savings due to less damage avoided[6].

Although there are many variations in the structure of existing early-warning system, an ideal structure should resemble the following model[7]:

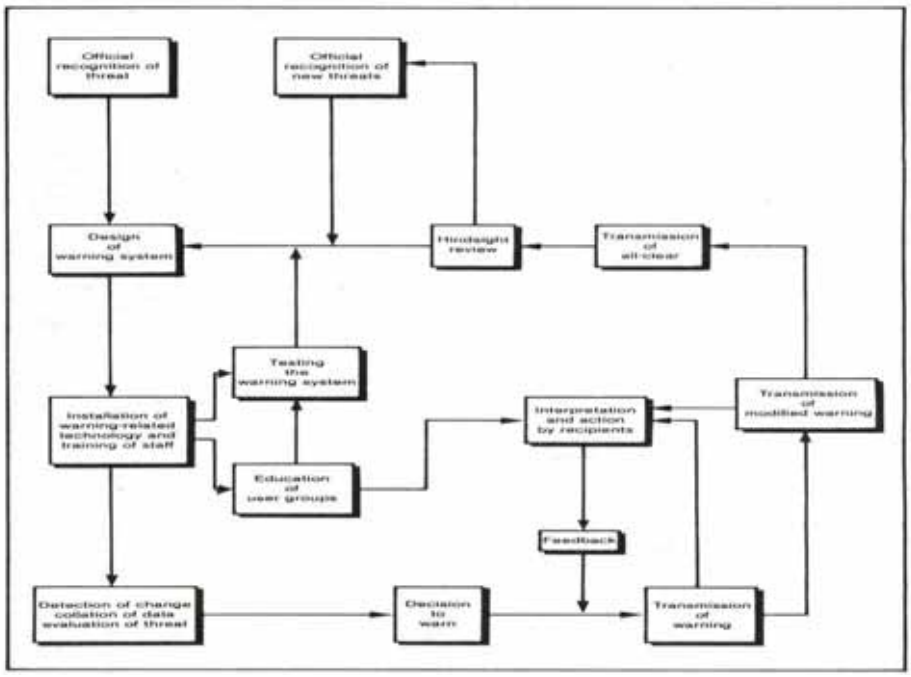

Fig. 1 – Structure of an Early Warning System (Foster, 1980)

Most early-warning system are based on open source information (OSINT), which allow the detection of weak signals regarding the possibility of a negative event occurring. Between 80% and 90% of the necessary information can be gathered through open sources.[8]

From the point of view of intelligence services, early-warning systems may prove to be a useful tool as they assist these organizations in performing one of their most fundamental functions – anticipation and prevention of security risks and threats, in short it insures surprise avoidance.

---

[6] *Ibidem*.

[7] Michael H. Glantz, *Usable Science 8: Early Warning Systems: Do's and Don'ts*, October 2003, p. 15 available at http://ccb.colorado.edu/warning/docs/report.pdf, accessed on 02.03.212.

[8] Lucia Montaro and Julia Schünemann, *Walk the Talk: The EU Needs an Effective Early Warning System to Match Its Ambitions to Prevent Conflict and Promote Peace*, February 2011 available at http://www.ifp-ew.eu/pdf/walkthetalk.pdf, accessed on 02.03.2012.

In the last decades the development of early-warning systems has greatly evolved that is why we can now distinguish between different generations of EWS. First generation systems, created in 1990s are focused on analysis and often have a mandate that is about promoting evidence-based responses to crisis in the institutions they serve. Second-generation systems have appeared in 2000s combine analysis and advocacy in the attempt to catalyze responses of external institutions, while third-generation systems (developed post-2003) integrate early-warning and early response together[9].

From a broader perspective, EWS can be classified in: (1) pro-active, in which an organization first determines which are its priorities and then goes about monitoring those issues and (2) reactive, in which an organization uses early-warning as a radar looking for unexpected changes[10].

2. General benefits of Early Warning Systems

The first and foremost benefit acquired by any type of organization after implementing such a system is an increase in the time resource needed in the process of preparing, analyzing and planning a response to a crisis. This is turn leads to an increase in the likelihood of success. Early-warning can also be used in the planning process, contributing to the establishment of goals and the development of courses of action[11].

Among the most successful early-warning systems are FEWER (Forum on Early Warning and Response), Strategic Intelligence developed by Shell International, GOARN (Global Outbreak and Alert Response Network) and HEWS (Humanitarian Early Warning Service).

3. General Disadvantages of Early Warning Systems

Criticism of EWS ranges from the system's inability to predict crises beyond the obvious trends to their lack of synchronization with the interests, capacities and institutional constraints of the end user[12].

---

[9] David Nyheim, *The Global Balance Sheet: Emerging Security Threats and Multilateral Response Capabilities*, The Stanley Foundation, October 2009, p. 3 available at http://www.stanleyfoundation.org/spc_2009/Nyheim.pdf, accessed on 02.03.2012.

[10] Allesandro Comai, *Early Warning Systems For Your Competitive Landscape*, Society of Competitive Intelligence Professionals, vol. 10, no. 3, 2007, pp. 7-11.

[11] John Kriendler, "Anticipating crises", *NATO Review*, Winter 2002 available at http://www.nato.int/docu/review/2002/issue4/english/art4.html, accessed on 02.03.2012.

[12] Anna Matveeva, *Early Warning and Early Response: Conceptual and Empirical Dilemmas*, Issue Paper 1, September 2006 available at http://www.gppac.net/uploads/File/Resources/GPPAC%20Issue%20papers/Issue%20paper%201.pdf, accessed on 02.03.2012.

One of the most cited problems is that in many cases early-warning does not lead to timely, relevant and effective action from the part of the authorities, a problem generally described as the *"warning-response gap"*[13].

This is connected both with the cognitive biases related to risk and threat perception of decision-makers and the manner in which open sources are perceived in comparison to other intelligence sources[14].

Among the biases identified in policymakers' response are *"loss aversion"*[15] and *"aversion to certain losses"*[16], *"extension neglect"*[17] and *"psychic numbing"*[18].

Moreover, a significant number of decision makers continue to consider OSINT as being unreliable and are as such unwilling to take important decisions based on such intelligence products.

The last and most important disadvantage of early-warning systems is their consumption of large financial and human resources. Even the best and most sophisticated system will not work efficiently without the necessary financial and human resources and substantial investment in professional training[19].

In the last years, the quantity of available open source information has increased considerably, which makes the process of turning it into OSINT very costly, time-consuming, requiring also specific skills, money and methodology.

4. Importance of Anticipation and Early Warning for Intelligence Organizations

After the end of the Cold War we have witnessed a multiplication and diversification of risks and threats to security. Therefore, the institutions, which have a mission to provide intelligence to decision – makers must face a very specific challenge: they must focus on developing the capabilities and organization of intelligence with the aim of trying to understand this evolving multidimensional security.

---

[13] Lucia Montaro and Julia Schünemann, *op. cit.*, accessed on 02.03.2012.
[14] *Ibidem.*
[15] Loss aversion means that people prefer the status quo over a 50/50 chance for positive and negative alternatives with the same absolute value.
[16] People prefer to avoid a certain loss in favor of a potential loss, even if they risk loosing significantly more.
[17] People tend to give an action the same value to an action regardless of the number of units it will affect.
[18] People have difficulties in processing and responding to harm affecting large numbers of people.
[19] Lucia Montaro and Julia Schünemann, *op. cit.*, accessed on 02.03.2012.

If organizations are to fulfill this task, they must start by grasping the nature of the relation between national security, public policies and intelligence. According to Dennis Blair in his Statement before the Senate Select Committee on Intelligence *"nothing is more important to national security and the making and conduct of good policy than timely, accurate and relevant intelligence… The Intelligence Community is charged with the task of assessing threats and providing timely warning"*[20].

The importance of anticipation and foresight is stressed in most documents concerning the objectives and activities of intelligence organizations. For example, the French 2008 White Paper emphasizes the importance to *"know and anticipate"*, while a CIA document states *"reduced to its simplest terms, intelligence is knowledge and foreknowledge of the world around us – the prelude to decision and action by U. S. policymakers"*[21].

In Romania, the National Defense Strategy of 2010, a strategic document, albeit never adopted mentions among the objectives of the Intelligence Community, the need to "improve its early-warning capabilities regarding events, which may prove dangerous for Romania"[22].

Therefore, we can conclude that a fully developed and integrated capacity for foresight, long-range analysis or anticipation and warning should be an integrated part of the intelligence activity.

Here, we should make a distinction between strategic warning (the fact that some negative event may take place) and tactical warning (short time regarding the time and place of that event). Intelligence and early-warning can function at both these levels, although early-warning systems generally focus only on strategic warning[23].

Furthermore, we should be aware of the fact that early-warning differs from intelligence systems in several ways. Firstly, unlike intelligence

---

[20] Statement of Dennis C. Blair before the Senate Select Committee on Intelligence, 22 January 2009, apud Helene Lavoix, *Enabling Security for the 21st Century: Intelligence & Strategic Foresight and Warning*, 2 August 2010, available at http://www.rsis.edu.sg/publications/WorkingPapers/WP207.pdf, accessed on 02.03.2012.

[21] Central Intelligence Agency, *A Consumer's Guide to Intelligence,* Washington DC, 1999, p. vii apud Helene Lavoix, *op. cit.*, accessed in 02.03.2012.

[22] *National Defense Strategy*, 2010, p. 24, available at http://www.presidency.ro/static/ordine/SNAp/SNAp.pdf, accessed on 20.02.2012.

[23] Michael Hough, "Warning Intelligence and Early Warning With Specific Reference to the African Context", *Strategic Review for Southern Africa*, November 1st 2004, available at http://goliath.ecnext.com/coms2/gi_0199-4363882/Warning-intelligence-and-early-arning.html, accessed on 02.03.2012.

systems, an early-warning system does not focus on threats to itself, but it is concerned with the protection of the population of a certain state[24]. Secondly, a warning cycle is complete only after the decision-maker has been warned and a decision has been taken. This is why, in comparison to intelligence systems, early-warning implies a close linkage between analysis and action, objectivity being preserved through the transparent nature of the EWS[25].

Niels von Keyserlingk and Simone Kopfmüller provide a comparison on the differences between intelligence and early-warning in general terms[26].

	Intelligence Services	Early Warning Systems
Approach	Interventionist	Facilitative
Method	Quantitative	Qualitative
Goal	Prediction	Anticipation
Formulation	Universal Laws	Context
Results	Universal Patterns	Dynamic
Concerns	Strategic Security	Human Security
Information Base	Secret	Transparent
Institutional Base	Centralized	Decentralized

While intelligence systems rely mainly on secrecy, early-warning uses transparent methods and depends on the sharing of information, even though these exchanges and the communication of results may be classified and restricted to different categories of users[27].

Nevertheless, early-warning information must fulfill the same standards of accuracy, validity, reliability, timeliness and verifiability as intelligence products[28].

5. Generating Early Warning for Extremism

The greatest difficulty in developing an early-warning system for extremism is related to the formulation of critical indicators.

[24] *Ibidem.*
[25] Jackie Ciliers, "Towards a Continental Early Warning System for Africa", *ISS Paper 102*, April 2005, p. 2 available at http://www.iss.co.za/pubs/papers/102/Paper102.htm, accessed on 02.03.2012.
[26] Niels von Keyserlingk and Simone Kopfmüller, *op. cit.*, accessed on 02.03.2012.
[27] *Ibidem.*
[28] *Ibidem.*

By definition, a critical indicator is a *"significant clue about what is happening and the eventual end state of a series of events. To fulfill their intended functions, critical indicators must be defined so that they occur early in the evolution of the crisis in such a way that, if identified decision-makers have time to react"*. They also have to be reliable so as to convince policy-makers to base their actions on them. As a general trait, indicators must be collectable and identifiable to allow a EWS to detect them if they exist[29].

This can represent a significant problem if we are to take into consideration there is no unique understanding of the meanings of the concept "extremism".

This difficulty can be overcome by extrapolating certain indicators used in early-warning systems for terrorism or conflicts. For example, Massimo Fusato's classification of variables for early-warning signs of conflict can successfully be employed with certain modifications in developing a qualitative analysis tool for a EWS for extremism[30]. The resulting categories would be the following:

a. demographic
   - demographic changes (especially of minorities)
   - increasing territoriality of peoples
b. economic
   - economic/financial crisis
   - short-term and long-term changes in economic performance of a country
   - increase in poverty/inequality
   - rise of unemployment rate
c. policy related
   - active discrimination or legislation favoring one group over another
   - potentially destabilizing referendums or elections
d. public opinion or social factors
   - rise in societal intolerance or prejudice
   - increase in number of demonstration and rallies
e. external
   - intervention or support on behalf of one of the parties/groups by an external actor

[29] John Kriendler, *op. cit.*, accessed on 02.03.2012.
[30] Massimo Fusato, *Preventive Diplomacy and International Violence Prevention*, October 2003 available at http://www.beyondintractability.org/node/2742, accessed on 05.03.2012.

- "diffusion" or "contagion" of extremist ideologies in neighboring countries
- influx of extremist sympathizers from other countries

Based on this methodology a three-stage analysis process should be put into place. The first consists in collecting and analyzing data on the perceived threat – individual, group, event or activity. The second stage studies the national context in search of vulnerabilities, triggers or deterrents in respect to the perceived threat. The third and final stage combines the finding of the first two stages to generate a comprehensive risk assessment. A research cycle is complete when the level of threat is satisfactorily assessed.

6. SWOT Analysis

SWOT Analysis *on the development of an early-warning system for extremist activity by a Romanian intelligence organization*

Internal	**Strengths** • experience in OSINT collection[31] • possession of necessary technology for OSINT collection[32] • existence of communication channels with governmental institutions • experience in dealing with extremist threat[33]	**Weaknesses** • requires important financial and logistic resource • lack of personnel with experience in the development and management of EWS • difficulties in formulating critical indicators for extremist activity • image loss if warnings prove inaccurate
External	**Opportunities** • European Union has interest in and funds development of EWS • working EWS on terrorism in other states • the importance of anticipation function for intelligence organizations is mentioned in a security strategic document • ample literature available on the subject of EWS development	**Threats** • Difficult economic climate • Strong criticism from civil society if the warnings prove inaccurate • Lack of awareness at national level of importance of EWS for insuring security • Poor relations between intelligence organizations, the academic community and the private sector

[31] www.sri.ro/categorii/56/centrul-surse-deschise.html, accessed on 02.03.2012.
[32] *Ibid*.
[33] www.sri.ro/categorii/22/apararea-constitutiei.html, accessed on 02.03.2012.

		Strenghts				Weaknesses				Total
Opportunities		1	2	3	4	1	2	3	4	
	1	0	0	0	0	1	1	0	0	2
	2	0	0	0	0	0	0	1	0	1
	3	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	4	0	0	0	0	0	1	1	0	2
Threats	1	0	1	0	0	1	1	0	0	3
	2	0	0	1	0	0	0	0	1	2
	3	0	0	1	0	0	0	0	1	2
	4	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Total		1	1	3	0	3	4	2	2	

The analysis of the SWOT matrix reveals the importance of the following items which have received a score of at least 3 points:

- Strength 3 – existence of communication channels with governmental institutions
- Weakness 1 – requires important financial and logistic resource
- Weakness 2 – lack of personnel with experience in the development and management of EWS
- Threat 1 – difficult economic climate

These results are an indicator of what should be the key-concerns for a Romanian intelligence organization in the process of developing an early-warning system for extremism.

The most critical issue appears to be insuring the necessary resources, both financial and human needed for the development of an early-warning system. From this point of view an intelligence organizations benefits from a certain advantage, as it already possesses OSINT specialists as well as intelligence analysts. The difficulty appears in adapting the working procedures and methodology so as to fit those of a EWS, while preserving the confidentiality and security protocols in place. Moreover, Romanian intelligence organizations have little experience with the development and management of early-warning systems, thus needing to resort to outside experts in the field.

On the long run, this could prove an advantage as it may build the foundation for establishing a fruitful partnership between intelligence

organizations, the academic community and the private sector, which is the main requirement for building an intelligence culture.

The financial dimension of the problem can be addressed by identifying grants and outside donors. For example, the European Union funds research projects aimed at developing early-warning systems in various fields such as conflict prevention, economic threats, diseases, illegal substances etc.

In what concerns the communication channels with the beneficiaries, Romanian intelligence organization should capitalize their experience in improving analyst-decision maker relations and intelligence feed-back systems in order to overcome the warning-response gap. While a direct linkage between the intelligence analysis unit and the policy-makers, as mentioned in all early-warning methodologies is not possible according to the current security procedures, a possible solution could be the creation of the so-called "trusted networks", which would enable better cooperation and collaboration between the two sides.

7. Conclusions

On the short and long term there is a need to increase the understanding of the added value of early-warning. Education and training programs on how early-warning works should be made available, so as to increase the level of societal awareness on this subject.

These efforts should also be matched with the necessary structures, procedures and mechanisms, financial and human resources as well as political will.

In order to do this, we must first acknowledge the fact that early-warning is a dynamic process of interaction between analysts and policymakers. Therefore, efforts should be put into improving the communication channels between analysts and decision-makers.

The problem of cognitive biases of risk and threat perception can be partially overcome by relying more on computer models. Therefore, it is important to remember that, when warnings are based on beliefs, which contradict the recipient's *"established truths"*, their receptivity will decrease and vice versa.[34] To increase warning receptivity, regular interaction between analysts and decision-makers must be encouraged, as well as customizing warnings to different beneficiaries.

[34] Lucia Montaro and Julia Schünemann, *op. cit.*, accessed on 02.03.2012.

In addition, decision-makers should receive training on how cognitive biases operate in order to raise their awareness. Moreover, when communicated warnings should take into account cognitive biases, mainly *"loss aversion"* and *"psychic numbing"*. A possible solution should be to exploit lessons learned and good practices, while clearly emphasizing the costs of inaction[35].

References

1. Ciliers, Jackie, "Towards a Continental Early Warning System for Africa", *ISS Paper 102*, April 2005.

2. Comai, Allesandro, *Early Warning Systems For Your Competitive Landscape*, Society of Competitive Intelligence Professionals, vol. 10, no. 3, 2007;

3. Fusato, Massimo, *Preventive Diplomacy and International Violence Prevention*, October 2003.

4. Glantz, Michael H., *Usable Science 8: Early Warning Systems: Do's and Don'ts*, October 2003.

5. Hough, Michael, "Warning Intelligence and Early Warning With Specific Reference to the African Context", *Strategic Review for Southern Africa*, November 1st 2004.

6. Keyserlingk, Niels von and Kopfmüller, Simone, *Conflict Early Warning Systems. Lessons Learned From Establishing a Conflict Early Warning and Response Mechanism (CEWARN) in the Horn of Africa*, October 2006.

7. Kriendler, John, "Anticipating Crises", *NATO Review*, Winter 2002.

8. Lavoix, Helene, *Enabling Security for the 21st Century: Intelligence & Strategic Foresight and Warning*, 2 August 2010.

9. Matveeva, Anna, *Early Warning and Early Response: Conceptual and Empirical Dillemmas*, Issue Paper 1, September 2006.

10. Montaro, Lucia and Schünemann, Julia, *Walk the Talk: The EU Needs an Effective Early Warning System to Match Its Ambitions to Prevent Conflict and Promote Peace*, February 2011.

11. Nyheim, David, *The Global Balance Sheet: Emerging Security Threats and Multilateral Response Capabilities*, The Stanley Foundation, October 2009.

12. Rogers, David and Tsirkunov, Vladimir, "Costs and Benefits of Early Warning Systems", *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*, 2010.

13. Sawka, Kenneth, *The Intelligence Edge*, July.

Legislation

1. *National Defense Strategy* from 2010.

Internet Sources:

http://na.unep.net

[35] *Ibidem*.

Mentoratul – o cale către performanță în intelligence.

asist. univ. Florentina HĂHĂIANU
Academia Națională de Informații *„Mihai Viteazul”*
floridumitru23@yahoo.com
conf. univ. dr. Cerasela TUDOSE
Academia Națională de Informații *„Mihai Viteazul”*
ceraselatudose@yahoo.com

Abstract

Mentoring occurs in many different formats including the traditional one-to-one relationship, and one-to-group relationship. Mentoring has quickly become the major resource to exchange information particularly in schools, higher education, universities and the management professions. It is beginning to play an important role in burgeoning “distance learning” programmes and is increasingly recognisable in many countries throughout the world.

Mentoring has proven useful in all stages of personal and professional development, throughout the university, from the start of an activity to the highest level of professionalization.

Keywords: mentor, mentoring, competence, intelligence officer.

1. Context

Dintotdeauna oamenii au învățat regulile, valorile şi comportamentele din exemplul şi sub îndrumarea altora. Astăzi, împărtăşirea experienței, cunoştințelor şi lecțiilor de viață se adună sub cupola aceluiaşi concept, „mentorat”. Chiar dacă acest concept este nou pentru viața socioculturală şi economică din țara noastră, rămâne unul de bază, iar multitudinea de definiții, pe care le întâlnim în literatura străină de specialitate, clarifică prin enunțurile lor motivația deciziei de a avea în vedere, în cele ce urmează, primordial, aspectele referitoare la formarea personalului. În acest context, mentoratul este văzut ca *un proces a cărui esență constă în transmiterea abilităților şi informațiilor de la persoane cu pregătire şi experiență superioare către debutanți sau novici în respectiva circumstanță.*

Orice relație de mentorat, care are loc în cadrul unei organizații, se desfăşoară de-a lungul unei perioade de timp, suficientă ca mentorul să se asigure că cel pe care îl „ghidează", dezvoltă şi foloseşte la cote maxime informațiile pe care acesta i le oferă. Şi pentru că de-a lungul acestei perioade atât nevoile, cât şi natura relației dintre cei doi se modifică, mentorul trebuie să fie cel care să conştientizeze aceste schimbări şi să varieze, în funcție de cerințe, gradul şi tipul de atenție, ajutor, informație şi încurajare pe care le oferă.

Mentoratul presupune împărtăşirea reciprocă a întâmplărilor formative, a provocărilor, a succeselor şi eşecurilor, într-un limbaj comun celor doi actori implicați în relație. Implementarea cu succes a acestei inițiative în cadrul procesului formării inițiale pentru cariera militară necesită o fundamentare psiho-pedagogică riguroasă şi o selecție judicioasă a cadrelor militare care pot îndeplini real acest gen de atribuții. Raportându-ne la mediul militar, nu orice ofițer cu experiență este un mentor eficient, cel puțin nu pentru orice student care i-a fost repartizat.

Aşadar, această activitate a luat naştere ca răspuns la exigențele societății. Centrul de greutate al actului educativ s-a mutat pe ceea ce are nevoie studentul şi societatea. Dar, datorită faptului că lipsa de experiență îşi face simțită prezența după absolvirea unor studii universitare, mentoratul ar reprezenta puntea dintre cele două sisteme (cel universitar şi cel profesional).

Pentru debutul în orice profesie, primul loc de muncă este deopotrivă dificil, stresant, dar şi stimulativ. Ca de exemplu, după parcurgerea etapei de formare inițială, tânărul ofițer a absolvit cursurile de formare/inițiere, care sunt condiția esențială pentru angajarea în Serviciul Român de Informații. Indiferent de cât de bine este pregătit, anxietatea şi dificultățile apar inevitabil şi în debutul său profesional.

2. Ocupația de mentor – rol şi activități

În România, conform Standardului Ocupațional, ocupația de mentor a fost definită doar pentru domeniile educațional, cultură şi mass-media. În funcție de tipul de beneficiar la care ne raportăm, în cazul de față Serviciul Român de Informații, mentorul poate renunța la o serie de activități descrise de Standardul Ocupațional din România şi îşi poate reproiecta strategia, centrându-se asupra următoarele *roluri*:

- creează un mediu de securitate emoțională prin curajul şi curiozitatea pe care le investeşte în relația de parteneriat cu ofițerul-debutant;

- oferă sfaturi cu generozitate, într-un mod ce nu exteriorizează împotrivirea ofițerului-debutant;

- asigură evaluarea/feedbackul într-un mod ce nu creează resentimente;

- oferă ajutor astfel încât să convingă ofițerul-debutant că cineva îi oferă asistență şi protecție;

- acordă atenția menită să încurajeze ofițerul-debutant să înțeleagă care este direcția, scopul şi concepția organizației.

Raportându-ne la Serviciul Român de Informații, mentorul este ofițerul cu experiență care are responsabilitatea de a asigura integrarea organizațională a ofițerilor debutanți. Din punct de vedere socio-uman, mentorul este acea persoană care încurajează, sfătuieşte şi acordă sprijin debutantului în vederea evoluției sale în carieră. El va reprezenta legătura dintre debutanți şi cultura organizației, normele acelei culturi şi viziunea strategică pe termen lung.

În profilul unui mentor trebuie să regăsim următoarele *calități*:

- este un învățător, un ghid, un înțelept;
- o persoană sensibilă şi empatică;
- o persoană care acționează fără secrete şi într-un mod plin de înțelegere;
- este original în ceea ce face şi acționează ca un catalizator;
- transmite o viziune limpede şi dă indicații clare;
- dispune de o forță personală ce trebuie să depăşească puterea cunoaşterii sau a funcției;
- realizează o căutare reciprocă în stabilirea unei relații educaționale;
- ştie să lucreze cu adulții;
- este asimilat prietenilor, membrilor familiei, dovedeşte că îi pasă.

În urma unui demers exploratoriu în cadrul căruia s-a pornit de la alăturarea elementelor de competență specifice ocupațiilor de formator de competențe profesionale, au rezultat anumite elemente de competență asociate rolurilor ofițerului de informații – mentor (Călin, R. A., 2008). Acestea au fost prezentate, în formatul unei liste, unor ofițeri de informații cu experiență, cărora li s-a cerut să le ierarhizeze conform criteriului importanței (Pitariu, H. D., 2000). Au fost astfel selectate domeniile de competență, elementele de competență şi comportamentele specifice (sub formă de ancore comportamentale), configurate în **sistemul de competențe ale mentorului – ofițer de informații**, după cum urmează:

Domenii de competență	**Unități de competență**	**Elemente de competență**
1. Profesional	*1.1. Culegerea de informații*	cunoaşte elementele de specificitate şi actualitate ale problematicii avute în competență; cunoaşte şi aplică (a aplicat) corect mijloacele şi/sau metodele ce culegere a informațiilor; activitatea desfăşurată (pe care a desfăşurat-o) în relațiile dezvoltate cu persoanele de interes este (a fost) eficientă şi proeficientă; informațiile obținute sunt relevante şi acoperă nevoia de cunoaştere în aria de securitate națională avută în competență.
	1.2. Selectarea şi analiza informațiilor	selectează informații semnificative în raport cu tematica urmărită; acționează cu discernământ, operativitate, obiectivitate şi responsabilitate; ține cont de corelațiile dintre informații; structurează corect informațiile în funcție de diferite criterii.
	1.3. Întocmirea şi prelucrarea documentelor administrative	întocmeşte operativ şi corect materialele; organizează materialele astfel încât să permită accesul rapid şi eficient la conținutul lor; asigură condițiile de formă şi fond ale materialelor; utilizează cu eficiență computerul.
	1.4. Planificarea activităților curente	stabileşte obiectivele şi durata activităților subsumate acestora; întocmeşte planul de întâlniri cu persoanele de interes; stabileşte necesarul de resurse; planifică derularea în timp a activităților; gestionează optim documentele elaborate.
	1.5.Cunoaşterea modalităților de rezolvare a problemelor	pe baza cunoştințelor de specialitate acumulate în timp, a dobândit expertiză în domeniul în care activează; formarea de bază şi experiența socio-profesională sunt în concordanță cu cerințele activității; reglementările interne de ordin procedural sunt corect şi complet însuşite.

Domenii de competență	**Unități de competență**	**Elemente de competență**
	1.6. Conceperea propriilor modalități de rezolvare a problemelor	este capabil, pe baza expertizei deținute, să identifice şi experimenteze modele noi/proprii de rezolvare a problemelor specifice; are inițiativă în identificarea unor soluții noi; este preocupat de optimizarea activității.
	1.7. Elaborarea strategiilor de rezolvare a problemelor	în baza analizei contextuale a nevoilor, în urma stabilirii finalităților şi scopurilor imediate, acționează prin structurarea generală a strategiilor de rezolvare; stabileşte forma, succesiunea etapelor, mijloacele şi metodele adecvate, programul de lucru, instrumentarul, suportul de resurse şi modelele noi de acțiune.
2. Pedagogic	*2.1 Pregătirea activității formative*	identifică corect şi oportun nevoile şi cerințele de formare a protejatului; elaborează programe de formare eficiente; pregăteşte materialele adecvate pentru instruire; organizează optim desfăşurarea cursului de formare.
	2.2 Derularea activității formative	pregăteşte cursanții pentru activitatea formativă; oferă sprijin cursanților în a-şi gestiona propriul proces de învățare; creează posibilitatea efectuării de aplicații practice; furnizează cursanților feedback asupra procesului de formare; revizuieşte modul de predare în funcție de evoluțiile contextului formativ.
	2.3 Evaluarea formării	stabileşte criteriile necesare efectuării evaluării; organizează evaluarea; colectează materialele necesare evaluării; oferă feedback în timpul şi la sfârşitul evaluării; revizuieşte procedura de evaluare.
3. Comunicare	*3.1. Comunicare interactivă*	metoda de comunicare este utilizată corespunzător situației; transmiterea şi primirea informațiilor este efectuată permanent, corect şi în mod adecvat; modul de adresare utilizat este concis şi politicos;

Domenii de competență	**Unități de competență**	**Elemente de competență**
		întrebările utilizate sunt pertinente şi logice pentru obținerea de informații suplimentare şi clarificări; opiniile şi punctele de vedere proprii sunt comunicate deschis şi argumentat; problemele sunt discutate şi rezolvate – când este posibil – printr-un proces agreat şi comun acceptat.
	3.2. Comunicarea mentor - protejat	sunt identificate modalitățile de comunicare adecvate situațiilor concrete; modalitățile de comunicare sunt alese în raport cu conținutul comunicării şi particularitățile individuale ale protejatului; sunt selectate informațiile esențiale în funcție de obiectivele formative; transmiterea informațiilor referitoare la formare se face gradat, în funcție de experiența acumulată de protejat; receptarea corectă de către protejat a mesajului transmis este verificată în diferite situații special create; comunicarea este facilitată prin ascultare activă şi conduită empatică.
	3.3. Menținerea echilibrului	identificarea surselor de disfuncționalitate este facilitată de cunoaşterea cât mai exactă a protejatului.
4. Coordonare / îndrumare / planificare	*4.1. Dezvoltarea capacităților de transmitere a cunoştințelor şi de formare a deprinderilor*	activitatea protejatului este urmărită continuu şi regulat, pe întreg parcursul desfăşurării activității formative; activitatea protejatului este raportată permanent la obiectivele activității formative; progresul protejatului este monitorizat, în vederea anticipării şi evitării dificultăților posibile; nivelul de performanță profesională a fiecărui protejat este stabilit obiectiv, în funcție de criterii minim acceptabile aferente fiecărei etape de desfăşurare a activității formative; ajutorul acordat protejatului este permanent pe durata mentoratului şi flexibil la nevoile şi particularitățile individuale ale fiecărui protejat; dezvoltarea şi îmbunătățirea activității formative a protejatului este realizată prin rezolvarea în cadrul unui feedback obiectiv, realist, pozitiv şi focalizat,

Domenii de competență	**Unități de competență**	**Elemente de competență**
		a problemelor care apar la un moment dat.
	4.2. Îndrumarea observării de către protejat a procesului formativ	observarea este continuă sau se concentrează asupra unui anumit aspect observabil al formării, fiind determinată de particularitățile individuale ale protejatului; protejatul este asistat în analizarea standardelor fixate de mentor în funcție de particularitățile activității; gândirea critică a protejatului este dezvoltată prin stimularea găsirii de metode alternative de rezolvare a sarcinilor stabilite; în cadrul sesiunilor de discutare a exemplelor oferite, este încurajată reliefarea aspectelor pozitive şi negative identificate; discutarea exemplelor facilitează depistarea şi explicarea de către mentor a conceptelor neînțelese de protejat.
	4.3. Îndrumarea protejaților în rezolvarea sarcinilor / situațiilor problematice	asistența în rezolvarea sarcinii/speței scade treptat, pe măsură ce protejatul câştigă independență; rezolvarea situațiilor problematice este evaluată urmărind concordanța dintre subiectul speței, formularea obiectivelor, conținutul ştiințific, alegerea strategiilor formative şi elaborarea instrumentelor de evaluare; mentorul urmăreşte alocarea realistă a timpului necesar fiecărei activități formative; mentorul urmăreşte existența unei concordanțe între activitatea instructiv-educativă propusă şi nivelul de cunoştințe al protejatului; variantele propuse de mentor îl ajută pe protejat să rezolve problemele pe care le întâmpină în activitate şi oferă protejatului posibilitatea de a-şi exercita libertatea de a alege varianta de rezolvare.
	4.4. Organizarea	protejatul este informat în detaliu asupra particularităților organizației şi a activităților care urmează să se desfăşoare în cadrul

Domenii de competență	Unități de competență	Elemente de competență
	activității de mentorat	formării; protejatului îi sunt prezentate toate materialele cu rol formativ existente la nivelul organizației; protejatul este instruit în legătură cu folosirea corectă a mijloacelor cu rol formativ; mijloacele cu rol formativ necesare sunt accesibile protejatului la momentul oportun; protejatul este încurajat să elaboreze mijloace formative proprii, adecvate activităților practice pe care le susține; protejatul este instruit să găsească soluții rapide şi adecvate în cazul ivirii unor disfuncționalități.
	4.5. Planificarea activității de mentorat	tipurile de activități formative sunt alese astfel încât să se asigure o varietate de oportunități de formare; orarul activităților de mentorat este stabilit de comun acord, pentru a asigura calitatea, continuitatea şi eficiența activităților formative; orarul activităților de mentorat ține cont de programarea celorlalte activități specifice profesiei, pentru evitarea supraîncărcării protejaților; orarul se încadrează în programul general al organizației, pentru a nu perturba activitatea acesteia.

În ceea ce priveşte domeniul nostru de interes, mentorii de succes nu pot fi alții decât ofițerii de informații, antrenori, formatori, modele care pot să ofere oportunități şi sfaturi pentru dezvoltarea altora, care sunt capabili, dată fiind pregătirea şi experiența lor, să identifice situațiile şi evenimentele în curs, în devenire sau posibile, ce pot interveni în viața novicilor, oferindu-le acestora cunoştințe şi experiență spre a face față actualității şi provocărilor viitorului, în profesie, în viața socială, în comunitatea din care face parte şi în mediul extern în care îşi desfăşoară misiunea.

3. Mentoratul formal în Serviciul Român de Informații – avantaje şi limite

Mentoratul – forma de învățare bazată pe experiență, un „best practice", experimentat de fiecare dintre noi în cadrul unor relații de mentorat mai mult sau mai puțin formale. Mentoratul, inclusiv în cadrul Serviciului Român de Informații, se desfăşoară într-un cadru temporal bine definit.

Mentoratul nu este o nouă tehnică de management şi nici nu implică proceduri sofisticate. Procesul s-a dezvoltat de la relațiile „meşter-ucenic" la mentoratul organizațional. Acest proces se desfăşoară în toate organizațiile, cel puțin ca activitate desfăşurată inconştient, intrinsec, neexplicit. Astfel, organizațiile au trei opțiuni. *Prima opțiune* presupune ca mentoratul să fie lăsat să se desfăşoare ca un proces informal, caz în care va opera aleatoriu, impactul acestuia asupra indivizilor şi organizației va depinde de şansă şi va fi, în principal, neperceput de organizație. *A doua opțiune* presupune susținerea mentoratului prin furnizarea formală/informală a unui mediu în care acesta să fie privit în mod favorabil şi în care e încurajată dezvoltarea, acceptându-se alocarea de timp activității de mentorat. *Ultima opțiune* se concentrează pe promovarea mentoratului, prefigurând formula de mentorat adaptată, dedicată atingerii obiectivelor specifice ale organizației. Mentoratul instituționalizat, organizațional presupune o orientare pe termen lung, constând într-un proces complex de consiliere bazat pe experiența mentorului, este o activitate neremunerată şi care are la bază dorința de a împărtăşi idei şi a sprijini în creşterea profesională.

Față de mentoratul spontan, „natural", cel organizațional este asimilat training-urilor, are loc în timpul orelor de program, este reglementat, susținut printr-un framework furnizat de Departamentul Resurse Umane şi îi sunt monitorizate rezultatele.

De ce ar implementa organizația un program de mentorat? Motivarea unei asemenea decizii ar putea să constea atât în avantajul costurilor aproape inexistente (spre deosebire de cazul celorlalte opțiuni la îndemâna Departamentului Resurse Umane), cât şi în aplicabilitatea în multiple zone de interes, întrucât mentoratul funcționează foarte bine ca modalitate de:

- inducție a angajaților;
- dezvoltarea abilităților în general şi a abilităților de leadership şi management, în special;
- dezvoltarea şi planning-ul carierei;
- comunicarea inter-departamentală;

- acțiuni de afirmare;
- suportul educativ/micşorarea distanței dintre teorie şi practică;
- dezvoltarea organizațională şi o mai bună adaptare şi însuşire a culturii organizaționale;
- modelarea comportamentelor;
- diminuarea fluctuației de personal.

Programele formale de mentorat dezvoltă anumite avantaje proprii, un exemplu în acest sens presupune „că un program structurat defineşte clar relațiile mentoriale, asigurându-se că mentorul, protejatul, organizația au înțeles cu toții foarte clar ce se aşteaptă de la ei şi ce aşteptări trebuie să aibă (Kirby Paine, *apud* Pânişoară, 2010). Practic, programul poate asigura o serie de avantaje care sprijină organizația şi indivizii incluşi în program, avantaje cum ar fi:

- consolidează angajamentul debutanților pentru organizație şi misiunile sale;
- facilitează transferul de cunoştințe, de bune practici, de valori organizaționale etc. către următoarea generație de profesionişti;
- recunoaşte şi cultivă potențialul încă nevalorificat al angajaților;
- contribuie la menținerea în organizație a persoanelor cu înaltă calificare şi cu un nivel ridicat de profesionalism;
- dezvoltă gândirea strategică şi capacitatea de planificare, pe termen scurt şi lung, a angajaților;
- facilitează comunicarea intrainstituțională.

De asemenea, mentorilor din structurile de intelligence le asigură o recunoaştere a valorii şi a eforturilor depuse, în perspectiva avansării în post sau funcție, le oferă posibilitatea să îşi revizuiască şi să-şi actualizeze cunoştințele şi aptitudinile prin îndrumarea colegilor cu experiență mai redusă. Debutanții îşi însuşesc mult mai rapid cunoştințele (cultură organizațională, politicile, obiectivele şi valorile instituției) şi îmbunătățesc abilitățile şi competențele necesare desfăşurării abilităților specifice.

Dezavantajele posibile pe care mentoratul formal le implică (Kram, 1985, *apud* Sonnentag, 2002), inclusiv pentru mentorii din structurile de intelligence:

- probabilitatea generării unor sentimente de coerciție;
- defensivitate la apariția programelor de evaluare,

- resentimente, pesimism al celor care nu sunt cuprinşi în programele de mentorat etc.

De asemenea, mai putem enumera şi dezavantaje pentru beneficiarii mentoratului din structurile de intelligence:

- mentori care au tendința de a fi generoşi cu timpul, energia şi experiența lor, încercând adesea să ajute, pe când discipolul trebuie doar să se străduiască şi să-şi găsească propria cale;
- mentori cărora le face plăcere să fie considerați o personalitate în domeniu;
- o relație de dependență în care nu-i va fi permis să se dezvolte va provoca resentimente discipolului.

La nivelul Serviciului Român de Informații, programul de mentorat vizează formarea unei rețele de mentori, rețea ce va oferi sprijin debutanților. Astfel, aceştia vor câştiga acces imediat la experiența şi perspectiva profesională a mentorului sau instructorului său, studiile demonstrând că se înregistrează evoluții pozitive prin aceste programe şi în alte domenii (o mai mare flexibilitate şi deschidere, comunicare şi înțelegere reciprocă).

4. Principii de bază ale unui program de mentorat

În vederea optimizării şanselor de reuşită în derularea unui program de mentorat, este utilă stabilirea, de la început, a unei politici coerente bazată pe principii ce se vor respecta pe parcursul întregului program. Iată de ce specialiştii propun o serie de sugestii, acestea putând fi adaptate în funcție de specificul fiecărei organizații. Modificările ce urmează a fi făcute vor reprezenta o consecință firească a obiectivelor stabilite, a culturii organizaționale specifice, a personalităților participanților la program:

- se va asigura confidențialitatea informațiilor oferite de către persoanele incluse în program, a evaluărilor programului şi, în general, a tuturor informațiilor care ar putea leza în vreo manieră pe cei incluşi în program, precum şi poziția lor în organizație,
- mentorii vor beneficia de o pregătire psihologică adecvată, care să îi inițieze în tehnici de comunicare, motivaționale, de construire şi consolidare a echipei, de dezvoltare a inteligenței sociale etc.;
- înainte de startul propriu-zis al programului, se va avea în vedere *redesign*-ul posturilor mentorilor, astfel încât aceste noi sarcini care le vor

consuma un anumit timp suplimentar (atât prin pregătirea şedinţelor, cât şi prin desfăşurarea lor) să se poată administra adecvat;

- atât mentorii, cât şi debutanţii se vor afla sub directa monitorizare a directorului de program, care va urmări buna desfăşurare a acestuia, atingerea obiectivelor stabilite anterior, precum şi modalităţile de lucru în acest sens şi, nu în ultimul rând, relaţiile interpersonale care apar;
- programul se va desfăşura în concordanţă cu valori similare celor aflate în cultura organizaţională, după nişte proceduri specifice, prestabilite, care vor ghida întregul proces;
- se vor stabili obiective specifice, realizabile, adaptate atât specificului organizaţional, cât şi dezvoltării personale a debutantului, la începutul programului, în funcţie de rezultatele obţinute, printr-o analiză de nevoi;
- se va decide durata minimă a întâlnirilor în cadrul programului de mentorat (stipulată în literatura de specialitate la un an, ca un garant al realizării în bune condiţii);
- se va stabili minimul de ore ca durată a întâlnirilor în decursul unei luni (cercetătorii în domeniu considerând minimul acceptabil patru ore în fiecare lună);
- mentorul are datoria de a fi iniţiatorul întâlnirilor cu protejatul, iar amânări vor avea loc doar în cazuri extreme şi vor fi anunţate din timp;
- mentorul are răspunderea abordării unui plan de acţiune creativ, nonrutinier, care să răspundă nevoilor protejatului;
- modul de derulare a programului va fi evaluat la intervale de timp prestabilite, fiind eventual dublat de un sistem de recompensare formală sau/şi informală pentru cei mai merituoşi sau mai puţin merituoşi;
- programul se va finaliza prin intermediul unor şedinţe anunţate, care să diminueze efortul de tranziţie depus de către debutant la trecerea din starea de relativă dependenţă spre situaţia următoare, de independenţă; aceste şedinţe vor fi astfel construite, încât finalizarea să se desfăşoare cât mai natural cu putinţă;
- pentru ca programul să capete coerenţă şi stabilitate se va realiza un ghid al mentorului.

La rândul său, mentorul trebuie să urmărească o serie de *principii* de bază în activitatea sa:

- să fie conştient de responsabilităţile sale şi să şi le asume cu hotărâre;
- să încurajeze debutantul să se dezvolte la maxima lui capacitate;

- să dovedească abilități de ascultare activă față de ceea ce îi împărtășește debutantul;
- să îi permită debutantul să își asume propriile decizii și să facă propriile greșeli;
- să încurajeze inițiativa debutantul;
- să își păstreze obiectivitatea;
- să nu intervină în deciziile luate de managerul direct al debutantul (în cazul în care nu ocupă el această funcție);
- să acorde un feedback adecvat;
- să se dezvolte și pe sine, pentru succesul său personal și pentru succesul proiectului de mentorat; astfel, pentru Harry Overstreet, cea mai importantă calitate a unui mentor este chiar propria necesitate de învățare: „Trebuie să fie el însuși o persoană care învață. Dacă și-a pierdut capacitatea de a învăța, nu mai are ce căuta în tovărășia celor care și-au păstrat-o pe a lor" (Kidd, *apud* Pânișoară, 2010);
- să dovedească în mod constant o atitudine pozitivă, optimistă în raport cu progresele realizate sau cu cele ce pot avea loc;
- să dea dovadă de calm în situațiile de criză, situații pe care să le administreze și să le rezolve împreună cu protejatul său;
- să pună în centrul atenției debutantul și nevoile acestuia, și nu propria persoană;
- să nu se vadă în competiție cu performanțele debutantului, să se manifeste ca o persoană sigură (calitate pe care trebuie și să și-o cultive), etc.

Aceste principii, dezvoltate atât la nivelul matricei de acțiune a organizației, cât și în ceea ce privește sistemul de valori al persoanei care va îndeplini funcția de mentor, au rolul de a asigura succesul programelor de mentorat. Desigur însă că pot apărea și probleme în derularea acestora din urmă. Dintre factorii care își pun amprenta în activitatea de mentorat I. O. Pânișoară (2010) amintește:

● *Clarificarea scopurilor interacțiunii dintre mentor și protejat.* Clarificarea scopului atrage după sine rezultate bune în orice proces de învățare. Lipsa unor scopuri sau diferențele de percepție între persoanele implicate atrag dificultăți, nemulțumiri, frustrări. Pentru a lua doar un exemplu, se observă că o deficiență în clarificarea a ceea ce înseamnă

procesul de mentorat poate atrage nemulțumirea debutantului, care ar considera astfel că mentorul nu îl ajută suficient, dar şi a mentorului, care poate considera că debutantul îşi doreşte o supraveghere prea strictă.

● *Incompatibilitatea dintre persoanele implicate direct în mentorat.* Nepotrivirea dintre membrii interacțiunii poate surveni din mai multe motive:

- incompatibilitatea dintre valorile mentorului şi cele ale debutantului;
- percepția diferită a procesului;
- lipsa de timp a mentorului pentru procesul de mentorat;
- stiluri interpersonale diferite;
- obiective personale diferite etc.

Astfel de probleme pot fi uneori reglementate prin comunicare sau pot atrage, în alte cazuri, disfuncții majore în dezvoltarea unei interacțiuni adecvate.

● *Diferențe în educație, experiență profesională.* Sunt cele care se evidențiază în percepția diverselor activități profesionale, la nivelul necesităților de feedback etc., iar diferențele constatate pot atrage eşecul comunicării şi al procesului în sine. Unii debutanți, în funcție de educația primită şi experiența dobândită, şi-au format o concepție proprie conform căreia doresc o specializare restrânsă strict la o anumită arie de conținut, ceea ce ar atrage şi îngustarea traiectoriei procesului de mentorat (lucru, cu siguranță, nedorit).

● *Aşteptări nerealiste.* Am specificat deja rolul discuțiilor şi clarificărilor în momentul de start al procesului de mentorat; astfel, este important ca de la început să fie comunicate aşteptările persoanelor implicate, iar pe parcurs, când apar ajustări ale acestora, să existe consultări în acest sens. De exemplu, un debutant poate dori la început ca mentorul său să fie doar un sfătuitor în ceea ce priveşte integrarea în organizație, apoi să descopere că are nevoie de mentorul său şi în ceea ce priveşte integrarea în sistemul de lucru şi stilul decizional. La rândul său, mentorul poate să descopere că debutantul vine la el neanunțat, adresează întrebări despre organizație la care nu poate răspunde din motive obiective sau subiective, îl pune prin diferite acțiuni într-o lumină nefavorabilă, ceea ce va diminua disponibilitatea sa de sprijin.

● *Durata perioadei de mentorat.* Atât mentorul, cât şi debutantul posedă o concepție formată despre momentul în care relația lor trebuie să se

finalizeze. În cazurile în care nu a fost stabilită o dată fixă de încetare a mentoratului, sunt necesare discuții care să clarifice pozițiile fiecăruia.

Pentru ca procesul de mentorat să-şi atingă obiectivul privind dezvoltarea carierei celui mentorat, comunicarea este esențială. Comportamentul dorit de la partener trebuie specificat în amănunt ca relația să nu fie perturbată de apariția unor ambiguități ulterioare. Încrederea pe care se construieşte colaborarea dintre cei doi este, de asemenea, importantă pentru reuşita întregului proces. Departamentele de resurse umane trebuie să ilustreze acest deziderat prin construcția unor scheme de compatibilitate între cei care sunt cuprinşi în program; în cazul în care mentorul este chiar managerul direct, este de dorit ca potrivirea să se realizeze din momentul recrutării.

5. În loc de concluzie

Tânărul ofițer de informații este persoana care are nevoie de ghid, de busolă pentru o bună integrare în complexitatea vieții instituției militare a SRI. Se simte necesitatea mentorului, atunci şi acolo, la fața locului, în fața problemelor ivite şi care aşteaptă să fie soluționate. Aici se simte nevoia mentorului, ofițerului cu experiență şi dispus să ofere sprijinul necesar în depăşirea situațiilor ivite.

Nu excludem nici ideea că pregătirea prealabilă, oricât de bine ar fi făcută, nu poate elimina complet problemele cu care se vor confrunta debutanții, deoarece este cunoscut faptul că variabila cel mai greu de controlat în cadrul procesului de învățământ este subiectul supus procesului de formare, care poate acționa diferit în situații diferite.

Mentoratul ar trebui să înceapă de pe băncile facultății, pentru ca trecerea spre activitatea de informații să se facă mult mai uşor. Instituția ar beneficia de ucenici mai experimentați. Mentorii trebuie sa aibă nu numai deprinderi de consiliere, dar şi un limbaj care să încorporeze complexitatea pregătirii pentru cariera de ofițer de informații.

Bibliografie

1. Călin, R. A. (2008). *Sistemul de competențe ale ofițerului de informații*, A XIV-a sesiune de comunicări ştiințifice cu participare internațională „Dinamica mediului de securitate şi intelligence-ul modern", ANI, Bucureşti.

2. Călin, R. A. (2010). *Sistemul de competențe ale mentorului în Serviciul Român de Informații*, A XVI-a sesiune de comunicări ştiințifice cu participare internațională „Intelligence pentru secolul XXI: analiză şi decizie strategică într-un mediu de securitate complex", ANI, Bucureşti.

3. Johns, G. (1998), *Comportament organizațional*, Editura Economică, Bucureşti.

4. Kay, D., Hinds, R. (2007). *A practical Guide to Mentoring*, How to Books, United Kindom.

5. Nicola, Gr. (2004). *Un ambient pentru excelență – Mentoratul*, Sibiu, Ed. Psihomedia.

6. Pânişoară, G. Pânişoară, I. O. (2010). *Managementul resurselor umane.* Editura Polirom, Bucureşti.

7. Pitariu, H. D. (2000). *Managementul resurselor umane: evaluarea performanțelor profesionale*, Bucureşti, Ed. All Beck.

8. Sonnentag, S. (2002), *Psychological Management or Individual Performance,* John Wiley & Sons Ltd., London.

9. Zlate, M. (2001). *Coaching-ul – un tip eficient de intervenție organizațională,* în Revista de psihologie organizațională, Vol. I, nr. 2, Iaşi, Editura Polirom.

Parteneriatul strategic România – Statele Unite. Importanța sa pentru securitatea Regiunii Extinse a Mării Negre

cercetător ştiinţific dr. Ioan Codruț LUCINESCU
Academia Națională de Informații *„Mihai Viteazul"*
ioancodrut@yahoo.com

Abstract

The Black Sea basin is a strategic region bordering the Greater Middle East and a key transit route for Caspian oil. US interests in the Black Sea area – energy transit, security, counterterrorism, proliferation of weapons of mass destruction (WMD), and the traffic in drugs, weapons, and people – have taken on particular significance since 9/11. The US needs a comprehensive regional policy to protect American interests and security.

On July 11th, 1997, on the occasion of the visit to Bucharest of the US President Bill Clinton, the Romania-US Strategic Partnership was launched. The Strategic Partnership represents an extended framework of cooperation aimed at strengthening the bilateral relations, supporting the reform process and the Euro-Atlantic integration of our country, and promoting Romania's role, as a factor of stability and security in South-Eastern Europe and the Black Sea region.

Keywords: strategic partnership, Black Sea region, security, cooperation, euro atlantic community

1. Introducere

La începutul secolului XXI, postura geopolitică a României este legată de problematica complexă a spațiului extins al Mării Negre, însă, importanța spațiului pontic pentru securitatea regională nu este o noutate în politica externă a țării noastre. De la începutul anilor '90, când URSS nu dispăruse încă, iar Comunitatea Europeană nu se gândea la extinderea teritorială şi instituțională în spațiul european fost comunist, decidenții politici de la Bucureşti vorbeau de integrarea la Marea Neagră ca despre un pandant al integrării europene. În anii ce au urmat, diplomația națională şi-a multiplicat eforturile în capitalele occidentale pentru demonstrarea semnificației geopolitice a Mării Negre şi a României ca țară riverană şi potențial membră a NATO şi UE.

Provocările la adresa securității din acest spațiu încorporează intrinsec atât problemele vechi, încă nerezolvate, cât şi noi dimensiuni. Terorismul se suprapune peste problemele legate de crima organizată, conflictele înghețate, insecuritatea energetică şi tranzițiile dificile din punct de vedere social. Situația conflictuală din Orientul Mijlociu a generat proliferarea terorismului internațional, incertitudinea politică din Caucaz a creat dificultăți pentru tranzitul resurselor energetice existente, iar eşecul democratizării în anumite țări estice a condus la subminarea relațiilor acestora cu comunitatea de securitate occidentală[1].

De aceea, interesele de securitate ale României pe termen mediu şi lung, în spațiul extins al Mării Negre, vizează democratizarea, dezvoltarea economică, stabilitatea şi orientarea regiunii spre integrare europeană, simultan cu sporirea importanței țării noastre ca actor regional.

Asumarea sarcinii de a contribui la edificarea unui climat de securitate şi cooperare în regiune, precum şi sprijinul activ pentru elaborarea unei strategii euro-atlantice cu focalizare pe Marea Neagră şi Caucaz sunt elemente incluse şi în *Strategia de Securitate Națională a României* (2006). Reliefăm faptul că, un întreg capitol din document, intitulat „România – vector dinamic al securității şi prosperității în regiunea Mării Negre", este rezervat acestei problematici[2].

Datorită experienței reuşite înregistrate de-a lungul timpului în gestionarea unor complicate probleme de securitate, coeziunii manifestate şi prezenței în organizație a Statelor Unite, Alianța Nord-Atlantică rămâne principalul garant al securității externe a României şi după aderarea la Uniunea Europeană. Implicit, o relație specială cu SUA este absolut necesară atingerii deziderateloor de securitate urmărite de autoritățile române de-a lungul ultimelor două decenii, din momentul prăbuşirii Uniunii Sovietice.

Dar această necesitate nu este o noutate, diplomația națională depunând eforturi deosebite, încă de la mijlocul anilor '90, pentru a deveni un partener credibil în relațiile cu marele învingător al Războiului Rece. Parteneriatul Strategic şi evoluțiile ulterioare, culminând cu permanentizarea prezenței militare americane pe teritoriul României sunt evoluțiile firești ale acestui trend.

---

[1] George Cristian Maior, *Noul Aliat. Regândirea politicii de apărare a României la începutul secolului XXI*, Editura RAO, Bucureşti, 2009, pp. 132-133.

[2] *Strategia de Securitate Națională a României. România Europeană, România Euro-Atlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură şi prosperă*, București, 2006, pp. 22-25, http://www.presidency.ro/static/ordine/SSNR/SSNR.pdf, accesat la 28.05.2012.

2. Implicarea Statelor Unite în spațiul extins al Mării Negre

Pentru Statele Unite, Marea Neagră reprezintă un coridor strategic ce sprijină politica globală americană de consolidare a prezenței sale în Asia Centrală, un spațiu de interes major şi concurență geopolitică în secolul XXI. Amintim faptul că, interesul manifestat de SUA față de zona Caucazului şi Asiei Centrale are la bază rațiuni economice, exprimate încă din anii '90. În aprilie 1998, Departamentul american al Energiei a publicat un raport alarmant cu privire la strategia energetică națională, din care reieşea faptul că societatea americană a devenit periculos de dependentă de aprovizionarea externă cu hidrocarburi.

Conform previziunilor, în perioada 2002-2020, cererea de petrol în Statele Unite urma să crească cu 33%, iar cea de gaz cu 62%. Prin urmare, o prezență americană puternică în „noul Kuweit", cum denumiseră specialiştii Asia Centrală, nu mai era o simplă opțiune geopolitică ci o necesitate strategică[3].

De altfel, încă de la sfârşitul Războiului Rece, Zbigniew Brzezinski, fostul consilier pe probleme de securitate al preşedintelui Jimmy Carter şi una din „eminențele cenuşii" ale politicii externe americane din ultimele decenii, a intuit importanța geopolitică a spațiului central-asiatic. În cartea sa, publicată în anul 1997, *Adevărata alegere sau Noua dezordine mondială şi dilemele sale*, Brzezinski afirma: „În cursul următoarelor decenii, regiunea cea mai instabilă şi cea mai periculoasă – în stare să arunce planeta în haos – va fi cea a *Balcanilor mondiali*[4]. Din punctul de vedere al intereselor americane, configurația geopolitică actuală în principala zonă producătoare de energie lasă de dorit... în sudul Caucazului şi în Asia Centrală, unde noile state independente exportatoare de petrol se află încă în faza incipientă a consolidării politice... regiunea este expusă influențelor Rusiei şi Iranului".

Recomandările diplomatului american, coroborate cu interesele companiilor energetice americane s-au materializat prin adoptarea de către Congresul SUA, în august 1999 a *Silk Road Strategy Act – SRSA*; documentul se înscrie în logica ajutorului „pentru independența economică şi politică a țărilor din sudul Caucazului şi din Asia Centrală", vizând, practic, recrearea „Drumului Mătăsii". În noiembrie 1999, în timpul

[3] Roumiana Ougartchinska, Jean Michel Carré, *Războiul gazelor*, Editura ANTET, Prahova, 2009, pp. 115-116.

[4] În viziunea autorului, *Balcanii mondiali* includeau teritoriile fostei URSS, precum şi Orientul Mijlociu şi Iranul. Erau *Balcanii Eurasiei*, unde se găsesc cele mai importante rezerve de petrol şi gaze naturale exploatabile ale planetei.

reuniunii OSCE de la Istanbul, erau anunțate primele proiecte de penetrare americană a spațiului ex-sovietic: oleoductul Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) şi gazoductul Baku-Tbilisi-Erzerum (BTE)[5].

Nivelul de influență şi control pe care singura superputere existentă îl va exercita în spațiul central-asiatic va determina, în mare măsură, atât evoluția competiției globale dintre Washington şi Beijing, cât şi gradul în care Federația Rusă se va conecta la politica comunității euro-atlantice.

De asemenea, capacitatea Washingtonului de a modela agenda Mării Negre şi a spațiului caucazian oferă SUA posibilitatea de a integra ambele puteri regionale – Rusia şi Turcia – în alianța occidentală anti-teroristă. Pe de altă parte, un eventual eşec al administrației americane în a domina geopolitica Regiunii Extinse a Mării Negre oferă Moscovei şi Ankarei resurse substanțiale pentru a desfăşura jocuri strategice autonome şi a-şi promova interesele, nu neapărat în concordanță cu viziunile Uniunii Europene, NATO şi ale Statelor Unite.

Focalizarea atenției opiniei publice americane asupra necesității securizării şi stabilizării Europei Centrale şi de Sud-Est a dus la o vizibilitate mai redusă a Mării Negre în politica externă americană în primul deceniu post-Război Rece. Atentatele de la 11 septembrie 2001 şi direcționarea acțiunii politico-militare a Washingtonului spre Orientul Mijlociu şi Asia Centrală, precum şi folosirea pe scară largă de către Federația Rusă a „armei energetice", ca principal instrument de politică externă în raporturile cu Uniunea Europeană[6], au determinat oficialii americani să elaboreze o strategie dedicată promovării intereselor SUA în Regiunea Extinsă a Mării Negre (REMN).

De altfel, la întrebarea „De ce Statele Unite şi-au structurat obiectivele în REMN într-o strategie coerentă, atât de târziu?", răspunsul îl dă, în anul 2006, Mark Pekala, asistentul Secretarului de Stat al SUA pentru Afaceri Europene şi Eurasiatice. „Până de curând, noi, Guvernul SUA, nu am privit Regiunea Mării Negre ca pe o regiune în sine, ca pe o zonă aparte căreia să-i fie dedicat un set special de politici... Am lucrat peste un deceniu şi jumătate sau mai mult pentru soluționarea conflictelor înghețate. La fel, ori mai mult, am lucrat pentru promovarea democrației, societății civile şi pentru instituțiile unor guverne şi societăți sănătoase în aceste zone. Am încercat să promovăm reforme economice care să încurajeze comerțul şi să aducă o mai mare prosperitate şi am vorbit multor state din zonă despre energie… Am fost foarte activi pe aceste fronturi, dar nu am adunat totul

[5] Roumiana Ougartchinska, Jean Michel Carré, *op. cit.*, p. 118.
[6] Andrew Cottey, *Security in the New Europe*, PALGRAVE MACMILLAN, 2007, p. 121.

într-un set clar de obiective pentru Marea Neagră şi într-o Strategie pentru Marea Neagră"[7].

Această „atenție", relativ târzie, poate fi înțeleasă şi prin prisma faptului că, conceptul de Regiune Extinsă a Mării Negre a fost lansat de către cercetătorii americani Ronald D. Asmus şi Bruce P. Jackson abia în iunie 2004, într-un studiu publicat în revista „Policy Review"[8]. Principala justificare pe care autorii o oferă interesului regăsit pentru această regiune rezidă în schimbările radicale pe care le suferă mediul internațional de securitate după 11 septembrie 2001. Multitudinii de reconsiderări de priorități în ierarhia riscurilor de securitate şi reaşezări de rol şi importanță pe harta geopolitică şi geostrategică a lumii se adaugă procesele de extindere a NATO şi Uniunii Europene, care aduc cele două organisme internaționale de securitate în vecinătatea arealului amintit. Completează tabloul considerente ce țin de resursele regionale, îndeosebi de cele energetice, vitale în asigurarea securității UE[9].

Cu toate că expresia ca atare este introdusă în circuitul academic odată cu acest articol, procesul de configurare şi structurare a conceptului este mai vechi. Putem spune că preocupări care să cristalizeze ideea în discuție încep să se afirme la nivelul anului 2000, fiind inaugurate de analize dezvoltate de către unele dintre cele mai importante institute de studii de securitate şi apărare europene[10].

Într-un alt articol de referință, *The Soft War for Europe's East*, Bruce P. Jackson expune, în iulie 2006, viziunea americană a unei „mari Mări Negre", unde promovarea democrației ar veni să contracareze ambițiile „revanşarde" ale Moscovei. În acest spațiu, obiectivele şi valorile occidentale şi cele ale Rusiei sunt incompatibile, argumentează influentul om politic american. Practic, aici „se vor defini pentru prima dată, la 150 de ani de la asediul Sevastopolului, relațiile între Rusia şi Europa în primele decenii ale secolului XXI"[11].

---

[7] Mark Pekala, *Remarks at the „Economic Development Security in the Black Sea Region"*, Center for Strategic and International Studies Conference, Washington DC, October 31, 2006.
[8] Ronald D. Asmus, Bruce Jackson, *The Black Sea and the Frontiers of Freedom*, in „Policy Review", June-July 2004, pp. 17-26.
[9] *Ibidem*.
[10] Graeme P. Herd, Fotios Moustakis, *Black Sea Geopolitics: Dilemmas, Obstacle & Prospects*, Conflict Studies Research Center Series, G84, Sandhurst, UK, July 2000, http://www.defac.ac.uk/colleges/cscr; Mustafa Aydin, *Europe's next Shore: The Black Sea Region after EU Enlargement*, Institute for Security Studies, European Union, Occassional Papers, No. 53, Paris, June 2004 etc.
[11] Bruce P. Jackson, *The Soft War for Europe's East*, in Ronald Asmus (editor), Next Steps in Forging a Euro Atlantic Strategy for the Wider Black Sea, Washington D. C.: George Marshall Fund of the United States, 2007, p. 105.

Urmărind euro-atlantizarea bazinului Mării Negre, politica americană trebuie să promoveze „revizionismul geopolitic", pentru înlocuirea *status-quo*-ului actual care avantajează prin definiție Federația Rusă şi Turcia. Aceste state au dezvoltat formate regionale de gestiune a problematicilor subsistemului geopolitic al Mării Negre care, în esența lor şi sub aspectul soluțiilor asumate în raport cu amenințările de securitate, rămân mecanisme conservatoare, pro status-quo. Practic, în opinia lui Bruce Jackson, strategia de „revizionism geopolitic" îşi propune înlocuirea clasicului sistem de balanță a puterii având caracteristici de secol al XIX-lea (controlul politic, economic şi militar al Mării Negre divizat între imperiile Rus şi cel Otoman)[12].

În ansamblu, o astfel de strategie urmăreşte înlocuirea preeminenței celor două puteri cu un sistem regional cooperativ, interdependent, format din state democratice sprijinite prin mijloace eficiente de Statele Unite şi Uniunea Europeană. Logica acestei construcții rezidă în crearea unei structuri regionale auto-sustenabile care să protejeze tinerele democrații ex-comuniste de tentațiile unor politici de forță. O altă componentă majoră a acestui revizionism geopolitic vizează contestarea acelor norme care permit menținerea unui monopol considerat de elita americană drept anacronic pentru secolul XXI, precum prevederile Convenției de la Montreux din iulie 1936, care stabilesc controlul militar unic al Ankarei asupra Strâmtorilor.

În logica aceleiaşi proiecții strategice, o miză majoră euro-atlantică este aceea a deschiderii/permeabilizării spațiului pontic de către instituțiile europene în scopul securizării coridorului energetic al Mării Negre, o componentă vitală în asigurarea tranzitului hidrocarburilor dinspre statele producătoare din Asia Centrală spre statele consumatoare ale Europei. Miza rămâne securizarea unui traseu energetic alternativ în scopul reducerii dependenței europene de furnizorul principal de gaze – Federația Rusă.

Evoluțiile geopolitice şi geoeconomice ulterioare vin în sprijinul ideilor formulate de Bruce Jackson, fragilitatea democrațiilor post-sovietice neputând asigura ireversibilitatea reformelor democratice inițiate sau dorite de societățile respective.

Documentul integrator al politicii SUA în spațiul lărgit al Mării Negre – *Strategia adoptată de administrația Bush în anul 2007* – reprezintă rezultatul inițiativelor şi opiniilor unor personalități marcante ale vieții publice americane, oameni politici, specialişti în relații internaționale, economişti etc., exprimate atât de la tribuna Congresului cât şi în cadrul unor think-tank-uri prestigioase. Toate acest voci au reliefat necesitatea

[12] *Ibidem*.

implicării mai active în geopolitica şi geostrategia regiunii, solicitând administrației Bush să elaboreze „o strategie realistă de întărire a securității şi stabilității în bazinul Mării Negre" [13].

În vederea elaborării acestei strategii, elita ştiințifică americană a recomandat mai multe direcții pe care administrația americană să le promoveze:

• sporirea cooperării şi coordonarea acțiunilor cu Uniunea Europeană, care a dezvoltat deja instrumente politice, economice şi financiare prin intermediul Politicii Europene de Vecinătate (European Neighborhood Policy – ENP);

• încurajarea reformelor democratice şi economice din zona Mării Negre;

• stimularea cooperării cu state non-NATO în cadrul Programului Parteneriat pentru Pace;

• sprijinirea României şi Bulgariei, noile state membre NATO pentru un rol mai relevant în regiune, concomitent cu consolidarea relațiilor cu Turcia pentru risipirea temerilor acesteia legate de diminuarea rolului său strategic la Marea Neagră (România şi Bulgaria trebuie să aibă un rol determinant în arhitectura regională de securitate, SUA urmând să le sprijine inițiativele);

• întărirea alianței cu România şi Bulgaria şi acordarea de asistență militară, în cadrul pregătirii pentru intervenție în situații de urgență şi sprijin cu tehnică adecvată;

• presiuni politice asupra Federației Ruse în scopul ridicării sancțiunilor economice impuse Georgiei şi revitalizarea convorbirilor multilaterale privind găsirea unei soluții durabile pentru „conflictele înghețate", prin intermediul ONU şi OSCE;

• extinderea înțelegerilor economice bilaterale cu statele din bazinul Mării Negre, pentru investirea de capital american în infrastructura de transport a petrolului şi gazelor din zona Caspică în Europa[14].

În acest sens, strategia americană a urmărit, consecvent, să încurajeze guvernele pro-occidentale din Georgia şi Ucraina în adoptarea politicilor prin care procesul de reformă al statelor respective să capete un caracter ireversibil. Acțiunea militară rusă din august 2008, alegerile din Ucraina câştigate de candidatul pro-rus (februarie 2010) sau consolidarea statutului Ankarei ca putere regională a cărei agendă de politică externă nu mai este deplin racordată la direcțiile Bruxellesului şi Washingtonului reprezintă evoluții care întârzie, pe moment, derularea în condiții optime a inițiativelor americane în regiune.

---

[13] A se vedea pe larg: Ariel Ph. D. Cohen and Conway Irwin, *U.S. Strategy in the Black Sea Region*, în Backgrounder, No. 1990, December 13, 2006, Published by The Heritage Foundation, http://www.heritage.org/research/RussiaandEurasia/bg1990.cfm, accesat la 10.11.2010.

[14] *Ibidem*.

3. Parteneriatul strategic România – Statele Unite ale Americii

Parteneriatul Strategic, lansat la 11 iulie 1997, cu prilejul vizitei la Bucureşti a preşedintelui Statelor Unite, Bill Clinton, şi-a propus ca obiectiv prioritar consolidarea relațiilor dintre România şi SUA în domenii de interes strategic pentru ambele țări, fiind un mecanism avansat de colaborare în susținerea păcii şi stabilității în Europa de Sud-Est[15].

Cooperarea în cadrul Parteneriatului a determinat o dezvoltare substanțială a relațiilor bilaterale pe fondul unui intens dialog politic, fiind crucială pentru securitatea regională şi promovarea democrației în vecinătatea noastră imediată.

Profilul strategic al relației bilaterale cu Statele Unite se înscrie, de la mijlocul anilor '90, pe următoarele coordonate[16]:

- colaborarea pe probleme de securitate regională, precum stabilizarea Europei de Sud-Est şi a Regiunii Extinse a Mării Negre;
- dezvoltarea colaborării economice şi creşterea volumului schimburilor comerciale bilaterale;
- cooperarea militară;
- combaterea riscurilor neconvenționale.

Prezența militarilor români în teatrele de război din Irak şi Afganistan şi stabilirea unor facilități militare americane strategice pe teritoriul României sunt rezultanta acestei orientări pro-americane. De altfel, Strategia de Politică Externă Națională prezentată de Ministerul Afacerilor Externe la 20 ianuarie 2005 identifica parteneriatul bilateral ca reper esențial de acțiune pe plan extern.

La 6 decembrie 2005, Condoleezza Rice, secretarul de stat al Statelor Unite, a semnat la București *Acordul de Acces* care reglementa staționarea forțelor armate americane pe teritoriul României, conform viziunii exprimate în *Global Defense Posture Review*. Acest document (adoptat în anul 2004) a reprezentat strategia Pentagonului de reexaminare a dispozitivului său militar global, ca urmare a noilor realități geostrategice mondiale: mutarea frontierelor NATO şi prefigurata extindere a Uniunii Europene în regiunea Mării Negre, apariția de zone „fierbinți" în spații îndepărtate de continentul european – Asia Centrală şi Orientul Mijlociu sau susținerea acțiunilor de combatere a terorismului la nivel global. Se avea în vedere apariția unui nou tip de instalații militare, prin materializarea conceptului de baze mobile, temporare, care să sprijine acțiunile forțelor militare ale viitorului ce vor excela prin „capacitate, agilitate şi rapiditate operațională"[17].

---

[15] *Parteneriatul strategic România-SUA*, http://www.mae.ro/node/4944, accesat la 18.11.2011.
[16] Cătălin Târtan, *Evoluția Parteneriatului Strategic România–SUA*, http://www.armyacademy.ro/reviste/1_2004/ParteneriatulstrategicRomânia.pdf
[17] Vasile Popa, *Redislocarea bazelor militare ale SUA în Europa de Est – România*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", București, 2005, p. 23.

Acordul, intrat în vigoare la 21 iulie 2006, a vizat câteva amplasamente (baza aeriană de la Mihail Kogălniceanu, baza de antrenament Babadag, zonele de antrenament Cincu şi Smârdan), care urmau a fi utilizate de forţele americane. Prezenţa Statelor Unite în spaţiul pontic a fost consolidată prin încheierea unor acorduri similare cu Bulgaria, în aprilie 2006: poligonul de la Novo Selo, bazele aeriene Bezmer şi Graf Ignatievo, de lângă Plovdiv, sunt utilizate de americani.

Se prevedea ca Washingtonul să poată utiliza bazele româneşti şi bulgare pentru antrenamente, inclusiv pentru exerciţii comune şi multilaterale în diverse formate de colaborare, pentru furnizarea de provizii şi ca puncte de tranzit pentru teatrele de operaţiuni din Afganistan si Irak[18]. Practic, Statele Unite au posibilitatea să staţioneze în spaţiul Mării Negre de la 5.000 la 10.000 de militari, prin rotaţie sau permanent în ambele ţări.

Noile locaţii militare se constituie în instrumente eficiente de transpunere în practică a strategiei externe americane de întărire a securităţii şi stabilităţii zonelor Balcanilor şi Mării Negre, ale Caucazului şi Asiei Centrale sau Orientului Mijlociu. Pe de altă parte, acestea se vor integra în reţeaua globală de baze a SUA, asigurând, împreună cu instalaţiile militare din fostele republici sovietice din Asia Centrală şi cele din Orientul Mijlociu şi Africa, securitatea surselor de petrol caucazian şi a rutelor de transport a acestuia, contracararea ameninţărilor generate de exportul radicalismului islamic dinspre zonele aflate pe „axa răului" spre cele cu conflicte interconfesionale latente, gestionarea stărilor de criză şi conflictuale eurasiatice, a instabilităţii regionale şi a factorilor de risc terorist global[19].

Intervenţia forţelor americane şi ale NATO dincolo de „zona de siguranţă din Europa", în „zona de haos din afara ei", conform celor enunţate de specialistul militar american Robert Cooper, se va sprijini, decisiv, pe noile capacităţi de răspuns din sud-estul Europei; astfel, la Baza de la Mihail Kogălniceanu se află stabilit, din ianuarie 2010, Comandamentul Forţei Operaţionale Întrunite Est, de unde vor fi coordonaţi atât militarii americani din Bulgaria, cât şi cei staţionaţi în România.

Este de aşteptat ca, pe măsură ce prezenţa americană în Regiunea Extinsă a Mării Negre se consolidează, importanţa acestui spaţiu va creşte exponenţial, guvernul SUA fiind interesat din ce în ce mai mult în asigurarea securităţii cetăţenilor săi şi funcţionarea în deplină siguranţă a plasamentelor economico-militare realizate în zonă. Putem aprecia că

[18] Seth Robson, *New bases in Bulgaria, Romania cost U. S. over $ 100M*, Stars and Stripes, October 17, 2009, http://www.stripes.com/news/new-bases-in-bulgaria-romania-cost-u-s-over-100m-1.95658, accesat la 3.04.2010.
[19] Ioan Bidu, Cristian Troncotă, *Coordonate de securitate*, Editura ANI, Bucureşti, 2005, pp. 224-225.

prezența militară constantă a Statelor Unite în spațiul Mării Negre, așa cum a fost statuată prin Doctrina din anul 2007 şi acțiunile ulterioare, va spori şi eficiența formatelor de cooperare regională, numeroase dar care nu funcționează, încă, la parametrii doriți.

Efecte de mare însemnătate vor exista şi ca urmare a instalării în România şi în bazinul Mării Negre a elementelor noului sistem american de protecție anti-balistică.

La 17 septembrie 2009, președintele SUA Barack Obama a anunțat decizia de a dezvolta o abordare gradual-adaptivă *(Phased Adaptive Approach)* pentru sistemul american de apărare antirachetă în Europa, care să protejeze mai eficient atât forțele NATO desfăşurate pe continent, cât şi teritoriul SUA şi al aliaților săi. În esență, este vorba despre un alt proiect, mai realist şi mai uşor de transpus în practică decât cel al administrației Bush[20].

Această abordare prezintă o serie de avantaje clare față de planul fostei administrații americane[21]:

- creşte capacitatea sistemului de a apăra Europa, în condițiile în care amenințările reprezentate de rachetele cu rază scurtă sau medie de acțiune sunt în creştere (în acest sens, varianta propusă de actuala administrație americană ține cont şi răspunde celor mai noi evaluări privind riscurile de atacuri cu rachetă);

- răspunde amenințărilor actuale şi este de natură să încorporeze rapid noi tehnologii, pe măsură ce amenințările evoluează (sistemul antibalistic bazat pe rachetele SM-3 este uşor de adaptat şi modernizat, având şi rază lungă de acțiune, peste 500 de km);

- acoperă integral teritoriul României (şi, în final, al tuturor statelor aliate); varianta administrației anterioare nu asigura protecție anti-rachetă decât pentru o porțiune redusă de teritoriu în nord-vestul României[22].

Decizia administrației Obama are şi o încărcătură politică deosebită: este un semnal clar că SUA acordă țărilor din sud-estul Europei, un rol sporit în noua configurație geopolitică a intereselor mondiale americane. Coordonarea sporită a politicilor de securitate ale României şi Bulgariei,

---

[20] THE WHITE HOUSE. Office of the Press Secretary, *Fact Sheet on US Missile Defense Policy. A „Phased, Adaptive Approach" for Missile Defense in Europe*, September 17, 2009, disponibil la http://www.whitehouse.gov/the_press_office/FACT-SHEET-US-Missile-Defense-Policy-A-Phased-Adaptive-Approach-for-Missile-Defense-in-Europe, accesat la 08.02.2010.

[21] Pentru detalii, a se vedea US Department of Defence, *Ballistic Missile Defence Review*, http://www.defense.gov/bmdr/; US Department of Defence, *The Missile Defense Agency (MDA),* http://www.mda.mil/about/about.html, accesat la 12.06.2010.

[22] *Valorificarea parteneriatelor strategice şi a relațiilor bilaterale prioritare*, http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=42651&idlnk=&cat=3, accesat la 07.05.2011.

Poloniei, Cehiei sau țărilor baltice cu cea a Washingtonului se materializează prin prezența infrastructurii moderne americane pe teritoriul acestor state, elita politică şi militară a SUA asumându-şi prerogative legate de consolidarea securității societăților respective.

Washingtonul a stabilit ca obiectiv-țintă asigurarea, până în anul 2018, în proporție de sută la sută, a protecției aliaților NATO din Europa, împotriva unor eventuale atacuri cu rachete balistice cu rază intermediară şi medie de acțiune declanşate de state ostile Occidentului, precum Iranul. Autoritățile de la București au răspuns rapid propunerii părții americane privind participarea României la abordarea gradual-adaptivă a sistemului de apărare antirachetă din Europa**,** prin aprobarea dată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, în şedința din 4 februarie 2010.

Cele 24 de sisteme de interceptare de tip SM-3 (Standard Missile 3) instalate în cadrul bazei aeriene de la Deveselu, împreună cu sistemul radar amplasat în Turcia şi devenit operațional în ianuarie 2012, vor trebui să fie capabile să anihileze un eventual atac cu rachete cu rază lungă de acțiune, inițiat de state din Orientul Mijlociu împotriva teritoriului statelor NATO[23].

În acest sens, *Declarația comună privind parteneriatul strategic pentru secolul XXI între România şi Statele Unite ale Americii*, adoptată la Washington la 13 septembrie 2011, arată că „România şi Statele Unite salută decizia NATO din noiembrie 2010 de a dezvolta o capabilitate de apărare împotriva rachetelor care să ofere acoperire şi protecție depline pentru toate populațiile, teritoriile şi forțele NATO din Europa”[24].

Importanța acestui sistem pentru securitatea României este subliniată şi în Strategia Națională de Apărare a Țării, unde se specifică: „proiectul bilateral dezvoltat cu SUA va reprezenta o contribuție concretă la dezvoltarea sistemului de apărare antirachetă preconizat de NATO”[25].

În deschiderea summitului Alianței Nord-Atlantice, desfăşurat la Chicago (20-21 mai 2012), secretarul general al NATO, Anders Fogh Rasmussen, a declarat operațională prima fază a instalării sistemului antirachetă destinat protejării Europei[26]. Cu ocazia întâlnirii la nivel înalt, preşedintele Traian Băsescu a afirmat că, începând cu 20 mai 2012, o parte din sud-estul

---

[23] A se vedea pe larg *NATO Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence (ALTBMD)*, Public Diplomacy Division (PDD), January 2011, http://www.nato.int, accesat la 20.02.2012.

[24] US Department of State, *Joint Declaration on Strategic Partnership of the 21st Century Between the United States of America and Romania*, http://www.state.gov./p/eur/rls/or/172241.htm, accesat la 03.02.2012.

[25] *Strategia Națională de Apărare a Țării*, la http://www.presidency.ro, accesat la 08.04.2011.

[26] Este vorba despre prima dintre cele patru etape care vor conduce la instalarea completă a sistemului de apărare antirachetă, bazat pe tehnologie americană, pe continentul european, la orizontul anilor 2018-2020.

Europei şi zone din teritoriul României sunt protejate antibalistic. Totuşi, oficialul român a reiterat faptul că, ţara noastră va fi deplin şi permanent protejată numai după intrarea în funcţiune a componentelor terestre care se vor amplasa la baza de la Deveselu, în anul 2015[27].

Amintim faptul că România urmăreşte dezvoltarea unui sistem NATO de apărare antirachetă care să se bazeze pe elementele principiale decise la summit-ul de la Bucureşti (2008), reiterate la cel de la Strasbourg-Kehl (2009) şi integrate în Noul Concept Strategic la Lisabona (2010)[28], respectiv „indivizibilitatea securităţii Alianţei, solidaritatea aliată şi acoperirea integrală a teritoriului statelor membre"[29].

Autorităţile de la Bucureşti au subliniat, de altfel, faptul că participarea la dezvoltarea sistemului american de apărare anti-balistică reprezintă o reconfirmare a „relaţiei speciale cu SUA", proiectul contribuind la „creşterea gradului de securitate a ţării noastre şi a continentului european"[30].

În ceea ce priveşte colaborarea bilaterală în domeniul gestionării altor ameninţări la adresa securităţii interne sau internaţionale, aceasta are deja o vechime considerabilă. Cooperarea strânsă cu SUA în domeniul combaterii terorismului are tradiţie, ţara noastră aderând, din anul 2004, la principiile documentului „Proliferation Security Initiative", iniţiativa americană destinată combaterii proliferării armelor de distrugere în masă, prin blocarea transferurilor ilicite pe toate căile de transport utilizate de infractori[31].

Cooperarea multidimensională s-a materializat, de asemenea, prin destructurarea unor reţele de criminalitate cibernetică atât pe teritoriul naţional, cât şi în Statele Unite, a căror activitate aducea importante prejudicii companiilor americane. Amintim numai ampla acţiune comună desfăşurată în iulie 2011, când zeci de persoane au fost arestate pentru infracţiuni cibernetice în România şi în Statele Unite, ca urmare a schimbului de informaţii între cele două servicii de intelligence, SRI şi FBI[32].

---

[27] Ari Berg, *NATO: Prima etapă a scutului antirachetă e oficială*, Agenţia de ştiri şi analize a Mării Negre, 21 mai 2012, http://www.karadeniz-press.ro, accesat la 28.05.2012.

[28] Strategic Concept For the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation, Adopted by Heads of State and Government in Lisbon, *Active Engagement, Modern Defence*, http://www. nato.int, accesat la 15.12.2011.

[29] *Paragrafele 50-53 din Declaraţia şefilor de state şi de guverne adoptată la Summitul NATO de la Strasbourg-Kehl (4 aprilie 2009)*, la http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=42237&idlnk=&cat=26105, accesat la 10.06.2009.

[30] http://www.presidency.ro, 28 aprilie 2010, accesat la 05.06.2011.

[31] http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=27058, accesat la 10.05.2011.

[32] *Declaraţia de presă a directorului FBI, domnul Robert Mueller în urma întâlnirii cu directorul SRI, domnul George Cristian Maior*, 07.12.2011, http://www.sri.ro, accesat la 29.05.2012.

Declarația comună a directorilor Serviciului Român de Informații, George Cristian Maior şi FBI, Robert Mueller, cu ocazia vizitei înaltului oficial american la Bucureşti, decembrie 2011, a reliefat faptul că dialogul şi cooperarea, în special pe componenta de cyberintelligence, domeniu în care SRI este autoritate națională din anul 2008, dar şi în ceea ce priveşte combaterea criminalității economice şi financiare s-a aprofundat şi diversificat. Practic, reprezintă o formă concretă a dorinței celor două părți de consolidare a Parteneriatului Strategic pe componenta de securitate.

O altă realizare de succes a implicării americane în sprijinirea eforturilor naționale de combatere a noilor amenințări la adresa securității regionale şi nu numai, este reprezentată de apariția şi dezvoltarea *Centrului Regional SECI pentru prevenirea şi combaterea infracționalității transfrontaliere*[33]. Principala misiune a Centrului Regional, deschis la Bucureşti la 16 noiembrie 1999, o constituie facilitarea schimbului de informații între structurile de securitate şi intelligence ale țărilor membre[34], în scopul combaterii criminalității organizate cu ramificații transnaționale.

Importanța sa rezidă în faptul că Centrul SECI este singurul instrument regional care contribuie direct la sprijinirea eforturilor instituțiilor de aplicare a legii din sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere[35]. Experiența şi rezultatele înregistrate din momentul apariției până în prezent, îl recomandă drept instituția pregătită pentru a oferi expertiză specializată structurilor cu sarcini similare a căror arie de interes o constituie Regiunea Extinsă a Mării Negre.

Centrul SECI, fiind un format de succes în ceea ce priveşte colaborarea „pe teren" între instituțiile de securitate, are de explorat noi dimensiuni ale cooperării regionale în domeniile economic, militar, de protecție a mediului, de consolidare a infrastructurilor critice, abordând astfel, multiplele paliere ale conceptul actual de securitate.

4. Concluzii

Relația specială cu Statele Unite îşi dovedeşte utilitatea cu atât mai mult cu cât, nici în prezent, Alianța Nord-Atlantică şi Uniunea Europeană

[33] *Centrul Regional SECI pentru Combaterea Infracționalității Transfrontaliere*, http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=29242&idlnk=1&cat=3, accesat la 28.01.2012

[34] Statele participante la SECI sunt Albania, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, FYROM, Republica Moldova, România, Slovenia, Turcia şi Ungaria, existând, de asemenea şi state susținătoare – Austria, Germania, Italia, Elveția, Statele Unite şi Ucraina.

[35] SECI CENTER BUCHAREST, http://www.secicenter.org/m106/About_SECI, accesat la 15.11.2011.

nu au o viziune strategică comună referitoare la Regiunea Extinsă a Mării Negre. Aceasta se datorează atât diferenţelor conceptuale, cât şi faptului că, spre deosebire de Europa Centrală şi de Est, unde integrarea în NATO şi UE erau indisolubil legate, în spaţiul Mării Negre situaţia este diferită, doar România şi Bulgaria făcând parte din cele două structuri.

Prin intermediul Politicii Europene de Vecinătate (European Neighborhood Policy – ENP), Uniunea Europeană urmăreşte să creeze un „cerc de prieteni" în jurul periferiei sale, inclusiv la Marea Neagră. În mod similar, subliniind faptul că regiunea este, în acelaşi timp, o „punte" către regiunea bogată în energie a Mării Caspice şi o barieră în faţa ameninţărilor transnaţionale, NATO promovează o concepţie „punte/barieră" pentru această zonă.

În mod cert, SUA şi-au asumat parteneriatul strategic cu România dincolo de realităţi ce constituiau bariere clare, precum diferenţa de statut internaţional, compatibilitate şi capabilităţi de natură politică, economică sau militară. Putem aprecia faptul că relaţia consolidată cu Statele Unite a ajutat România să parcurgă drumul de la statutul de consumator de securitate, la cel de furnizor de securitate atât în zona Balcanilor cât şi în spaţiul Mării Negre.

Din aceste considerente, prin politica externă naţională s-au stabilit ca obiective de referinţă, în următorii ani, adâncirea substanţei parteneriatului România-Statele Unite pe componentele sale esenţiale: dialog politic, securitate internaţională şi cooperare economică, prin consultare reciprocă şi acţiune externă coordonată.

Prezenţa militară americană şi cuprinderea României în proiectul antirachetă, conferă zonei Mării Negre în general şi ţării noastre în special o importanţă strategică sporită, aspect de neimaginat la începutul anilor '90.

De asemenea, la nivel naţional s-a apreciat corect faptul că securitatea spaţiului euroatlantic este indivizibilă, iar dilema euroatlantism-europenism este contraproductivă. Strategia Naţională de Apărare a Ţării (2010) evidenţiază necesitatea aprofundării parteneriatului UE-NATO şi, implicit, rolul pozitiv al prezenţei americane pe continent, deoarece cele două entităţi nu sunt concurente în ceea ce priveşte securitatea europeană[36].

Aceasta în condiţiile în care SUA sunt nu numai aliatul şi partenerul nostru strategic, dar şi aliatul şi partenerul strategic al Europei comunitare, iar între cele două maluri ale Atlanticului nu există incompatibilităţi şi divergenţe esenţiale şi ireductibile.

[36] Strategia Naţională de Apărare, Bucureşti, 2010, http://www.presidency.ro/static/ordine/SNAp/SNAp.pdf, accesat la 27.03.2012.

Bibliografie

1. Asmus D. Ronald, Bruce Jackson, *The Black Sea and the Frontiers of Freedom*, in „Policy Review", June-Julie 2004.

2. Bidu Ioan, Troncotă Cristian, *Coordonate de securitate*, Editura ANI, Bucureşti, 2005.

3. Cioroianu Adrian, *Geopolitica Matrioşkăi*, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2009.

4. Cohen Ph. D. Ariel and Conway Irwin, *U.S. Strategy in the Black Sea Region*, in Backgrounder, No. 1990, December 13, 2006, Published by The Heritage Foundation, www.heritage.org/research/RussiaandEurasia/bg1990.cfm.

5. Emerson Michael, *President Yanukovich's Dubios Deal*, May 5, 2010, http://www.ceps.eu/book/president-yanukovich's-dubious-deal.

6. Ionescu E. Mihail, *Regiunea Extinsă a Mării Negre: privire istorică şi dinamici contemporane*, în Regiunea Extinsă a Mării Negre. Concept, evoluție, perspective, „Occasional Papers", 6th Year, 2007, No. 10.

7. Jackson P. Bruce, *The Soft War for Europe's East*, in Ronald Asmus (editor), Next Steps in Forging a Euro Atlantic Strategy for the Wider Black Sea, Washington D. C.: George Marshall Fund of the United States, 2007.

8. Maior Cristian George, *Noul Aliat. Regândirea politicii de apărare a României la începutul secolului XXI*, Editura RAO, Bucureşti, 2009.

9. Ougartchinska Roumiana, Jean Michel Carré, *Războiul gazelor*, Editura ANTET, Prahova, 2009.

10. Pekala Mark, *Remarks at the „Economic Development Security in the Black Sea Region"*, Center for Strategic and International Studies Conference, Washington DC, October 31, 2006.

11. Pop Adrian (coord.), *Spre o strategie europeană în bazinul Mării Negre. Cooperarea teritorială*, Proiect SPOS 2007 – Studii de strategie şi politici, Institutul European din România, Bucureşti, 2007.

12. Popa Vasile, *Redislocarea bazelor militare ale SUA în Europa de Est – România*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2005.

13. SECI CENTER BUCHAREST, http://www.secicenter.org/m106/ About SECI.

14. *Strasbourg/Kehl Summit Declaration*, April 4, 2009, www.nato.int/ cps/en/natolive/news_52837.htm?mode=pressrelease.

15. *Strategia Națională de Apărare a Țării*, Bucureşti, 2010, http://www.presidency.ro.

16. *Strategia de Securitate Națională a României. România Europeană, România Euro-Atlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură şi prosperă*, Bucureşti, 2006, http://www.presidency.ro/static/ordine/SSNR/SSNR.pdf.

17. Tsereteli Mamuka, *New Strategic Realties in the Black Sea/Caspian Region*, Central Asia-Caucasus Institute, February 17, 2010.

Surse Internet

http://www.conflictstudies.org.uk/, *Conflict Studies Research Centre*

http://www.silkroadstudies.org/, *Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program. A Joint Transatlantic Research and Policy Center*

http://www.mae.ro

http://www. presidency.ro

http://www.sri.ro

The American Intelligence Services in Romania during 1944-1948 – political aims and objectives –

PhD candidate **Sorin APARASCHIVEI**[1]
National Intelligence Academy *"Mihai Viteazul"*
sorinaparaschivei@yahoo.com

Abstract

The aim of this article is to provide an overview on the main political objectives and tasks of the American Intelligence Services in Romania at the beginning of the Cold War (1944-1948).

Research is based on an analysis of the archive documents prepared by the Romanian Intelligence Special Service (SSI) and the Office of Strategic Services (OSS) of the United States, as well as successive structures that preceded the actual Central Intelligence Agency (CIA). The main topics of interest for the American services in this region were: the Romanian Government, the Democratic Parties Union, the Parliament, opposition parties, censorship, and the Romanian-Soviet relationship.

In our assessment, critical events unfolding in Romania at the time and the way in which they were approached by American intelligence, provided the latter with essential insight and expertise to be used in countering Communist guerrillas and the threat they posed to democracies in the "Free World".

Keywords: intelligence, Romania, Office of Strategic Services, Cold War, Communism

According to The Romanian Special Information Service's (SSI) documents, between 1944 and 1948, of all foreign intelligence services operating on our territory, the American service was the most active. SSI has been able to establish that internal links of the American espionage were realized mostly with agents of the British Intelligence Service on our

[1] This document is part of a PhD thesis entitled "The American In Intelligence Service in Romania Between 1944-1948", currently under ellaboration at the Faculty of History, University of Bucharest. Translated by Cristina Ivan.

territory, as well as with those of the Hungarian and Turkish Intelligence Services. The intensity of the American espionage activities determined SSI to consider that this could have been the cover for a potential systematic organisation in Romania of "intelligence bases for the entire Eastern European region" [2].

It is our objective to present, in this article, the main political objectives and tasks that the American Intelligence Structures focused on[3]. According to the directives the leadership of the American Military Mission in Romania gave, the analysis of the political situation in Romania, as well as the drafting of monthly bulletins, was tasked to analysts under Burton Berry (the political representative of the US in Romania). Documents were later on sent to the US State Department.

SSI was informing the Groza government that the American Intelligence Structures were taking interest in: the activity of both Government and Parliament, as well as that of the opposition (e.g. historical parties, opinion trends), dissident, reactionary and subversive organisations, the public opinion's morale, as well as its life standard, effects of Anglo-American propaganda on the Romanians state of mind, political trials and their verdicts, judicial system, censorship, reasons and causes behind drafting ratified or rejected laws, the Soviet-Romanian relationships, as well as actions that, might have had, in time, strong anti-soviet impact. SSI was also reporting that the American intelligence structures surveilled events regardless of their domain: "Each indigenous element is regarded as a public opinion representation body, therefore the American service reports any account, even those containing obvious exaggerations. The material is processed according to theme. It is based on a questionnaire response system (inquiry), and then gets the final form (in the Rome headquarters). According to statistics, Americans have a tendency to draw precise conclusions on the subject of interest. All those that require help from the Americans are interviewed on their life conditions. Letters and correspondence to relatives and acquaintances in the US are, in their turn, carefully examined by the American Intelligence Service. It seeks to identify those passages in which current situation in the country is discussed, a fact which is exploited by John Popa [a veteran of the Office of

[2] Central Library of the National Intelligence Academy *"Mihai Viteazul"*, Documentary *Fund 140*, pp. 62-72.

[3] We use the generic name "American Intelligence Structures" to mark the activity of all the American intelligence units carrying out covert activities within the American Military Mission in Romania (marine, air, army, security, State Department etc.).

Strategic Services – OSS], working under the direct leadership of [Roy] Melbourne on the internal Romanian line of the *Security Office*"[4]. *Security Office* was the structure drafting individual profiles (*Who's Who*) of every political figure, as well as Romanian service workers and individuals getting in contact with the American Mission. Profiles of government members, as well as members of the Romanian Communist Party (PCR) or of the political environment were refered to as special files and, in case one of these individuals travelled outside the country, the file was sent to the office in the country of destination.

On November 9th, 1944, the American lieutenant Henry L. Roberts sent to Washington a report in which he clearly stated: "Russia takes active, covert interest in progressively turning Romania into a communist country as well as eventually annexing part of the country or attaching it entirely to the Soviet Union"[5]. This piece of intelligence is reiterated on April 1945, by another report, this time drafted by The Research and Analysis Department (R&A) of OSS, which highlighted: "During the past 7 weeks since the Democratic Front took over power in Romania, important steps have been made by the communists to consolidate power by enforcing aggressive measures to intimidate political opponents and eliminate them from the Romanian Army, police and state departments. (…) In one week only, 52 Army generals were made redundant. Other three generals were arrested under the accusation of allowing Iron Guard members escape to Germany. (…) By the end of March 1945, well informed sources from the Communist Party have told our OSS agents that the number of political arrests in Romania reached 30,000. (…) All these actions have been supported by Soviets, who also enforced, with the assistance of the Propaganda Ministry, a strict censorship of the press"[6].

In March 1945, an OSS agent in Bucharest has even managed to send to Washington a plan for turning Romania into an entirely communist

[4] Central Library of the National Intelligence Academy *"Mihai Viteazul"*, Documentary *Fund 140*, pp. 62-72.

[5] Cristian Troncotă, *România şi frontul secret, 1859-1945*, Editura Elion, Bucureşti, 2008, p. 366.

[6] Detailed description in Doc: *The Democratic Front Government of Rumania*, OSS, Research of Analysis Branch 3070S (Secret), 27 April 1945, Current Intelligence Study Number 15; approved to be declassified on January 2002, http://www.foia.cia.gov/docs/, accessed on December 11, 2010.

country, a document signed by Evgheni Suhalov, who was, at the time, the Cominform representative. The source, so called F-O, mentioned that the *plan* was to be fully implemented in two stages, set to accomplish the following objectives: a) completing the Agricultural reform by confiscating main land properties and ruining their owners; b) destructuring the army in its current form and creating a new one, from the "Tudor Vladimirescu" and "Avram Iancu" divisions (the latter located in the Soviet Union at that time). The army was to incorporate all officers activating on soviet soil; c) liquidation of all banks via attacks performed against the National Liberal Party (PNL), whose members owned the majority of private banks; d) destroying small country farms in order to cut their owners access to land, cars and cows, a measure considered necessary for these people to be forced to adher to the collective farming system; e) the king's abdication and subsequent exile of the royal family; f) step by step suppression of trading firms doing business with US and Great Britain and redirecting exports towards the Soviet Union; g) abolishing historical political parties by arresting, assassinating, and kidnapping of its members; h) creating a police entity based on the concept of an NKVD type "popular militia"; i) directing rural population towards industry, which was to be rapidly developed in Romania; j) no foreigner would be allowed entrance to Romania, except for those coming from coutries under direct Soviet Unions's influence[7].

In our opinion, the fact that the American espionage managed to obtain such a plan, disclosing soviet intentions in Romania, was of utmost importance in planning further steps of the American agents. Washington could have counteracted early in advance the soviet action, by sending personnel specialized in the fields targeted by Soviets.

Early 1945, part of the American attention focused also on Transylvania for which Romania was under a lot of pressure by the Soviet

[7] See document in: Ioan Chiper, Fl. Constantiniu, Adrian Pop, *Turning Romania Into a Soviet Country. Anglo-American Perceptions, 1944-1947*, Iconica Publishing House, Bucharest, 1993, pp. 135-139; authors cite: Washington DC National Archives, RG 220, *Record of the Office Strategic Services*. Refrences to the document are also made by Constantin Buchet, *Romania and the American Containment Policy*, in The Totalitarian Regime Archives, Year VI, No. 21, (4/1998), Bucharest, p. 88, and Cristian Troncotă, Romania and the Secret Front, pp. 366-367.

Union. SSI reported that American intelligence sent to the spot special observers assigned with documenting the topic. Some intelligence, given to SSI by an informant within the Swiss Diplomatic Delegation, suggested that the Anglo-American had already decided to create observation posts in Cluj, Timişoara, Constanța and Iaşi, by sending there residents under the pretext of liquidating financial and economic pending issues[8].

On August 6, 1945, SSI informed that the American Mission had been tasked to urgently draft a detailed report on the political situation in Romania and the Government's intentions. Historical parties PNL and PNȚ circles have been contacted for details. Engineer Paul Zota was the link between these two parties and the American Mission. He was one of those drafting daily reports and other intell' documents to be later on delivered to the American Mission either directly or via link persons[9]. In September, having received orders via a military courier, an SSI informant drew attention to the fact that the leaders of the opposition parties, namely Dinu Brătianu and Iuliu Maniu, had been entrusted by the American Military Mission, to draft a detailed report on events in the country since August 23rd, 1944. The report was to be focused on the political situation. In order to carry out this task, the two parties' leadership asked several trustworthy party members to document and provide statistics on the implementation of the Truce Convention, agricultural reform, measures on education, public order, new laws drafted by the Ministry of Justice, the activity of the People's Party etc. The SSI informant also stated that: "the data were to be collected both in the capital city and in the country, for this reason regional organisation leaders being confidentially tasked. The report would be drafted with the assistance of the two parties by no later than September 1st, 1945"[10].

One month later, the 8th November manifestation took place. According to officials, it "was ended by the brutal intervention of the Anglo-American imperialists in the life of the new democratic regime

[8] SRI, ANIMV, *FD 148*, p. 6.
[9] National Archives (AN), Council of Ministries Presidency – Special Intelligence Service (PCM-SSI), File 38/1945.
[10] AN, PCM-SSI, Dosar 38/1945.

of the country". Following investigation of the Martial Court cabinet, it was established that during that day, the crowd, instigated by PNŢ and PNL, went to the American Diplomatic Office, shouting slogans such as: Down with the terrorist government! Long live the atomic bomb! Long live the US and Great Britain! etc. During the "attack" against the Interior Ministry, there were also heard slogans such as: "English! US!". An English officer leading the group attempted to force the back gate of the Interior Ministry and burn the fence, while pretending of course to photograph and observe violent manifestations". Investigations also showed that American and British journalists have chosen to take only those shots that put demonstrators in a good light[11]. SSI established that engineer Şerban Ghica, a member of PNŢ, identified as demonstrators' leader, took refuge in the hotel room of the American *International News* war correspondent, Thayer Mary. He could not therefore be arrested, American officers Sehechelford (or Shackel-Ford) and Dalle lobbying for the aforementioned[12].

The next day, SSI reported that general van Schuyler (head of the American Military Mission in Romania) had ordered that all American Mission officers attend manifestations. SSI signalled among others: major David Scott Cripps, colonel Walter Ross, colonel Sehechelford, Jack Maher, seargent Castelli, soldier Danka P. John, driver Otkovsky George, Chiriac and Mrs. Croitoru (American citizens of Romanian extraction), as well as journalists Sam Brewer, Frank O'Brien, Mary Thayer, Fodor, Markham, Rossin, Harrison, Sally Brown etc. "Major Cripps photographed attacks on cars, their overthrow and arsoning by the crowd. He also recorded declarations and then returned to the mission to urgently develop films"[13].

A few days later, on November 14th 1945, commissary Tălăngescu Gheorghe, from Bucharest State Intelligence Division, was reporting: "Indeed, colonel Emmens and major Glonde, of the American Military Mission, were assigned to document manifestations from November

[11] Apud: Stelian Neagoe, *Political History of Romania 1945-1947*, New Alternative Publishing House, Bucharest, 1996, pp. 334-337.
[12] AN, PCM-SSI, File 43/1945, *The Activtiy of Foreign Intelligence Services*, November 8-14, 1945.
[13] The White Book of Security*, August 23, 1944 – August 30, 1948,* Volume I, Romanian Intelligence Service, 1997; Mihai Pelin (coord.), Constantin Aioanei, Nevian Tunăreanu, Florin Pintilie, pp. 585-590 and p. 604.

8th 1945. (…) They have been assisted by captain Armoore [Norman Armour], from the American Intelligence Service and Sam Brewer, O'Brien, Ms. Nelson, from the American Military Misission, Ms. Mony Horovitz and Mrs. Dorobanțu. (…) The Comission has been given a series of photographs illustrating events occurred in the Palace Piazza and the Minsitry of Interior. These, as well as the photographs taken by American journalists were integrated into an album called *"How is Romania being governed"*.

Mr. Coposu [Corneliu], Iuliu Maniu's secretary, has been reported to enter the American Mission three times, on November 12th, 1945[14]. (...) Informant N. 1 has warned that tomorrow Coposu will bring to the Mission several reports and photographs, received from National-Peasant Party regional organizations, that are to be delivered to major Long. Reports coming from the outside, as well as relevant photographs will be integrated into a documentary which is being drafted at the American Military Mission to be later in the week send by plane"[15].

On their part, communist authorities staged early in advance interventions to anihilate "the brutal interference of the Anglo-American forces". The General Working Confederation was given orders that, starting early morning, large groups of railway workers are posted in the Palace Piazza. They have been ordered to wait discreetly, "so as not to attract the attention of Etheridge's men. Nevertheless, they were instructed to use, once the latters left, all means to annihilate any form of public manifestation. These teams were to be, if necessary, changed by rotation"[16]. It's also worth mentioning that, when preparing the manifestation, historical parties relied on the presence of Mark Erheridge, which was US president's delegate for Eastern Europe. Unfortunatelly, Etheridge arrived in Romania only on November 19th, 1945.

In the following months, American intelligence focused on the arrests ordered by the Romanian government, as many of those targeted were accused of having taken part in the National Resistance Movement, supported

[14] At that time, Corneliu Coposu was considered one of the leaders of the National Peasant Party intelligence apparatus.
[15] ASRI, File in archive "D", no. 2595, f. 177 (PPC, SC Group 3rd, November 14th, 1945).
[16] White Book of Security, *August 23rd, 1944 – August, 30rd, 1948*, Volume I, Romanian Intelligence Service, 1997; Mihai Pelin (coord.), Constantin Aioanei, Nevian Tunăreanu, Florin Pintilie, p. 583.

by the US. General van Schuyler noted that a source with high rank in the Minsitry of Interior informed Charles Hulick, councillor of the State Deprtment in Romania, that these arrests had nothing to do with the "movement of resistance" in Romania, but was rather the result of direct orders from NKVD. The latter instructed that Romanians make every necessary effort to put the blame on the American Mission for incorrect actions. The source also stated that, for over a month, the Romanian counterespionage has managed to obtain important documents from the American Mission's files, which were photocopied and later returned. These documents offered sufficient evidence to incriminate the activity of the American Diplomatic Mission in Romania. SSI was also informed that during February 20-23, 1946, a conference was organized at the American Diplomatic Mission, attended by Burton Berry and his collaborators. The subject of the conference was the leakage of information. One of the topics tackled with had also been soviet journalist's procurement, from an obvious insider, of intelligence that linked the American Mission with the leadership of the Romanian historical parties. Frank Stevens was said to have nominated clerk Simon Rad, supposed to have reported the information to O'Brien, who, in his turn, passed it on to the Soviet agency TASS[17].

1. War is knocking on the door

Year 1946 proved significant in the Romanian political context. No later than January 5th, Harry Truman sent his famous letter to James Byrnes. In it, the president of the United States expressed discontent with the State Department's approach to the Soviet block and reproached the State Secretary that he had not been directly informed and consulted prior to the latters visit to Moscow and the concessions made to the soviets in the name of the American government. Truman had obviously read the Etheridge report, from where he took a series of information on Romania and Bulgaria: "Intelligence that confirms our forecast on the policies adopted by these states". Truman also stated to Byrnes that, in the future: "I shall not recognise the legitimacy of these governments unless they make radical changes. Furthermore, I believe we must protest as strong as we can against Russia's programme in Iran (…), because now there is no shred of doubt that Russia intends to invade Turkey and occupy the Black Sea crossings to the Mediterranean. (…) For this reason, I believe there is

[17] ASRI, File archive "D", no. 2595, f. 250 (Note: *Conference Held at the American Mission*, February 26th, 1946).

no more time for compromise. We must refuse to recognise both Romania and Bulgaria until their governments agree to our demands; at thew same time, our position to Iran must be acknowledged by the Soviets. We must also insist for the internationalization of the Kiel Channel, of the Rhine-Danube navigation channel and of the Black Sea crossings. Equally important is maintaining a strict control on Japan and the Pacific Ocean". The United States presidents ended his letter with the following, quite evocative, words: "I am tired of pampering the Soviets"[18].

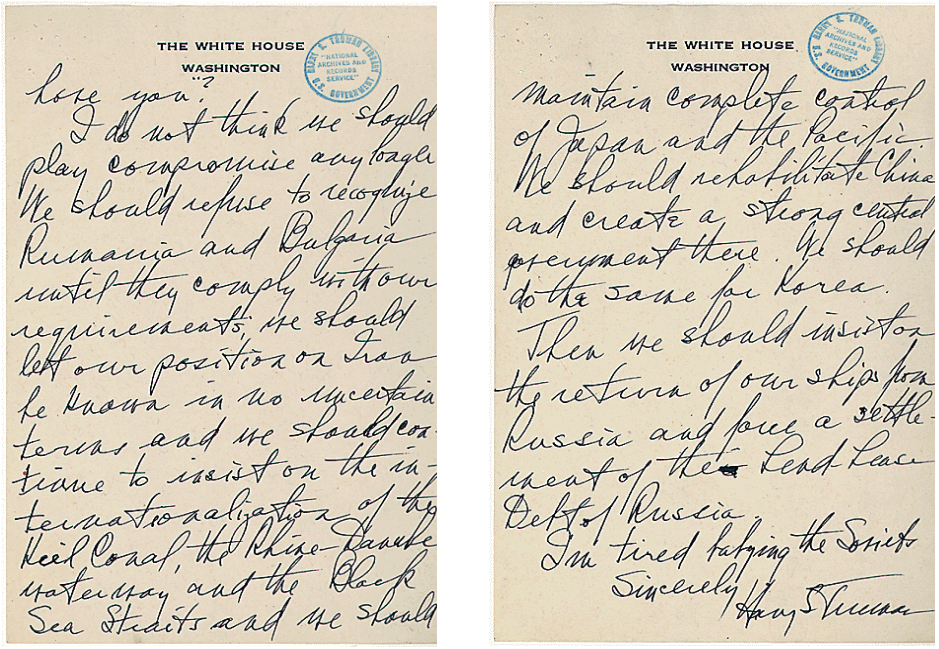
THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

love you.
I do not think we should play compromise any longer. We should refuse to recognize Rumania and Bulgaria until they comply with our requirements. We should let our position on Iran be known in no uncertain terms and we should continue to insist on the internationalization of the Kiel Canal, the Rhine-Danube waterway and the Black Sea Straits and we should

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

maintain complete control of Japan and the Pacific. We should rehabilitate China and create a strong central government there. We should do the same for Korea.
Then we should insist on the return of our ships from Russia and force a settlement of the Lend Lease Debt of Russia.
I'm tired babying the Soviets.
Sincerely
Harry S Truman

Photocopies: Pages from Harry Truman's letter to James Byrnes, January 5th, 1946

Harry Truman's letter also reveals that, starting with 1946, the American government decided on a more aggressive approach to the Soviet Union. The Soviet threat against the Balkans and the Middle East was a serious enough reason to make the American administration take a more drastic stand than before. For the first time since the war ended, the United States were ready to defend their international interests, even by war. The US government asked intelligence services to draft a rapid general

[18] Truman's Letter to Byrnes, dated January 5th, 1946, 11 pages, can be downloaded at: http://arcweb.archives.gov/arc/action/ShowFullRecordDigital?mn.

assessment on the soviet interests and general context. Allies were searched for and help was welcomed. In their turn, reports drafted by the *Central Intelligence Group* supported Washington's efforts, showing that "the Soviet Union has acquired a strong and inflexible position in Poland, Romania and Bulgaria, where the lack of representation of the installed *friendly governments* is more than well known". In these states, "URSS is forced to maintain said governments in power as a representative government could not be trusted to support Soviet interests"[19].

American historians Eduard Mark, Peter Grose, James Callanan and Larry L. Watts claim that Washington was at that moment trying to decisively block the communist expansion to the Balkans and Middle East. The US government ordered the *Office of Special Operations* (OSO) to destabilize the communist regime in our country, and, between July and November 1946, SSU/OSO gave technical and financial support to the Romanian political opposition so as, in the advent of a war, the latter could take over power and support Western Allies against the Soviet Union[20]. For the operation in Romania, Hoyt S. Vandenberg, *Director of Central Intelligence*, received direct orders from President Harry Truman. Frank Wisner also played a significant role as consultant[21]. Choosing Romania as the other side of the bridge was no accident. American strategic thinkers knew well both our national territory and the people. The Latin character and origins of the Romanians were in permanent contradiction to the Slavic character defended by the Soviets in the Balkans[22]. The old OSS network in Romania, made up of Ira Hamilton, Thomas Hall and Robert Bishop, was made operational. Frank Wisner and the *Office of Special Operations* (OSO) were assigned to provide reports on current operations to the State Department[23]. Another advantage reached by that fall was the fact that general van Schuyler, ex-chief of the American Military Mission in Bucharest, was assigned deputy head at the Pentagon. In this quality, he was

[19] *Soviet Foreign and Military Policy*, Central Intelligence Group, Top Secret, ORE 1, 23 July 1946; www.foia/cia/gov/does/.

[20] OSO was previuously known as the *Strategic Services Unit* (SSU).

[21] Frank G. Wisner – was the head of the OSS Mission in Romania during the August 23rd, 1944 events, and major Robert Bishop, counterintelligence officer, was his assitant.

[22] Refrence: Larry L. Watts, *God, Protect Me From My Friends ... The Clandestine War of the Soviet Block in Romania*, translated by Camelia Diaconescu, RAO Publishing House, Bucharest, 2011.

[23] Peter Grose, *Operation Rollback: America's Secret War Behind the Iron Curtain*, Mariner Books, New York, 2000, p. 165.

ordered to directly supervise George Kennan's and Frank Wisner's plans of instructing East European refugees to form guerilla troops. Agents of the American secret services were instructed to train a series of the National Peasant Party leaders and their partisans so as to be ready to take action, thus closely following the model previously used by Americans in organising the French resistance during the War *(French Maquis)*. Opposition leaders were supported to travel over the border to organise a strong Romanian force in exile. Contacts were being insured by "those royalists who had prepared the coup d'etat on August 23rd, 1944"[24].

The Anglo-Americans also prepared an operational plan to gather intelligence meant to back developing operations. This is proven by the the "questionnaire" drafted by Colonel Brendon, head of the British *Intelligence Service* in Romania[25]. Seized by SSI, this document gave evidence on "the new directives given to intelligence officers", who, that summer, were to collect intelligence on: a) the real and conspired name, origins and brief political profile of senior clerks within the Ministry of Interior, General Police Headquarters, Prefect Office, Bucharest City Police and the Special Intelligence Service; b) who is in charge of politically motivated surveillance actions, who gives instructions, who are the senior officers in charge of their execution, who drafts surveillance plans in Bucharest and in the country? c) Who carried out the arrests of the officers at Sinaia [The Resistance Group *Sinaia*, n.n.[26]], who are the detainees and where were they taken? d) Where is general Aldea being detained, who carries out the interrogation, how is the general treated, who is supervising the guards? e) who are the leaders nationwide (by region and district) and what are their formal and informal political tasks, details on their marital status, address, occupation, political activity, loyalty to the system etc.; f) name and short biographical presentation of the senior officers within the Jandamery General Inspectorate, their attitude towards superior cadres and the regime; g) similar data on senior officers (as well as, if possible, junior ones) from the T. Vladimirescu and other divisions; h) What are the services within police and military bodies mentioned above that deal with the Hungarian

[24] Also see: James Callanan, *Covert Action in the Cold War. US Policy Intelligence and CIA Operation*, by I. B. Travis & Co Ltd, New York, 2010, pp. 18-52.

[25] Early 1947, colonel Brendon is signalled as general and chief of the *Intelligence Service* in Romania.

[26] The Resistance Group Sinaia was arrested on June 23-24, 1946. During November 11th-18th 1946, Resitance Organisations were trialed: Black Coats, National Resistance Movement, Avram Iancu's soldiers, The Resistance Group Sinaia.

issues? Managers, senior clerks, supervising cadres, what were they instructed to do and on what purpose? i) Leaders' names and premises of the armed communist factions, as many details as possible on street, number etc.; j) their approximate numbers, whether former social-democrat individuals are also enroled? k) Other potential deposits of weapons? l) Leaders and premises of Jewish organisations (Zionist and other), details on their paramilitary factions, their location, and number of members, age, instruction drill, and weapons possessed? etc.; m) what is the relationship between Zionist organisations and the Communist Party? n) what is being known about recent lay offs and changes in the Intelligence Service, what is the reason behind, who has been or is about to be replaced?[27].

Unfortunatelly, the operations planned in Romania by the *Office of Special Operations* and the other American intelligence structures were unsuccessful, their failure being hard to explain in Washington[28]. The Soviet Romanian counterespionage managed to infiltrate the National Peasant Party Supporters and thus compromise the entire action. Americans involved in the operation were forced to leave Romania, and those recruited by the *Office of Special Operations* became targets of public trials organized by communists. Pessimism and the state of terror in which Romanian political elites found themselves can be added to the list of causes at the back of the American failure. Two weeks before the November 19th, 1946 elections, the Central Intelligence Group submitted to the American Government a report intitled: *Communist Pre-Electoral Tactics in Rumania*. The report made a shocking x-ray of the Romanian political stage: "The electoral pattern, carried out so successfully in Yougoslavia and Bulgaria, shows that on November 17 [?], when the Romanian people will vote, the Groza Government expects to win 85% of the votes. (…) The Government has run the campaign through violence and terror, a fact which made it difficult for opposition representatives to submit their candidacy. We assess Romanian elections will be carried out less transparently than the ones in Bulgaria and Yougoslavia. Extreme measurements taken by the government against the opposition suggest the Communist Party believes that it is time the voting process give full justification for turning the country into a communist state. One of the tactics is the premeditated introduction of a difficult procedure which requires filling in no less than 16 separate

[27] AN, PCM-SSI, File no. 53/1946, Information Magazine, *Foreign Intelligence Service, July* 4th-23rd, 1946.

[28] See also: James Callanan, *Covert Action in the Cold War. US Policy Intelligence and CIA Operation*, by I. B. Travis & Co Ltd, New York, 2010, pp. 18-52.

registration documents for each candidate, some of them being very difficult to obtain. Communists control all printing houses, the radio and press distribution, which means the opposition, cannot carry out an electoral campaign. The Government is discouraging opposition leaders, accusing them of subversive activities. Their homes are frequently searched, some are being arrested, others jailed without a trial. (…) By using what has become by now familiar tactics to produce conflicts, communists have managed to strengthen their position against the opposition, in the context in which both historical parties [PNȚ and PNL] had dissident representatives in the Groza government. At the same time, in their desperate struggle for support, communists allowed former Iron Gurad learders gain positions in the government. Also for the first time in the history of Romania, a now revitalised Army will vote with an obvious result – despite all accounts of individual soldiers' lack of support to the communist ideology. Fearing anti-Semite actions and having gained several concessions, the Jewish Group also promised 200,000 votes for the government block. In this context, Election Day will be a quiet one. Oposition leaders acknowledge their lack of power in countering the terror regime ruling the country. Elections will be supported by the Army, the secret police and militia, approximately 10,000 retired military staff being mobilized for the occasion"[29].

In drafting the above mentioned report, the US Central Intelligence Department is likely to have also relied on intelligence collected by Colonel Edward Farnsworth who, "valid sources reported", informed the American Commandment at Caserta that: "the (Romanian) government has drafted lits with the names of 120,000 disidents which are to be sent to concentration casmps starting with August 1946, the main goal being that of taking them out of the electoral campaign"[30]. This is the general picture presented by the *Central Intelligence Group* to the American administration on the Romanian political stage before November 1946.

Lt.-col. Charles W. Hostler, former head of the OSS station in Bucharest, has his own memories on the events. He notes that since the objective of the government controlled by Groza was the physical neutralisation of the political opposition, several refugees requested help

[29] (13) Weekly Summary Excerpt, 8 November 1946, *Communist Pre-Electoral Tactics in Rumania*, (Top Secret); https:/www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/, accessed on 10.10.2011.

[30] AN, PCM-SSI, File no. 53/1946, Information Bulletin, Foreign Intelligence Services, 4-23 iulie 1946.

at the US Military Mission in order to escape Romania: "One morning, 6:30 hours, I was called on the phone by Theodor Manicatide, who told me that a Security team was at his house. Manicatide and his family were ordered to get dressed and pack a few things as they were to be arrested. Half dressed in my uniform, I jumped in the jeep and drove like crazy to his house (...). Stepping down from the car, I went straight to the head of the Security team, waving permits granted by the Allied Control Comission. This guy, completely ablaezed by the firm request of an American officer to set that family free, hesitated and went to speak on the phone to his superior. Meanwhile, I got the family and their small luggage into the car and speeded to the US Military Mission Headquarters (…). Finally, around 50 individuals took refuge inside the Mission premises.[31] (…) Starting that day, our lives became a lot more complicated, threatened not only by the Romanian communist government, but also the soviets (…). During those days, the American Mission hadquarters in Bucharest had become too small and the staff could hardly provide food, clothes and beds for the Romanian refugees. A solution for their evacuation had to be found, especially since communist authorities were receiving intelligene suggesting searched opponents were protected inside the American Military Mission building (…). For this purpose, I recommended using a small airplane we had, a DC-3/C-47, initially used once a week to send the mail to the nearest American military avanpost, located in Viena, Austria. To be able to pass the soviet soldiers that guarded the US Mission and the airport, the Mission doctor had sedated the Romanian patriots, who were then put, one by one, in mail bags. Bags were taken by truck to the Băneasa airport and carelessly thrown into the plane. In Viena, they were discreetly unloaded and taken over by US intelligence staff. For ten weeks in a row, five individuals a week were taken out of the country this way. Theodor Manicatide and his family were among them. Some of those evacuated, among which former Foreign Affairs Minister Constantin Vişoianu[32], later on formed the Romanian Government in exile that incessantly worked with the West

[31] In his *Journal*, Van Schuyler recalls that, around June 1st, 1946, engineer Manicatide was arrested for treason in front of the American Mission in Bucharest, being accused of disclosing military intelligence to a foreign power. The US representatives protested and Manicatide was then placed at their disposal. They took Manicatide and his family out of the country and send to Italy. On the same occasion, one of Burton Berry's trusted secretaries, a Ms. Olteanu, was also arrested. About Manicatide's departure, Peter Grose mentions that "the loyal spy Manicatide and his family were helped to escape from Romania October, 16th, 1946".

[32] Constantin Vişoianu left Romania late November 1946.

searching solutions to free Romania from the communist regime. (…) Ever since then, I kept a feeling of great affection and admiration towards Romania and the Romanians. In 2004, I came back with my wife, to visit Bucharest, Transylvania, Constantza and Mamaia. As I travelled, memories came back to me"[33]. For his deeds, Charles Hostler was congratulated by his superior, general van Schuyler.

Historian Tim Weiner also looked into the events narrated by Charles Hostler. He pointed out that it took only a few weeks for the soviet intelligence services and the Romanian secret police to find out who the spies were: "Americans and their senior agent flew away to escape alive while the soviet security forces crashed most part of the Romanian resistance. PNȚ leaders were accused of treason and sent to jail. Manicatide, Hamilton and Hall were condemned in absence as a result of a public trial during which witnesses swore the above mentioned declaired themselves to be agents of the new American intelligence service"[34].

Historian Peter Grose confirms the implication of General Hoyt S. Vandenberg, head of the American intelligence, in our country. According to Grose's research, Vandenberg ordered to lieutenant Ira C. Hamilton and major Thomas R. Hall to get involved in organizing the National Peasant Party into a force of resistance: "Major Hall, OSS officer in the Balkans, spoke little Romanian[35], while lieutenant Hamilton didn't speak the language at all. Their guide was Theodor Manicatide, a former seargent of the Romanian army intelligence division, the only significant agent that Frank Wisner recruited two years before". Grose shows that Manicatide facilited for Hamilton and Hall meetings with PNȚ leaders, during which Americans offered the clandestine support of the US: weapons, money

---

[33] Charles W. Hostler Memoires are intitled: *Soldier to Ambassador: D-Day Normandy Landing to the Persian Gulf War. A memoir Odyssey*, Publisher, San Diego State Univ Pr. 1993, reedited 2004. Unfortunatelly, for the current research I could not obtain the entire cited work, but only fragments posted on the Internet, as well as the article "*Charles Hostler, the American that saved the lives of 50 Romanian"* signed Petrina Calabalic and published December, 25th, 2008 at: http://banateanul.gandul.info/ultima-ora/arhiva-banateanul-charles-hostler-americanul-care-a-salvat-vietile-a-50-de-romani-2592207, where several freagments of the above cited are also reproduced, accessed on 10.10.2011.

[34] Tim Weiner, *CIA – A Secret History*, Litera Internațional Publishing House, 2009, p. 26.

[35] Thomas Hall had a PhD in Phylosophy and was an expert in South European history (n.n.).

and information. Peter Grose underlines the importance that Manicatide's espionage actions had for the Americans. He doesn't overlook the fact that: "Manicatide was one of the few assests withdrawn [from Romania] by the American special services after resigning from OSS"[36].

On November 20th, 1946, Frank Wisner was reading the *New York Times*. On page ten, a brief article informed that his former agent Manicatide, also former employee of the US Mission, was convicted to life imprisonment for having escorted a certain lieutenant Hamilton from the American Military Mission to a PNȚ congress. By the end of that winter, almost all Romanians who had worked for Wisner were either jailed or deceased. "A brutal dictatorship has been enforced in Romania, the power take over having been hastened also by the American undercover failed operations"[37].

As a consequence, the US-URSS relations became even more tensed. The burden fell heavily on the Romanian political opposition members. A new trend occurred as well. Repressive actions by the authorities were now being targeted also at the numerous communist activists and their loyal forces which, during the war, had supported the cooperation with the "Anglo-American allies". Everywhere in Romania and across the communist block, a real witch hunting was taking place. Those who used to have any contact with the Americans were no longer considered trustworthy and became undesirable (illustrative examples being for that matter Lucrețiu Pătrășcanu or Bellu Zilber).

Another consequence of the American failure was that the US interest to our country significantly diminished after 1946, active attention being detoured farther and farther away to the West. The new state of affairs must also be placed in the broader context of the events ongoing around Romania at that time and the strengthening ties between "brethren regimes". Romania thus became a second line objective, of interest to America solely as part of the URSS satellites' group. The terror experienced during those years has been accurately depicted by Rudolf Schoenfeld, the new American minister in Bucharest, who, in July 1947, reported the following:

[36] Peter Grose, *Operation Rollback: America's Secret War Behind the Iron Curtain*, Mariner Books, New York, 2000, p. 165.
[37] Tim Weiner, *op. cit*., p. 26.

"As a matter of fact, no Romanian citizen, I repeat: absolutely no Romanian citizen, has dared enter the Mission to discuss political issues"[38].

2. American strategic turning towards the West

Neverthless, even though Romania has become more and more difficult to penetrate, we cannot state that it had been deserted. On the contrary, American Military Mission members in Bucharest received strict orders to resist as long as possible, American intelligence positions in Romania being the most advanced in the communist block. John Prados, a writer with expertise in the clandestine aspects of the Cold War, confirms that Americans did not abandon the fight against Comunism, but, on the contrary, intensified it. Prados shows that, starting with 1947, American secret wars were carried out on all continents. Operations involved thousand of fighters in their respective countries as well as many American agents, including American armed troops. The US involvement took many shapes, from warnings of armed conflict to supporting with any means possible the invasion of independent states or carrying out surprise attacks side by side with paramilitiary forces[39]. We can then conclude that the strategic turning of the clandestine war towards the West represented, and must be understood as a withdrawal in the face of the communist espionage, otherwise very aggressive. Having lost Romania, and we underline here *lost not abandoned*, US attention turned to Hungary, Poland and Cehoslovakia. Neverthelss, there as well, the situation eventually took the same turn. Very eloquent was President Dwight Eisenhower's declaration, made after the Hungarian revolt of 1956, when pressure was placed on him to carry out a military intervention. Then, he bitterly remarked: "Now, Hungary is as inaccessible to Americans as Tibet"[40]. In conclusion, the US needed to rethink the American strategy to counter communism. This was going to be focused rather on "containment", from margins to center, s a sort of continuous "prospective operation" in search of weak points to be exploited when time will come, either via a real war or via actions aimed at undermining from within.

---

[38] Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relații româno-americane, 1940-1990*, Institutul European, Iași, 2002, p. 85.
[39] John Prados, *Războaiele Secrete ale Preşedinţilor. Operaţiunile sub acoperire desfăşurate de CIA şi Pentagon, începând cu perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, până la Golful Persic*, Editura ELIT, Tipografia MULTIPRINT, Iaşi, 1996, p. 10.
[40] *Ibidem*, pp. 126-127.

Early summer 1947, American agents in South Eastern Europe informed the US Central Intelligence Direction that URSS accelerated the cultural, economic and military programme aimed at its satellites' coordination. It was a sign that the Soviets had set forth a new political strategy to isolate Central and Eastern Europe. The report intitled *Apparent Soviet Plans in Eastern Europe*, drafted by the US Central Intelligence Direction (CIG), attracted attention that URSS wanted to form a Slavic Federation or a Balkanic one, engulfing Yougoslavia, Bulgaria, Albania and, eventually, the Greek Macedonia. Plans were also made to form a Danubian Federation, to include Hungary, Romania and, possibly, Cehoslovakia. At the same time, URSS apparently aimed at enforcing a new control system – via intercultural and economic links, as well as military agreements and alliances. CIG mentioned that Poland, Cehoslovakia and Yougoslavia are already linked to URSS by such arrangements and plans were made for the recent Romanian – Yougoslavian Agreement and the imminent Romanian – Bulgarian agreement to be used to enlarge the circle, Hungary being the next link in the network. American analysts were of the opinion that, for URSS, such a network of alliances bore the advantage of turning into a real federation. Neverthelsss, it was also stated that the soviet federation plan run the risk of triggering intensified national opposition[41].

Another worrying element was represented by the soviet strategy of postponing the signing of Peace treaties with its satellites. The US Central Intelligence Direction (CIG) assessed that the passive attitude of the West towards the states found under soviet occupation, "allowed the Soviet Union consider itself strong enough to ratify treaties without any prejudice to its domination force (…). Now [July 1947], there is enough evidence to suggest that the Truman Doctrine and the Marshall Plan stipulations forced the Soviet Union reconsider its position towards Hungary, Romania and Bulgaria". Strictily referring to Romania, CIG assessed: "Once the Peace Treaty is ratified, despite total control on country's economy, there is hope that soviet positions will be weakened by King Mihai and Iuliu Maniu, the leader of the National Peasant Party wihch remains the symbol of popular opposition against the communist government. Most likely, the Treaty is not going to be ratified until Maniu and PNȚ will not be eliminated from the Romanian political stage and until solutions are not found to get rid of the King Mihai (…). The absence of any popular demonstrations against the recent arrest of Maniu and his supporters is likely to encourage

[41] (25). *Apparent Soviet Plans in Eastern Europe* (Top Secret), Weekly Summary Excerpt, 20 June 1947; https:/www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/.

the communists to take a decision against King Mihai I"[42]. As it is well known, the Groza government did not hesitate to take the decision and King Mihai lost his governing powers.

The Anglo-American hesitation during 1947, can be partially explained by the fact that the two states hoped the Peace Treaties would force the Red Army withdraw from Romania and then, they could act on the spot. In Bucharest, rumours said that "the US and Great Britain postponed any intention towards Romania, Bulgaria, Hungary and Poland until Russian troops withdraw, this being the reason behind their own postponing of signing the peace treaties with the former German satelite countries"[43].

Soviets, though, had their own plan B, apparently being ready to annex Romania. Confimation on this intention is found in an American document issued by R.H. Hillenkoetter, *Director of Central Intelligence*. On June 17th, 1948, Hillenkoetter warned subordinate structures that: "This August, URSS intends to voluntary incorporate Romania to URSS, the action being planned as follows: 1) The Comunist Party Government has the country under control and is sufficiently anchored; 2) The Romanian Orthodox Church shall be better controlled by the Patriarch Marina; 3) In August, peasants will be busy with crops and won't have either time or attention to political changes, as this is going to be the last problem on their minds; 4) The US will be well over head in Presidential elections, so a reaction from the West is not to be expected"[44]. Motivation behind the Soviets giving up the plan of annexing Romania remains unknown, but it is possible that it was a result of the new soviet strategy to clean the international image promoted by Moscow. Then, in the summer of 1948, industry and the financial banking system nationalization, the control enforced over the Orthodox Church and the birth of the National Security as an institution of official repression, gave a new dimension to the terror regime in Romania.

---

[42] (29) Weekly Summary Excerpt, 25 July 1947, *Strategy of Soviet Delay in Treaty Ratification*; https:/www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/, accessed on 10.10.2011.

[43] Conf: Alin Spânu, *History of Romanian Intelligence/Counterespionage Services between 1919-1945*, Demiurg Publishing House, Iaşi, 2010, p. 596; the author cites Central Historical National Archives, fond MR-IGA.

[44] *Memorandum for Assistent Director, Collection & Dissemination, Assistent Director, Reports & Estimates and Assistent Director, Special Operations*, 17 June 1948, R. H. Hillenkoetter; www.foia.cia.gov/best-of-crest/, accessed March 21st, 2012.

3. The Communist Regime in Romania is plotting against the West

Bad news for Americans also came from the so called "safe" territories. In November 1948, CIA analysts warned their government on "the more and more aggressive strategy of the communist block in the heart of enemy territory, concerning political issues of Western democracies". The report intitled *France: Soviet Pressure; Communist Labor,* for example, highlights important issues. Beside the details it provides on latest URSS operations and its satellite countries in supporting and financing miners on strike in France, the report also unveils the first actions by which the Romanian Comunist Party got involved in international clandestine operations (Romania carrying out such actions in Greece). According to CIA: "Lately, URSS and working parties in Poland, Cehoslovakia, Yougoslavia and Romania provided 90,000,000 francs (approximately 288,000 US dollars) to support the strike of the French miners. This support is unprecedented yet still irrelevant if compared to the help soviets provided to the same strikers along the years. All these soviet actions clearly demonstrate their plan to sabotage the European reconstruction programme" [45].

And surprises were not over. Another CIA report depicted Romania as taking over a much more important role in sabotaging democracies in France and Italy than we would expect. On December 1st, 1947, US embassador in Rome, Mr. Dunn, got hold of a document containg an assessment of the recent special conference of the Cominform in Poland. The document stated: "Politburo Sovietic is the direct coordinator of all communist campaigns against governments of France and Italy. Campaigns involve interventions which can be described as rather violent than constitutional. Although general strikes to block operations of the European reconstruction programme represented a preferred type of intervention, communists did not restrict to this method. The campaign was directly supervised, from Moscow, by Zhdanov, general secretary of the Soviet Communist Party, via his personal representative Ana Pauker, the Romanian Foreign Affairs minister. Mrs. Pauker was a member in the new Special Committee from Belgrade, made up of communist parties' representatives from URSS, Yougoslavia, France and Italy, which operated independently from Cominform, with which body, it was, however, expected to synchronize comunist actions in France and Italy. The Committee disposed

[45] (110). *France: Soviet Pressure; Communist Labor* (Secret), Weekly Summary Excerpt, 26 Nov. 1948; https:/www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/, accessed on 10.10.2011.

of unlimited means, which included finacing, food and military equipments, so that the campaign could be carried out effectively". In its assessment on the information supplied by the US embassador in Rome, CIA gave the following forecast: "We consider the communist movements in France and Italy as incapable of taking control over said states without material support from the outside. Such support would, in turn, trigger the risk of a major conflict and URSS is not, at the current moment, ready for a conflict"[46].

The next year, in 1949, *the Central Intelligence Agency* became even more pessimistic in its assessments. In a large Intelligence Memorandum, *Satellite Relations with the URSS and the West*, the American agency attracted the attention of policy makers on a series of conclusions with respect to current affairs in Central and Eastern Europe. The disappointment of American analysists was visible: "URSS succeeded in imposing its domination over Eastern Europe, by using methods and instruments of intimidation and control (…), exercising a decisive military pressure (…), and controlling communist parties via Moscow trusted agents (…), while the soviet secret police holds control over all police and security forces in the satellite countries. (…) Soviet domination and control are stronger in the Balkans, especially in Romania and Bulgaria, than states from the North"[47]. In a subchapter intitled "Satelites vulnerabilities to a potential separation from Kremlin", above mentioned document expresses strong opinions on URSS satellites, showing that: "Direct extention of the soviet control over the satellites, as well as the power instruments in the hand of communist parties annihilate any potential separation from the Soviet Union even by war. (…) Although 90% of the population in these states is hostile to communist regimes, it is very difficult for the respective majority to be activated, a fact which became obvious when the population itself was directly attacked by communists (…). An illustrative example is represented by the Orthodox Church, which, although representing the majority in the Balkans, succumbed to the instruments used by communists. (…) Albania is, of all the satellites, the most likely to deffect, due to its geographic postion, in relative isolation, and the instability of the current regime. (…) Poland is also a serious candidate, as 95% of its population

[46] (46) Daily Summary Excerpt, December 1st, 1947, (Top Secret) *Reported Communist Drive to Seize Power in France and Italy*; https:/www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/, accessed on 10.10.2011.

[47] Doc: Central Intelligence Agency, Subject: *Satellite Relations with the URSS and the West*, Intelligence Memorandum No. 248, 7 November 1949, Secret, Approved for release, June 2000, NND 965059; http://www.foia.cia.gov/docs/, accessed on 10.10.2011.

is catholic and obviously nationalistic. (…) On the other hand, there is Romania, where the soviet control is exerted everywhere. Romania is considered to be the least capable to separate from its masters in Kremlin. (…) The communist regime in Romania will continue to control closely the population and the country will be brought as close as possible to being incorporated by URSS (…). Although some Communist Party members can be replaced, the nationalistic deviation of the Romanians cannot be considered as a threat to the pro soviet regime. The history of political adapatability of the Romanians explains, most likely, their reaction to the current soviet dominance. Most Romanians believe that soviet domination will end with the current leaders' neutralization. Anyway, **the Romanian people are incapable of carrying out a subversive action against the regime, the attitude it displays being one of hostile inertia** [our bold]. Political parties have been destroyed. Church does not represent a stronghold against the soviet control either, the anticommunist Roman Catholic, Unitary and Orthodox clerics having already been bent down. Practically, we have no indicator to attest that illegal resistance exists or will be developed [in Romania]. At the current moment, the small, apparently spontaneous, riots are caused merely by dissatisfaction over working conditions or state appropriation of agricultural land. To conclude, given the mentioned situation, the coordination and development of small opposition groups to form a movement of resistance cannot be done in this country"[48]. We also note that quoted document, *Satellite Relations with the URSS and the West*, seems to have been drafted by major Robert Bishop, former OSS officer in Bucharest or somebody under his coordination[49].

4. Communists and the tactics of the coup d'etat – a lesson learnt by Americans in Romania

In 1950, CIA (ORE – *Office of Reports and Estimates*) presented a synthesis entitled *Theory and Practice of Communist Subversion*[50], an incursion into "close supervision of the soviets and their actions to occupy a state", that being the objective followed by Frank Wisner and

[48] Doc.: Central Intelligence Agency, Subject: *Satellite Relations with the URSS and the West*, Intelligence Memorandum No. 248, 7 November 1949, secret, approved for release, June 2000, NND 965059; http://www.foia.cia.gov/docs/, accessed on 10.10.2011.

[49] On the original document there can be found the following handwritten mention: *Return to → mr. Bishop.*

[50] Doc.: *Theory and Practice of Communist Subversion*, Central Intelligence Agency (ORE 56-49), 28 February 1950, p. 176; http://www.foia.cia.gov/docs/, accesat la data de 10.10.2011.

his OSS mission in Bucharest. Personally, I consider the document has many similarities with the fameous work "The tactics of the coup d'etat" of Curzio Malaparte. *Theory and Practice of Communist Subversion* is, in fact, an early warning manual against communist danger and soviet occupation. Even though it does not explicitly mention that, the document makes refrence to actions and facts used by communist guerrilla to take over power in Romania and neighbouring countries. In the subchapter intitled "Intelligence activities of the Communist parties", ORE presents the priorities of the communist insurgents, as well as a "General scheme for taking over power in the city by the communist insurgents" with the following steps: 1) taking over police headquarters and departments, cutting off its connections to the outside; 2) occupying the city hall; 3) occupying headquarters of all state authorities in order to paralyse all industry and transport infrastructure depending on them; 4) taking over main railways knots and stations, bus terminals, airports, all points which could be used by government forces; and 5) occupying main communication knots, phones, telegraph, radio. All these actions, warned ORE: "are aimed at paralysing the government and its loyal forces, serving as a psychological weapon in disseminating and intensifying panic and disorder within civilians. (…) Once the city has been occupied, a new [comunist] military organisation is ready to take control. New people are recruited, new authorities are being set and any type of resistance is quickly supressed. (…) When taking over a city, communists always rely on the element of suprise. They frequently mobilize a number of forces that continuously hinder authorities with false alarms, so as, at the moment of the real communist attack, they are taken by surprise. Most of the times, communist insurrections take place early morning, when well organised and prepaired groups of so called strikers simultaneously take over said objectives"[51].

Theory and Practice of Communist Subversion places great emphasis to the intelligence activities carried out by the communist parties: "When the Communist party aims to become a revolutionary organisation, it first aquires the capacity to quantify factual information in order to be able to correctly estimate its capabilities in the hostile relationship with the environment in which it operates, but also the resources it can organise against opposition etc. (…) The party must identify the most important areas

[51] *Ibidem*.

in which it must take action. What are the political and economic capacities as well as the other circumstances that can insure success? What are the individual, collective or governmental obstacles it must face? What are the weaknesses of the opposition? How strong is the support it can rely on in case neutral masses arise? What are the problems which could be exploited in the most profitable way? (…) For this, the Communist Party develops an entire range of intelligence operations. The party machinery, including auxiliary personnel and sympathisers, represents at the same time an intelligence system and an organisation in action. Individually, each member reports on a hierarchy, intelligence being rapidly passed to the Political Bureau and members of the Central Committee having seats in the Parliament. (…) Some communist parties have set up special departments for research, including economic ones. Intelligence is collected, analysis is drafted and reports are processed for the benefit of party leaders. (…) An important segment of the communist party intelligence is represented by party newspapers, their reporters and correspondents. They all form a priceless source of information, intense cooperation being carried out on an international level as well [exchange of information] between "brethren" parties. (…) Another segment of the party intelligence comes from specific activities, such as *covert intelligence*, which consist of information on the private life of hostile personalities, details from the inside about government and hostile political parties capabilities, information on plans and activities carried out by the police, security services and armed forces, information on internal administration and governmental officials, as well as data on the development of industrial capacities and technical progress. (…) Most of the times, the intelligence apparatus of the communist party is difficult to detect, as it is highly secured. Personal loyalties between leaders and members, tested over time, contribute to this effect. Indoctrination also plays an important role. (…) The General Secretary and the Cadre Department jointly organize and control party intelligence operations. Heads of the party intelligence structures target all coercive state bodies (police, army, and security services), the state administrative apparatus and hostile political groups, as communists believe all these authorities's main role is to prevent communist revolutions from happening. Therefore, most of the party staff specialized

in intelligence is trained and indoctrinated in URSS, within special schools. (…) To insure counterintelligence, the Communist Party considers all its cadres must be protected from potential measures of pentration carried out either by police agents and informants, or by agents of hostile [foreign] intelligence services. This way, the party tasks either an officer or a special department. As a rule, party's internal security is assigned to the Cadre Department (Personnel) as well as the Control Commission. The latter (also called Discipline and Security Commission) is devoted to the party leader and has the power to carry out investigation, answer allegations, and provide solutions and suggestions. By consequence, the Control Comission traditionally represents the the "High Court" of the communist party, and, is, reguralry, the one who issues sentences and can decide on excluding somebody from the party ranks. The Cadre Department has broader attributions, it being tasked to collect intelligence from all fields of activity that are of interest to the party: political, pivate (intimate), biographies, economic, religious, educational and job history. According to party interests, the Cadre Department assigns and organises the best communist militants. It also keeps up to date records of all changes occurred in the lives and status of party members and can also decide to place suspected offenders under surveillance (…)[52].

5. Conclusion

It is our assessment that actions carried out during the events unfolding in Romania represented an opportunity the American intelligence used to study, on the spot, the techniques and methods used by the soviets in undermining democracies of states that they either occupied or placed under their influence. The expertise gained here was later on used as foundation for countering communist guerillas which threatened democracies in the Free World. The American agents sacrifice on the Romanian front was not in vain. The other part of Europe, which managed to maintain its freedom, must be grateful to them.

[52] *Ibidem*.

References

1. Alin Spânu, *Istoria Serviciilor de Informații/Contrainformații româneşti în perioada 1919-1945*, Demiurg Publishing House, Iaşi, 2010.

2. Cristian Troncotă, *România şi frontul secret, 1859-1945*, Elion Publishing House, Bucharest, 2008.

3. Ioan Chiper, Fl. Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane 1944-1947*, Iconica Publishing House, Bucharest, 1993.

4. James Callanan, *Covert Action in the Cold War. US Policy Intelligence and CIA Operation*, by I. B. Travis & Co Ltd, New York, 2010.

5. John Prados, *Războaiele Secrete ale Preşedinților. Operațiunile sub acoperire desfăşurate de CIA şi Pentagon, începând cu perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, până la Golful Persic*, ELIT Publishing House, Bucharest, MULTIPRINT Printing Press, Iaşi, 1996.

6. Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relații româno-americane, 1940-1990*, Institutul European, Iaşi, 2002.

7. Larry L. Watts, *Fereşte-mă, Doamne, de Prieteni… Războiul clandestin al Blocului Sovietic cu România*, translated by Camelia Diaconescu, RAO Publishing House, Bucharest, 2011.

8. Mihai Pelin (coord.), Constantin Aioanei, Nevian Tunăreanu, Florin Pintilie, *Cartea Albă a Securității, 23 august 1944 – 30 august 1948,* Volume I, Romanian Intelligence Service, 1997.

9. Peter Grose, *Operation Rollback: America's Secret War Behind the Iron Curtain*, Mariner Books, New York, 2000

10. Stelian Neagoe, *Istoria Politică a României 1945-1947*, Noua Alternativă Publishing House, Bucharest, 1996.

11. Tim Weiner, *CIA – O istorie secretă*, Litera Internațional Publishing House.

12. *The Democratic Front Government of Rumania*, OSS, Research of Analysis Branch 3070S (Secret), April 27th 1945, Current Intelligence Study Number 15; approved for declasification January 2002, http://www.foia.cia.gov/docs/, accessed on December 11th 2010.

13. https:/www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/

14. http://www.foia.cia.gov/docs/

Anders Behring Breivik – mirror reflection of Jihadism?

Cristina Ivan
National Intelligence Institute of Studies
civan@dcti.ro

Abstract

The current paper aims to shed light on a number of converging features of both Jihadism and the far right ideology pattented by Anders Behring Breivik, author of two massive terrorist attacks carried out in Norway in 2011. These features are later on discussed and placed in the larger context of the postmodern global environment so as to highlight systemic dysfunctions identified by the author to be the trigger of violent extremist behavior. Subsequently, once systemic dysfunctions are identified, framed and highlighted in Breivik's own personal narrative, the paper continues by providing a potential model for building up an efficient counternarrative which can be used in establishing contact and interaction with radicalised or radicalising individuals.

Keywords: identity, alterity, violent extremism, terrorism, radicalization.

1. Introduction

Anders Behring Breivik is the famous author of two terrorist attacks carried out first in Oslo, and the second, just a few hours later, on the Utoya Island nearby. For the massive attacks, which lead to the death of 77 victims, Breivik used a vehicle borne improvised explosive device (VBIED) which he detonated close to governmental buildings downtown Oslo. Neverthless, most victims were made not by the VBIED but by Breivik's own gunfire attack on the small Utoya Island. He chose the island as the governig left party held there at the time a youth summer camp. For two long hours, Breivik stalked, shot, wounded or killed more than 170 people, most of them teenagers.

The question we want to answer in this article is what connection could be between the far right ideology at the back of Breivik's attack and Jihadism? Apparently, none, as the two place themselves in distant corners. Jihadists hate – what they call – the West, the Evil Crusaders, Zionists, liberal society and multiculturalism. Anders Behring Breivik, on the other hand, in a large manifesto published on the Internet just hours before the attacks, the so called *"2083 – A European declaration*

of Independence", vocally attacked the left ideology, Muslims, as well as – and here we find our first link – multiculturalism, all perceived as factors polluting European identiy.

Durig the trial, Breivik declared himself to be "a cultural conservative", admitted to be the author of the attacks, yet not the responsibility for the killings. In order to try and grasp the meaning behind this rather strange declaration, we turned to his manifesto. The title evokes the 400 years commemoration of the Ottoman Empire's siege of Viena. It also sets the vision of a new chivaleric order, echoing Medieval Crusaders, with medals and well established ranks, an order meant to set soldiers in a new fight against Islam. Another intriguing aspect of his manifesto is that Breivik does not, in this prolific text of hundreds of pages, ever mentions Christian religion. The premises for his so called ideology are strictly political in nature and target purification of the European space from polluting drives. First, such drives are nominated to be cultural Marxism and the large pool of left socio-political ideologies, such as the one promoted by the governing labour party. Muslims and Islam are seen in context as second line enemies, or should we say rather, indirect enemies that could never attack Europe in the absence of a weakness provoked by the first. That is how the attack against the government and, most of all, young labour party supporters is motivated. Because young political militants are the ones that could potentially perpetrate an ideology "stained" by the practice of multiculturalism and the assignement of equal value to the various cultural elements in its landscape.

And here islamist extremism and Breivik's own syncretic cultural conservative brand converge in a single type of narrative. In it, the fight in which followers feel proud to take part is augmented to eschatological proportions. Islamists view the death of the Evil West as a first act in a global play whose happy end is represented by the return of the golden age and the birth of the Universal Islamic Caliphate.

Breivik, on the other hand, perceives himself as the spark that shall start the civil war in Europe, which, in its turn, will gloriously end in the utopia of a self determined world, replicating the medieval system of mapping reality in good and evil. Needless to say then, for Breivik, the opposites are the keeper of cultural conservatorism and the perpetrator against it.

These points of confluence in building the ideological creed demonstrate that, beyond obvious differences of opinion and oppositions of systems of values they promote, the two ideologies share a common pattern in constructing perceptions. They also share an inability to anchor identity in a world without center. Both need alterity in order to be able to define

themselves via oppositions and both perceive the present as the twilight of a dying world. More than that, we can argue that both also aspire to create a grandiose model of so called heroism and sacrifice. And digging into the more or less coherent structure and argumentation of the two ideologies, what seems to lie beyond is a rather onthological search for a predetermined law which can, violently imposed, rehabilitate an altered world.

In psychoanalytical terms, what we identify here is *the hunger for the name of the father*, as defined by Jaques Lacan[1]. In other words, the manifestation of the need for a central figure that can and does regulate, sanction and establish the margins of the individual and the frontier of the other (alter). We can then speculate that terrorism, in the forms here discussed, can be explained as symptom of a series of systemic malfunctions of the multicultural world. Once these malfunctions identified, we can only hope they will trigger new ideas and remedies. This IS what the present exercise attempts to achieve...

2. Setting the frame

The Anders Behring Breivik case is, in our opinion, a typical example of a terrorist whose inner drive is represented by an intense aspiration for a fixed, univocal authority exercising the law and sanctioning both the private and the public space.

The subject's personal history made public after the terror attack testifies to a rupture in the family fabric. However, it should not be treated as evidence that a disintegrated family produces a priori such serious and frightful consequences. Events detailed below should also not be treated as *a psychological case study of how Breivik's personal extremist mindframe and validation of terrorism occurred.*

The author's true objective in putting together narratives constructed around Breivik's public figure (through details reflected by his manifesto, family testimonies and press accounts), **was to identify systemic dysfunctions of our postmodern world and the way they can potentially manifest in personal biography. The relevance of the attempt lies in the fact that it provides an understanding of a narrative and a mindview. It is also meant to potentially highlight the "how" and "why" systemic difunctions impact a narrative of the self, of the world and of a heroic behavior**.

[1] Transcendantal legiferating principle, introduced by the French philosopher and psychoanalyst Jaques Lacan, detailed below.

3. A personal narrative of the topsy-turvy world

Breivik perceives himself as set astray from family authority. The rupture appears to be perceived in his case as mainly that from the paternal stance. Disintegration of the family of origin (through parents divorce and later subject's disconnection from the father) occurs when he was only one year old. According to his memoires[2], interaction with the father continues via sporadic visits until adolescence, when, as a result of a dispute on graffiti engravings, it is suddenly terminated by the father will. When 27, Breivik confesses to have tried to reconnect. He was however rejected as the father was not, in Breivik's own words, "mentally prepaired for the reunion"[3]. Nevertheless, his manifesto records a constant search for a universally acknowledged authority to which he can submit his efforts for personal achievement.

Going back to the roots, we see that Breivik's father is a diplomat and a supporter of the Labour party, the very party Breivik holds responsible for the loss of conservative values in the modern Norwegian society. It **appears that state and father symbolically blend into a central figure which refuses to exercise its role of rightful governing.**

About Breivik we also know that he was close to the mother, with which he apparently lived until he turned 30. It has been speculated that at that time he decided to carry out the terrorist attack and therefore moved to a farm to build the alibi he needed in order to purchase fertilizers used in building the bomb. Breivik describes the way in which he was educated by the mother as follows: *"I do not agree with the super-liberal and matriarchal education I got from my mother, because it lacked me entirely of the discipline I needed and therefore contributed to my effemination to some extent"*. He also blames his sister for multiple sexual relationships and the mother for lack of judgement, which made her remary to a Norwegian army major which he described as *"a beast with a primitive sexuality"*[4]. Above accounts testify to an undervaluing of all possible paternal figures as well as to a frustration in front of female choice of manhood. Behind it we can only grasp Breivik's hesitant anxiety in defining his own masculine identity under what he perceived to be the effeminant pressure of the mother figure. Facts seem to show that in the end, his model of masculinity was shaped in the form of rigid military discipline and aggressive behavior. A masculinity that the subject seems to have tried hard yet not succeed in successfully

[2] http://www.dailymail.co.uk/news/article-2018198/Norway-massacre-Killer-Anders-Behring-Breivik-privileged-son-diplomat.html
[3] *Idem*.
[4] *Idem*.

replicating. The absence of a father figure to validate such efforts and their result must have been perceived as essential. An overcompensation mechanism is then set in place: Breivik uses sterroid anabolisants, practices extreme sports, builds up a cult of messianic personality via his manifesto, only to later on raise the stake with an act of terrorism he envisages as a final touch of heroism.

Another biographical element we can add to the puzzle is Breivik's teenage friendship with a young fellow of Pakistani extraction, also suddenly terminated at the same time with Breivik's estrangement from the father. In his short biography until the attack, Breivik had few friends and no stable girlfriend.

It is also possible that separation from the father and the latter's constant refuse to reconnect to Breivik that is to see, recongnize and confim him as distinct identity, was an essential factor in the way he constructed the narrative of his personal history. First extreme right, then neo-natzism and finally his own self – constructed collage of ideologies provided the elements Breivik needed in order to build up opposition and thus evade the extinction of personality. We thus understand that writing the Manifesto was not an excentric choice, but, rather, a stringent necessity to create a set of values and a worldview that could compensate for the absent representation of the name of the father that he so strigently needed. As previously mentioned, we refer here to the law of the name of the father as defined by Jaques Lacan and consecrated by the post-structuralist school: the law of the name of the father represents a fundamental mediator which allows the child exit the oedipian complex and transgress the order of the imaginary in order to be able to acces the superior order of the symbolic and that "égo idèal" which cannot be seen, devoured or taken in possession: *words, language, collective identity norms and social directives are all forms of impersonating the law of the father.*[5] **According to the Lacanian theory, external stimuli and the family system can sometimes make difficult the child's transgression of the order of the imaginary, expressed by request. Neverthless, without transgressing it, and gaining access to the order of the symbolic (expressed by desire), the relationship with the Other cannot be constructed in the limits of normality.** Why? Because in the order of the imaginary the Other represents what cannot be assimilated via identification (as in the order of the real small children experience), nor subjected to our own will by demand (as in the order of the imaginary experienced during later childhood).

[5] cf. http://www.iep.utm.edu/ Internet encyclopedia of philosophy.

And going back to our subject of interest, what both Jihadism and Breivik's personal ideological collage demonstrate is exactly this impossibility to negotiate with the existence of the Other and enter in communication with him. The two ideologies narrate the other as lack, absence, minus or degradation of essential identiy, *alter* being the one that does not have, understand or is what I am. As mere projection of the subject's own fears, in the order of the imaginary *alter* can never be incorporated into a relationship. He remains forever positioned outside the margins of the acceptable.

And perhaps not accidently, this is exactly how Lacan defines a psychotic mindframe: *"by constructing the image of the other at an imaginary and not a symbolic level, psychotics take the phantasmatic representation built by demand as real, which leads to repeated failures in understanding the outer world. Failures will then make the psychotic mind conclude that the law of the symbolic (that is the name of the father) is not real and, therefore, there is an Other responsible for the failure. An Other whose function is represented by the manipulation of the symbolic world, the so called «Evil stalker»".*[6]

And here we close the circle opened with the narrative. We see that the narrative, as embodiment of the language is, in psychoanalytical terms, manifestation of the law of the name of the father, desired, searched for but impossible to integrate by the extremist mindframe. Other contemporary studies in psychology speak about "a father hunger"[7] experienced today by a drifting generation that feels *the paternal wound* as a *wound of absence*. Not few are then cases in which young men touched by the father hunger are sometimes attracted to fake models of masculinity which they attempt to use in order to validate themselves: overcompensation through alcohool, drugs, sex, aggressive behavior or (terrorist) violence as way to exercise the language of power. And again not accidentally, we can then argue, today's homegrown terrorists of the Western world have first experienced alternative forms of compensation for the father hunger such as sexual libertinaje, drug abuse, only to later on adhere to anarchist or jihadist violence. Studies concerned with radicalization in prison demonstrate it all too well. However, since this is not the object of the current article, we shall focus in the following subchapter on configuring a potential alternative mechanism of compensation, with direct implications in preventing and countering radicalisation and terrorism.

---

[6] http://www.kristien.be/docs/schrijfsels/lacanintro.pdf, "An Introduction to the Ideas of Jaques Lacan", and www.lacanonline.com/index/links

[7] Gordon Dalbey, Healing the Father wound today, http://www.abbafather.com/. See also James R. Herzog – Father Hunger, explorations with adults and children, Hillsdale Analytic Press, 2001.

4. Taming alterity and building possible counternarratives

Taming alterity and including it in the familiar landscape can be seen as a means of conflict resolution. In the extremist mindframe, this can be achieved, we believe, by recomposing the law of the father and placing language in a new epistemological paradigm. New connotations are thus conferred to the fight between the positive and the negative expressions of alterity. The difficulty in designing solutions on this pattern of thought comes from the fact that no radicalized individual could ever accept direct dialogue and unmediated interraction with the Other. And that because the Other is, for any extremist, "the evil stalker" invoked by Lacan. And if those above mentioned are valid, the solution consists in finding a way to indirectly address the Imaginary order of demand and, from there onwards, support transgression towards the symbolic order and the restructuring of the law of the name of the father. **Such an endeavor is nevertheless personal and subjective. It implies progressive communication and interaction, repeted changes of roles and meeting needs built as demands.** And here we must keep in mind that the most recurrent need/demand imbedded in the extremist narrative is **the ability to anchor the self**, to acknowledge and confirm identity and missionary status. **We therefore assess that any narrative targeting deradicalization should start by building up an emotional answer addressed to the imaginary**. **Such an answer must aim at integrating positive variants of anchoring the subject in his daily life, as well as confirming identity and purpose.** Needless to say that this solution applies only to relatively functional individuals, who, even if suffering from depression or anxiety, have not crossed the line to clinical psychiatric disease.

Deradicalisation studies and programs drafted to the present moment have a rather intuitive and empiric character. Testimonials of those that radicalized, such as Ed Husain[8], an ex-Hizb-ut-Tahrir member, demonstrate that a decisive moment in the derad process is the moment in which alterity is incorporated in the epistemologic construction of the self. That is when the other is perceived not as minus or lacking values which define the identity of the subject, but rather via points of confluence and positive feelings.

A very illustrative example is that of Aicha El Wafi and Phillys Rodriguez. Aicha El Wafi is the mother of Zacarias Massoui, one of the terrorists convicted for the plot which led to the 9/11 terrorist attack. Phyllis Rodriguez, on the other hand, is the mother of one of the victims that died in the attack. The two joined their stories to build up a counter-narrative

[8] Ed Husain, author of the book "The Islamist : why I joined radical Islam in Britain, what I saw inside and why I left", Penguin Books, 2007, actively involved in various NGO's and social platforms which promote deradicalisation among British youth.

to terrorism. Together they speak to the world about the common pain of losing their sons. In a very eloquent testimonial, Phillys Rodriguez confesses: *"I never thought this is about forgiveness. You cannot forgive something like that. And still… in time I have come to realize that forgiveness is in fact a way of getting to know the other, know his feelings, understand the common pain, understand that people are capable of both violence and forgiveness"*[9]. Maybe these words do not mean much evidence for a psychologist or sociologist researching radicalization and even less for an intelligence officer focused on preventing and countering a lethal threat. But for the author of these lines, this testimony was, subjectively speaking, the trigger which lead to the present analytical attempt.

Conclusive studies on possible methods of deradicalisation are still at an early stage. Reasearchers and law enforcement authorities do not benefit at this time from an objective system of measuring results. Yet, NGO's and civil platforms carry out projects which demonstrate that, on an empiric and intuitive level, psychologists, sociologists and simple people cought in between, have managed to find topical solutions. And although not systematic, such interventions can be a good starting point for those devoted to finding and insuring an alternative future, in which violent extremism and terrorism are narratives of the past. For the author, they stand proof that the extremist/terrorist construct has its cracks. Cracks, which, adequately exploited, can lead to identification of innovative methods in preventing and countering radicalization.

In conclusion, let's invite the other introduce himself in the extremist paradigm. How? A possible intervention model is depicted below. It can be used both in stopping on-going radicalisation and in deradicalisation. It requires time, personal effort and inclusion in this equation of a model based on understanding differences… plus a vision of starting from the grassroots, from individual effort. The desired result: to be able to counter the inability experienced by some individuals in our generation to stop the drifting and anchor their identity in a global environment. Another convincing aspect is that such a solution can be applied – via prevention programmes – by private NGO's, psychologists, sociologists, and social workers alike. It can also be used by intelligence officers in establishing relevant contacts with those radicalized or in the process of radicalisation. In the end, any individual alternative future can lead to a collective alternative future.

A possible derad model: progressive steps in building up an alternative narrative

[9] Women without borders, SAVE sisters initiative, womenwithoutborders-save.blogspot.com/, last accessed November 2011.

1. Assigning a voice to the radicalized individual by non-judgemental listening and thus confirming identity. This bridges gaps and makes the communication channel possible.

2. Placing at the other end of the communication channel a symbolic paternal figure and, then, turning the subject towards a community that can allow him develop alternative affinities and a feeling of belonging to a community other than the extremist one.

3. Once the two poles of the communication channel are established and consolidated, debates on extremist ideology can be initiated. The objective: revealing cracks in the logic of the extremist narrative.

4. The new ordaining, paternal figure introduces elements of understanding the world from a new perspective. It is however necessary that the author of the change (i. e. the paternal figure) maintains his central role and position in communication long enough so as to allow the subject manage the inherent oscillation between the two epistemological paradigms claiming him simultaneously.

In all of the stages above mentioned the solution in maintaining the communication channel open is to appeal to the order of the imaginary and fulfill the individual's need for recognition and confirmation.

5. Once confirmation has been achieved, the next step is represented by the actual transgression of the order of the imaginary and access into the order of the symbolic. Accepting the law of the name of the father in the form of a new authority governing from now onwards the referential system of the derad individual shall prepare the last phase of this complex process:

6. Permanent anchoring of the subject into a non-violent identiy paradigm.

References

1. Bandura, Albert, Mechanisms of Moral Disengagement, in Origins of Terrorism, edited by Walter Reich, Woodrow Wislon Center Press, USA, 1990.

2. Crenshaw, Martha, Thoughts on Relating Terrorism to Historical Context, in Terrorism in Context, edited by Martha Crenshaw, The Pensylvania State University Press, 2003.

3. Crenshaw, Martha, The Logic of Terrorism: Threat Behaviour as a Product of Strategic Choice, in Origins of Terrorism, edited by Walter Reich, Woodrow Wislon Center Press, USA, 1990.

4. Durand, Gilbert, Structurile antropologice ale imaginarului, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.

5. Foucault, Michel, Arheologia cunoaşterii, Editura Univers, Bucureşti, 1999, cap. II / Regularităţi discursive, cap. III/ Enunţul şi arhiva.

6. Gurr, Ted Robert, Terrorism in Democracies: Its Social and Political Bases, in Origins of Terrorism, edited by Walter Reich, Woodrow Wislon Center Press, USA, 1990.

7. Girard, Rene, Ţapul ispăşitor, Editura Nemira, Bucureşti, 2000.
8. Lacan, Jaques, Cele patru concepte fundamentale ale psiho-analizei, Londra, Hogarth Press, 1970.
9. Millers, Martin A., The Intellectual Origins of Modern Terrorism in Europe, in Terrorism in Context, edited by Martha Crenshaw, The Pensylvania State University Press, 2003.
10. Michel Wieviorka, Terrorism in the Context of Academic Research, in Terrorism in Context, edited by Martha Crenshaw, The Pensylvania State University Press, 2003.
11. Merari, Ariel, The Readiness to Kill and Die: Suicidal Terrorism in the Middle East, in Origins of Terrorism, edited by Walter Reich, Woodrow Wislon Center Press, USA, 1990.
12. Post, Jerrold M, Terrorist Psycho-logic: Terrorist Behavior as a Product of Psychological Forces, in Origins of Terrorism, edited by Walter Reich, Woodrow Wislon Center Press, USA, 1990.
13. Pillar, Paul R., Jihadi Terrorism: A Global Risk Assessment in the Post Al Qaeda Era, in Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge, edited by Rik Coolsaet, Ghent University Press, 2010.
14. Rapoport, David C., Sacred Terror: A Contemporary Example From Islam, in Origins of Terrorism, edited by Walter Reich, Woodrow Wislon Center Press, USA, 1990.

On-line sources

1. Asia Pacific Foundation – Complotul terorist din STOCKHOLM şi implicaţiile sale mai largi", sm@apfoundation.org, last accessed on November 2011.
2. Dalbey, Gordon – Healing the Father Wound Today, http://www.abbafather.com/, last accessed on November 2011.
3. Herzog, James R. – Father Hunger, Explorations With Adults and Children, Hillsdale Analytic Press, last accessed on November 2011.
4. www.lacanonline.com/index/links, last accesed on November 2011.
5. News on Breivik: http://www.dailymail.co.uk/news/article-2018198/Norway-massacre-Killer-Anders-Behring-Breivik-privileged-son-diplomat.html#ixzz1iskWHUFf, last accessed on November 2011.
6. Personal history Breivik on MailOnline: http://www.dailymail.co.uk/news/article-2018198/Norway-massacre-Killer-Anders-Behring-Breivik-privileged-son-diplomat.html#ixzz1iskGk1IA, last accessed on November 2011.
7. Swedish Security Service Official Page, http://www.sakerhetspolisen.se/english/english.4.3b063add1101207dd46800058538.html, last accesed on November 2011.
8. Internet Encyclopedia of Philosophy, http://www.iep.utm.edu, last accessed on November 2011.
9. An introduction to the ideas of Jaques Lacan http://www.kristien.be/docs/schrijfsels/lacanintro.pdf, last accessed December 2011.

INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI

Pregătirea materialelor pentru publicare şi criterii de evaluare

Editorii şi redactorii *Revistei Române de Studii de Intelligence (RRSI)* selectează materialele transmise de autori[1] şi, acolo unde este cazul, le ameliorează prin dialog constructiv, doar cu acceptul acestora din urmă, asigurând astfel corectitudinea şi valoarea ştiinţifică a materialelor ce urmează a fi publicate. *RRSI* acceptă doar editoriale, articole şi recenzii care nu au fost anterior publicate.

Evaluarea calităţii academice a materialelor se face conform procesului *double blind review*, corespondenţa dintre evaluatori şi autori realizându-se prin intermediul e-mailului cnita@dcti.ro.

RRSI garantează că lucrările nu sunt respinse/modificate pentru că ideile exprimate sunt contrarii altor studii publicate anterior sau poziţiilor evaluatorilor, ci doar în cazul în care nu fac dovada cercetării ştiinţifice.

Colectivul de redacţie asigură confidenţialitatea pentru materialele respinse de la publicare, precum şi pentru modificările aduse acestora, iar autorul îşi asumă întreaga responsabilitate pentru ideile exprimate în articol, pentru documentarea invocată şi sursele citate.

Redacţia revistei nu-şi asumă responsabilitatea pentru opiniile exprimate de autori în articolele trimise spre publicare şi-şi rezervă dreptul de a face modificări editoriale, cu condiţia ca acestea să nu afecteze nici înţelesul şi nici originalitatea textului.

Articolul nu trebuie să conţină conotaţii politice de partid.

În vederea unei cât mai facile prelucrări şi integrări a materialelor transmise, vă rugăm să respectaţi următoarele **criterii de redactare**:

- dimensiunile articolului pot varia între minim 8 şi maxim 15 pagini (inclusiv note de subsol şi bibliografie, eventual tabele şi/sau grafice), paginile nu se numerotează;
- articolul trebuie să aibă o structură logică, respectiv introducere, capitole (subcapitole), concluzii;
- textul trebuie redactat cu caractere Times New Roman de mărimea 12, diacritice, la un rând, Word Microsoft Office 2003/2007, format fişier „.rtf";
- prima pagină trebuie să conţină titlul lucrării (Times New Roman de mărimea 14, bold, centrat) şi afilierea autorului (Times New Roman de mărimea 12, nume şi prenume, titlu ştiinţific, apartenenţa la o instituţie/asociaţie/organizaţie, statut de masterand/doctorand, precum şi adresa de e-mail);

[1] Autorii interesaţi de publicarea unor lucrări în *Revista Română de Studi de Intelligence* vor trimite propunerile de articole în format „word" pe adresa de e-mail cnita@dcti.ro, cu menţiunea „Propunere de publicare în RRSI".

- articolul va fi însoţit de un rezumat/abstract (de până la 100 de cuvinte) şi de cuvinte-cheie (keywords), ambele într-o limbă de circulaţie internaţională (Times New Roman de mărimea 11);

- sursele bibliografice se vor preciza sub forma notelor de subsol (Times New Roman de mărimea 10, la un rând), după cum urmează: nume (cu majuscule), prenume autor (i), *titlul lucrării*, volumul/ediţia, editura, localitatea, anul, pagină/pagini, iar trimiterile Internet se citează cu linkul întreg şi data la care a fost acesta accesat. Pentru citarea unui articol se vor preciza următoarele elemente: autor (i), titlul între ghilimele, *publicaţia*, volumul, numărul, zi/lună/an apariţie, p./pp. Dacă lucrarea nu are autor, se trec trei steluţe liniare (***) sau numele instituţiei sub egida căreia a apărut lucrarea;

- pentru citate se folosesc ghilimele („ – pentru deschidere şi ” – pentru închidere);

- tabelele se numerotează, iar titlul acestora se scrie cu un corp mai mic cu 2 puncte decât textul de bază, justify şi centrat deasupra tabelului. Numerotarea tabelului se face deasupra titlului. Titlul tabelului se scrie cu un corp mai mic decât textul de bază. Dacă există tabele care cuprind note, acestea se vor scrie imediat după tabel, nu la piciorul paginii şi nici în interiorul tabelului;

- figurile se numerotează. Titlul figurii se scrie cu un corp mai mic cu 2 puncte decât textul de bază, justify şi centrat, imediat sub aceasta, fără spaţii, după care se dă explicaţia figurii, respectiv a graficului şi se precizează sursa, dacă este cazul;

- bibliografia (Times New Roman de mărimea 11, la un rând) se plasează la sfârşitul articolului, după anexe. Lucrările se scriu în ordinea alfabetică a numelor autorilor, numerotându-se cu cifre arabe urmate de punct; când sunt doi sau mai mulţi autori pentru o lucrare, regula privitoare la ordinea alfabetică este valabilă doar pentru primul nume. Ordinea datelor este următoarea: numele şi prenumele autorului, titlul lucrării, volumul/ediţia, editura, localitatea, anul.

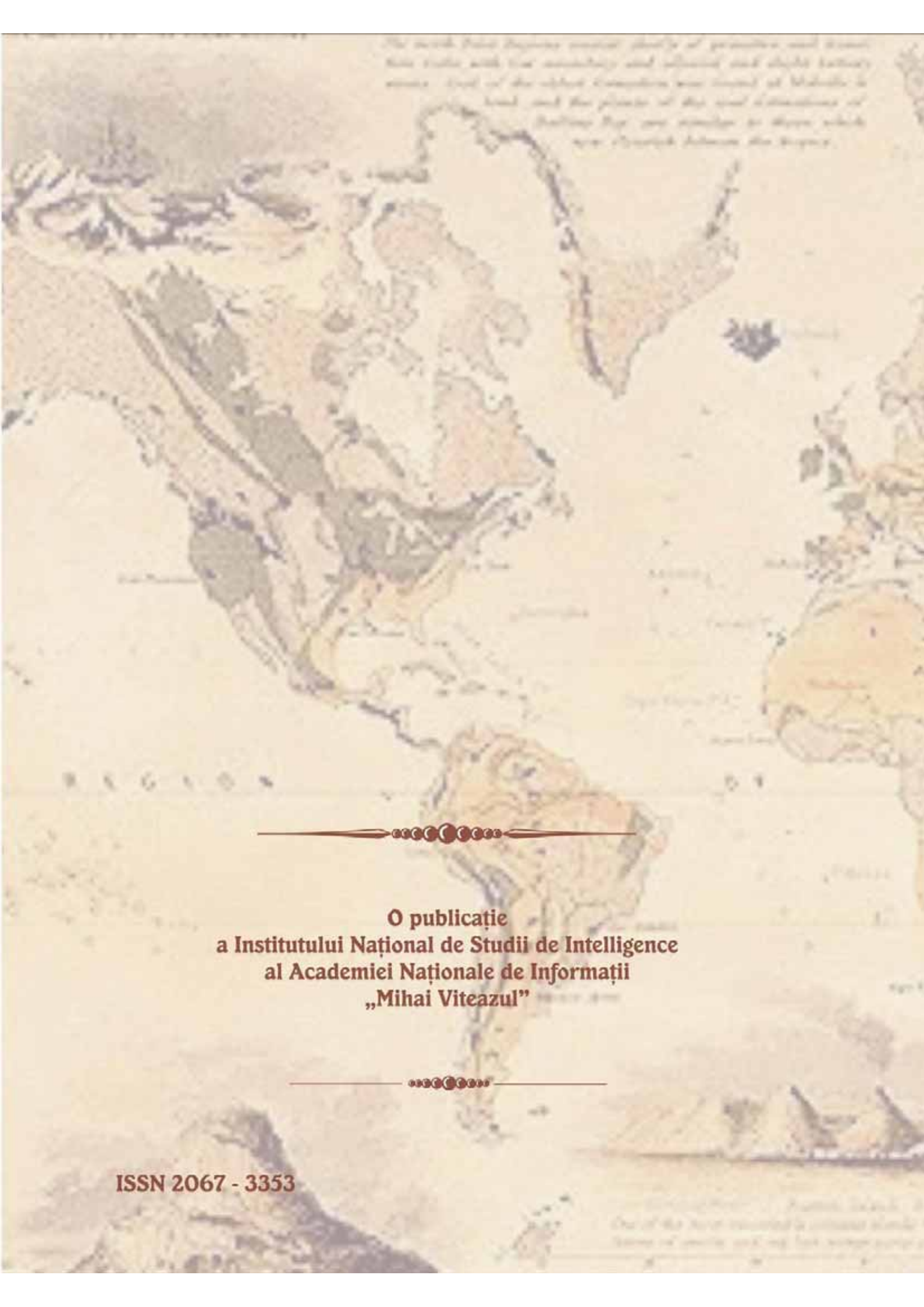

O publicație
a Institutului Național de Studii de Intelligence
al Academiei Naționale de Informații
„Mihai Viteazul”

ISSN 2067 - 3353